SÖZ

HAFTALIK HABER YORUM DERGİSİ

Bu sayıda

Özgürlük ve Dayanışma Partisi kuruldu

gökyüzü şimdi daha geniş...

▼ 21 Ocak Pazar günü Ankara'daki Yükseliş Koleji Salonu'na Türkiye'nin dört bir yanından gelen binlerce kişi sadece yeni bir partinin kuruluşuna tanık olmadılar. Bunun da ötesinde rüzgarın soldan esmesini de beyinlerinde ve yüreklerinde duydular... Artık düşünme sırası bu ülkeyi yönetenlerde...

▼ Solun, toplumsal muhalefetin çeşitli kesimlerinin ve renklerinin çatısı altında birleştiği Özgürlük ve Dayanışma Partisi'nin ezilenlerde uyandırdığı heyecan ve umut rüzgarı medyanın da ilgisini çekti. Şimdi coşkuyla aklı birleştirerek bu rüzgarı örgütlü bir mücadeleye dönüştürmek zamanı...

Ufuk Uras'la söyleşi

Madem karanlık, ışıkları yaktık!

■ SÖYLEŞİ 12, 13 ve 14. SAYFALARDA

Hoşgeldin Papatya

Komşuda Türkiyeli bir Rum kadın

■ 10 ve 11. SAYFALARDA

10. Genel Kurul bu hafta

DİSK kendini bulma çabasında

■ 9. SAYFADA

75 yıl önce 15'ler...

Emir Ankara'dan, büyük yerdendi...

■ 24. SAYFADA

● TARİH: 27 OCAK 1996 ● SAYI: 50 ● FİYATI: 75.000 TL (KDV DAHİLDİR) ● ALMANYA 4 DM ● İSVİÇRE 4 Sfr ● FRANSA 14 FF ● İNGİLTERE 1.7 £ ● HOLLANDA 5 Hfl ● AVUSTURYA 28 AS ● ABD 3 $

Aşkla oynayan medya

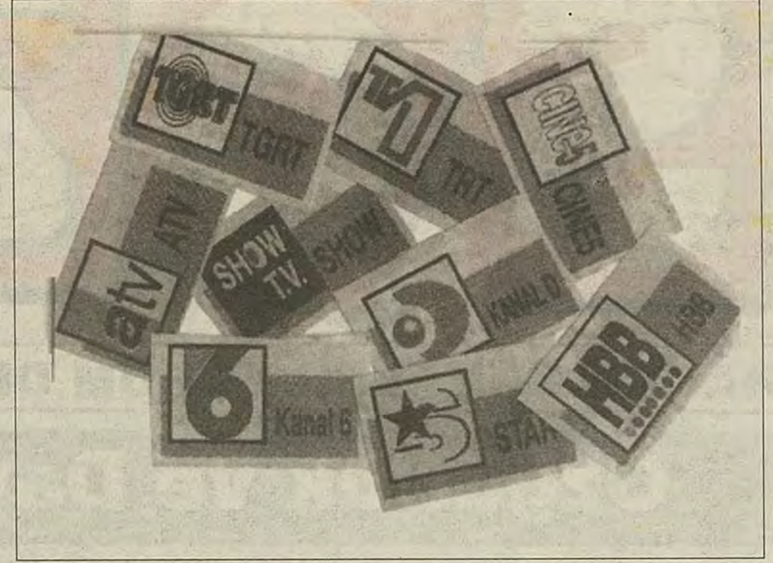
Özgürlük ve Dayanışma Partisi medyada ilginç bir yankı buldu. Haber sayfalarını ve haber ekranlarını hazırlayanlar "aşkın ve devrimin partisi" tanımından çok hoşlandılar. Belli ki, bu tanımın mucidi arkadaşımız da medyanın huyundan ve suyundan bir hayli anlıyor olmalı, partiyi bir gün içinde medyatik bir görüntüye kavuşturuverdi.

"Parti" kavramına verdiğimiz çok büyük anlamlar, onu araç olmaktan amaç haline dönüştüren pratiklerimiz bugün de etkisini sürdürüyor olmalı ki, "parti" ile "aşk" sözcüklerinin yan yana gelişi medyada ne denli ilgi uyandırdıysa "yolu devrime doğru döşemek" isteğiyle öne atılanların arasında kimi zaman hafif bir gülümsemeye, kimi zaman kızgınlığa yol açtı.

Gelgelelim sorun partinin bir iki sözcükle nasıl tanımlandığında değil. Medyanın "aşk" sözcüğüne aşkın gerçek içeriğinden çok farklı ve bilinçaltı çağrışımlarla anlam kazandırdığı çok açık. Peki ya köşeler?...

Şaşırtıcı şeyler var köşelerde. 23 Ocak Salı günü yayınlanan Milliyet'te Yalçın Doğan "aşkla" oynayan medyaya ilginç bir yanıt veriyor: "Bir siyasal partinin kuruluşunu 'solcular buluştu, ama bu kez kavga etmedi' gibi rezilce sunmak, sadece haber çarpıtmasıyla da ilgili değil. Bunun ötesinde koskoca bir cehalet ve aptallık anıtı..." Doğan sosyalist hareketimizin hem zengin, hem de dramatik gelişmelerle dolu tarihine şöyle kuşbaşı bir göz atarak bu sonuca varıyor. Sonra da, katılmadan edemediğimiz şöyle bir sonuç çıkarıyor: "Sosyalizmin dünyada çöktüğü bir aşamada Türkiye'de sosyalist cephenin bir araya gelme girişimi Türkiye'de sistemin çöktüğünün kanıtı..." Ve pek de haksız sayılmayan bir kaygı duyuyor. Yeniden bölünme olasılığından söz ediyor.

Hikmet Çetinkaya ise ÖDP'nin Ankara'da yaptığı kuruluş şenliğine çağrılmadığı için kurucularа sitem ediyor. Sosyalistlerle yan yana olduğunu ilan ettiği 22 Ocak günlü Cumhuriyet'teki köşesinde bu beraberliğin içeriğini, İsmet Kemal Karadayı'nın bir yapıtından aldığı şu alıntıyla açıklıyor: "Sosyalizmi sıfırlayanlardan kemalist, kemalizmi sıfırlayanlardan sosyalist çıkmaz..." Doğru mu? Tartışmalı bir soru bu. Hiçbir akım, ilkesel olarak bir diğerini sıfırlayabilir mi? Marks ütopik sosyalizmi, İngiliz iktisadını ve Alman felsefesini sıfırladı mı? Hayır! Gelgelelim, sorun bir akımı sıfırlamak ya da görmezlikten gelmek değil, belirli bir tarihsel anda, belirli bir somut sorunda akımların birbirleri ile karşılıklı konumlarını analiz etmek ve böylece karşılıklı hükümlerde bulunmak, eleştirmek, bütünüyle karşıya almak, diyalog kurmak, ya da ittifak yapmaktır. Sosyalistler için bugün bir kısım aydın tarafından yeni koşullara uydurulmuş kemalizm ne ifade ediyor? Örneğin kemalistlerin bugünkü somut koşullarda ortaya attıkları "laisizm" ilkesi, sosyalistlerle kemalister arasında tartışmalı da olsa bir diyalog konusudur. Buna karşılık, kemalistlerin Kürt sorununa yaklaşımlarındaki milliyetçi içerik ve anti-demokratik siyasal pratik, sosyalistler açısından kabul edilemez bir konumdur ve burada hem kemalistler sosyalizmi "sıfırlamakta", hem de sosyalistler kemalizmi "sıfırlamakta"dır. Bu sıfırlamalara ise, ne kemalistleri kemalist olmaktan, ne de sosyalistleri sosyalist olmaktan çıkarıyor. Herkes kendi yolunca yürüyor. Sanırız şu "Kürt kuyrukçuluğu" suçlamalarıyla dolu yazıların sahibiyle siyasal nezaket dışına çıkmadan konuşmuş oluyoruz.

VAZİYET Deniz SOM
Tel: 0.212.512 05 05 Faks: 0.212.512 44 97
Özgürlük ve Dayanışma Partisi'nden

Bir adım ileri

23 Ocak 1996 tarihli Cumhuriyet'te bir adım daha "ileri" atılıyor. Deniz Som'un "vaziyet"i Çetinkaya'dan biraz daha farklı. Şöyle yazıyor: "GBK platformunu oluşturanların baştan söylediği gibi, tam bağımsızlık ve ulusal egemenlik ekseni, Mustafa Kemal'in ortaya koyduğu ilkelere oturtulabilirdi... Metin Akpınar o zaman kopmazdı... Sosyalist değil, sol söylemle halkı kucaklamak çok daha kolay olurdu." Som şu somut dileğini de ekliyor: "Sosyalistlerin de içinde olacağı, sosyal demokratlarla, demokratik solcuları bir araya getiren bir parti kurulabilirdi..." İşte böyle... CHP ile DSP'nin işlerini sosyalistlere gördürme aklına şaşmayıp da ne yapmalı? Biz şunu salık verelim: Sosyalistler kendi elleriyle böldüklerini birleştirme gücünü ve aklını gösterdiklerine göre, şimdi iş, sosyal demokratların neden bir türlü birleşemediklerini anlamaya geldi. Deneyin, bunun altında ne gibi kötü kokulu çıkarların ve resmi etkileşimlerin çıktığını göreceksiniz. Gördükleriniz ise sosyalizme kökten yabancı şeyler olacaktır.

Hayır bitmedi... Sırada 23 Ocak salı günkü Milliyet'te yazan Melih Aşık var... Aşık da kendi koşullarını koymuş. Ona göre ÖDP'nin başarısı "Kürtçülüğün kuyruğuna takılmamış" olmaya ve "Atatürk'ün ilkeleriyle yürümesine" o denli bağlıdır ki, "eğer bunlar olursa olur, olmazsa olmaz..." "Kürtçülüğün kuyruğuna takılma" meselesini geçelim. Çünkü bu kabak tadı verdi. "Atatürk'ün ilkeleriyle yürümeye" gelince... Anayasasında, meclis yemininde, bütün düzen partilerinin programında, "asıl Atatürkçü biziz" diyen Erbakan'ın ağzında, Türkeş'in iki sözünden birinde, Çiller'in Amerikanca'ya çalan Türkçesinde, Ecevit'in hücrelerinde, Baykal'ın akıl tünellerinde, Demirel'in forsunda ve silahlı kuvvetlerin, MİT'in, Jitem'in, Emniyet Genel Müdürlüğü'nün yaptıkları ve yapacakları her türlü iç ve dış operasyonların ruhunda kopmaz ve ayrılmazcasına yer alan "Atatürk ilkeleri" ile yürümemiz isteniyor... Bu insafla bağdaşıyor mu?

'Ah solum, vah solum'

Şimdi gelelim,

1. Cumhuriyetçilerle kanlı bıçaklı
2. Cumhuriyetçi Ahmet Altan'a...

Yazısının başlığı hüzünlü bir inilti... "Ah solum, garip solum" diye başlıyor. ÖDP şenliğinde görüp görebildiği yalnızca "coşku" ve "yirmi yıldır söylenen" ve "yirmi yıldır kızılan" şeyden ibaret. Onbinlerce insanı "yüreği sol, aklı sağ" olan bir kategoriye yerleştirmiş. Yeni Yüzyıl'da salı günlü makalesinde Ahmet Altan'ın bizden "umut kestiğini" gösteriyor. Şenliğe "yüreğimiz burkuluyor" duygularıyla bakan Altan, "ülkemizde solun tekeri, hayatın tekerine değmiyor artık, sol düşüncenin dinamizmi hayatın dinamizminden kopmuş" hükmüne varıyor. "Düşünce tembelliğinden kurtulamayan bir solculuk, kaçınılmaz olarak tutuculaşıp, "sağ"laşır diye devam ediyor. On binlerin "günah" ne ola? Şu: Güya sosyalistler "şu yaşadığımız yılların neden 'büyük değişim dönemi' diye adlandırıldığını" düşünmemişler... "İnsan emeğinin bir enerji kaynağı olmaktan çıktığını", "üretimin insan emeği kullanılmadan makinelerle yapıldığını" anlamamışlar... Başka? "Devletçiliği savunmanın nasıl bir solculuk olacağını içlerinde iyice" tartmamışlar... Ve bir de marksizm dersi... "Marks bir filozof, Marksizmin dünyanın ve hayatın değişimini analiz eden ve bunun sırlarını çözmeye uğraşan bir felsefe olduğunu" unutmuşuz, "marksizmi zenginlere kızan, devlete hayran olan kaba bir siyasetçiliğe" indirgemişiz...

Aydın bir düşünce insanının, birçok aktüel zorbalığa karşı kendisiyle yan yana durduğumuz bir yazı insanının, binlerce insanın geçici olarak, ancak anlaşılabilecek noktalarda konuşarak hazırladığı, geliştirilmeye, yenilenmeye ve tartışmaya açık bir programatik belgeye bakarak vardığı şu hükümler ne kadar eğreti duruyor. On bin insanın bir şenlikte coşkulu haykırışlarını ise, "duygulanmanın kolaylığı düşünmenin zorluğuna tercih ediliyor" yargısıyla değerlendirmeye gelince... Bir YDH serüvenine daha atılınız sevgili Altan... Ve ardından bir şenlik yapınız ve on bin YDH'cinin hep bir ağızdan "tek yol liberalizm, tek yol zenginlik" diye coşkuyla haykırdığını düşleyiniz. Böyle bir hülyada "duygulanmanın kolaylığı ile düşünmenin zorluğu" arasındaki oranın ne olduğunu da yine aynı "teker" ile "hayat" ilişkisi çerçevesinde o edebi üslubunuzla yazmayı deneyiniz.

Tuhaf olacaktır.

Nereden çıktı şu "liberalizm"in tek yol olduğu lafları diyeceksiniz.

Sol "ne marksist diyalektiğin tarihsel çizgisinin Türkiye'ye yansıyan izdüşümünü tam görebilmiş, ne Sovyet modelinin sınıfsız bir dünya yaratmak için 'ara bir geçiş' olduğunu algılayabilmiştir". Ve yazı devamla: "İlericilik ekonominin evrensel kriterlerine uygun değişimleri isteyen ve toplumdaki köylülük bataklığını aşmaya çalışan liberalleri tutmaktır. Çünkü değişimin itici gücünü onlar temsil etmede... Tıpkı iki yüzyıl önce Fransa'da olduğu gibi..."

Ah iki yüz yıllık liberaller... 150 yıllık sosyalistlerin arkaikliğine ve dinozorluğuna herkesi inandırmak isteyenlerin dumanlı hülyaları... Bize bunlar, 1996 yılında, 2000 yılına dört yıl kala, 25 Ocak tarihli Sabah'ta edebi lezzet ustası Çetin Altan tarafından anlatılıyor... Toplumsal mantığı aşırı derecede zorlayan modernizm, kişiyi arkaizme götürüyor.

ÖDP ve 'Tokta' stratejisi

Cumhuriyet'in 25 Ocak perşembe günkü sayısında yayınlanan Toktamış Ateş'in yazısı ÖDP'ye karşı ilginç bir strateji öneriyor. Örneğin Ahmet Altan ÖDP'ye yakıştırdığı görüşlerle tartışır, bu arada aceleci bir tutuma sürüklenirken, Toktamış Ateş TMGT'nin CHP'li ya da "fırkalı" dönemlerine özgü bir "söylenti" yöntemi ile hareket ediyor.

Toktamış Ateş, daha ilk satırında hiç kimsenin aklından geçmeyen bir sunuş yapıyor. "Özgürlük ve Dayanışma Partisi'nin kuruluşunun, Uğur Mumcu'nun öldürülmesinin üçüncü yıldönümüne denk gelmesi sanıyorum güzel ve anlamlı bir rastlantı oldu." Ve ardından ekliyor: "Kemalist ve laik güçlere ivme kazandıran Uğur Mumcu'nun ruhu eminim çok rahatlamıştır."

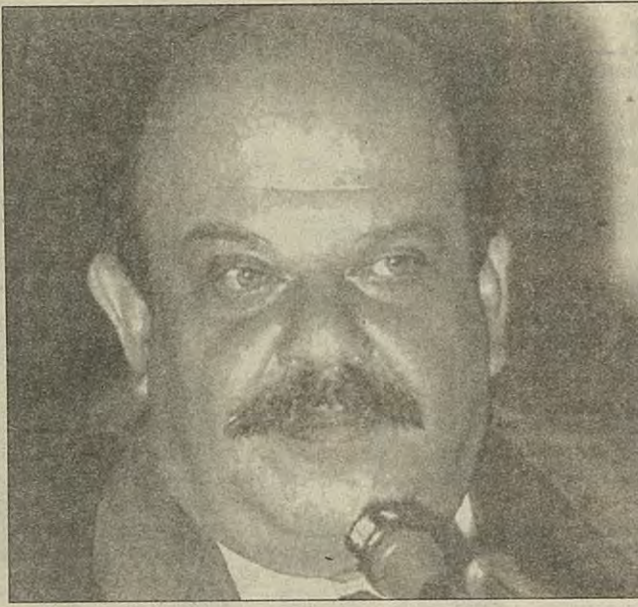
İnanılır gibi değil. Öldürülmesini büyük bir nefretle kınadığımız Uğur Mumcu'nun ölüm yıldönümünü ÖDP ile böyle bir ilişkiye sokmak ve Mumcu'nun "ruhu"nun rahat olduğu türünden şaşırtıcı ifadelerle işe başlamak, "Kemalist ve laik güçler" hakkında konuşmak, ÖDP ile Doğu Perinçek'in liderliğindeki İşçi Partisi'ni birbirine karıştırmak olmuyor mu? Tupamarolar'ın liderlerinden Rosencof gericilikle mücadelede "şehit düşenlerin partisi olmaz" derken ne kadar haklı. Mumcu, görüşlerinden ve inançlarından bağımsız olarak hepimizin, Toktamış Ateş'in de, İşçi Partisi'nin de, ÖDP'nin de şehididir. Onu bir partinin kuruluşu nedeniyle "konuşturmanın" herhalde bir anlamı yok.

Bunu geçelim.

Toktamış Ateş, ÖDP kurucuları hakkında ilginç şeyler söylüyor. Her şeyden önce, onun muhataplarının yüzünü kızartan, onların alçakgönüllülüklerini isyan ettiren övgüleri ile, diğer muhataplarının ise yanılmıyorsak omuz silkeceği yergileri yazısının omurgasını oluşturuyor.

Can sıkıcı da olsa bakalım:

"Partinin kurucularına bir bakalım: Bir kısmı bu ülkedeki sosyalist hareketin onuru olmuş ve isimleri ve kişiliklerinin çevresinde en ufak bir leke bulunmayan insanlar. Bu toprakların yetiştirdiği yiğitler kuşağının en yiğitleri... Çelik ökçelerin ezemediği, Bizans oyunlarının kirletemediği insanlar bunlar. Sömürücüye karşı bilimin ışığındaki savaşımlarını sürdürürlerken, emeğin kavgasını yaparken, çağdaş ve laik cumhuriyetimizin de koruyucusu olmuşlar ve kimilerinin bağdaşmaz gibi gördükleri bu savaşımları, hem kuramda ve hem de pratikte bağdaştırmışlardı..." Övgü, böylece sürüp gidiyor.

Sonra, sıra sövgüye geliyor...

"Fakat bu insanların yanı sıra kurucular arasında, bence olmaması gereken tipler vardı." Neymiş bu tipler diyeceksiniz? Bırakalım Toktamış Ateş konuşsun: "Bir yanda çelik gibi dirençli insanlar, bir yanda üzerine şekeri serpilmemiş sumuhallebisi gibi tipler..."

Devam edelim: "Bir yanda kör zindanlarda bile yaşamı günü gününe izlemesini bilen denenmiş ve sınanmış kadrolar, bir yanda yaşamı 'uçuk' bir çerçeve içinde algılayan ve bireyciliğin mücadelesini 'sol' bir siyaset olarak değerlendiren tipler..."

"Sumuhallebisi" ve "uçuk" "tip"lerden başka daha ne var bu ÖDP kurucuları arasında? Ateş'te "tip" mi yok!... Yazıyor:

"Bir kısmı 'kavga'nın yeri olarak bu ülkenin topraklarını seçen ve bunun çok ağır bedelini ödeyerek bugünlere gelen partililer ve partizanlar, bir yanda yurtdışında siyasi mülteci olmanın rantıyla yıllarca sözde bir mücadele yürüten ve en sonunda 'kovuldukları için' ülkeye dönen tipler..."

Ama durun, daha bitmedi...

Ateş, "işte", diyor "Özgürlük ve Dayanışma Partisi bütün bu grupları birleştirecek..." Ve ekliyor: "Ama bunu nasıl başaracaklar bilemiyorum..."

Olmadı hoca... Adeta "bunu" başaramamaları için kurucuları akla ve insafa sığmaz tiplemeler içinde gösterip, daha şimdiden içerikten, politikadan, teoriden, düşünceden bağımsız, "iyiler ve kötüler", "yiğitler ve ödlekler", "direnenler ve sırtüstü yatanlar" demagojisiyle iş gören bir yazarın, sureti haktan görünüp, "acaba başarırlar mı" türünden kaygılar belirtmesi, "bize düşen görev bu partiye başarılar dilemek ve elimizden geldiğince desteklemektir" türünden iyi dileklerde bulunması ne kadar inandırıcıdır?

İnandırıcı değildir elbette... Bakalım:

"Gene kuruluş aşamasında yapılan doğru bir 'tercih'i de büyük memnuniyetle karşıladım. O da Ufuk Uras'ın parti başkanlığına, hem de kurucuların oybirliğiyle seçilmesi..."

ÖDP'nin "doğru tercih" yapabileceğine ve Uras'ı "doğru bir tercih"le seçebileceğine Toktamış Ateş gerçekten inanıyor mu? Memnun oluyor mu? Nerdeee...

"Fırka"cılığa özgü "senaryo üretimi" ile meşgul oluyor:

"Binbir senaryo üretiliyor. Kimileri "ne senden, ne benden' diye Uras'ın seçildiğini düşünüyorlar. Haklı olabilirler. Ama kimileri de farklı siyasetlerdeki insanların, Ufuk Uras'ı 'kullanabileceklerini' düşündükleri için seçtiklerini ileri sürüyorlar."

Üç gün önce seçilmiş meslektaşının başkanlığı hakkında söylentilerle coşan şu Toktamış Ateş'e bir bakın...

Devam ediyor: "Kimileri gerçekten böyle düşünmüş ve düşünüyor olabilir, ama çok yanılırlar."

Ateş'in yazısını okuyanlar ve ÖDP'nin kuruluş süreci hakkında fikri olmayanlar, daha ilk adımda bu partinin içinde ne gibi entrikaların döndüğü duygusuna kapılmaktan kendilerini alabilirler mi? Bu yazar ne hakla ve ne amaçla böyle bir önyargıyı körüklüyor?

Tüm yazının yöntemine egemen olan şu övgü-sövgü üslubuna bir kere daha örnek verelim.

"Ufuk Urás'ı... yirmi yıldır tanırım. Zaman zaman faaliyete geçen bir volkan gibidir. Kuramsal sağlamlığının yanı sıra sırasında müthiş bir hatip, sırasında müthiş bir ajitatördür. Sıradan olaylardaki yumuşaklığına ve sevecenliğine aldanarak birtakım 'ters hesaplar' yapanlar varsa, sanıyorum ayaklarını denk alsalar iyi olur..."

İşte böyle... Kirli hesaplarla yüz yüze bir genel başkan ve onu -iç bulandırıcı övgüleriyle- koruyup, kollamaya çalışan bir zinde güç... Toktamış Ateş'in işi bu... Kurucuları cephe cepheye getiriyor, bir kısım kurucuyu onlar tarafından seçilen genel başkanı "kullanmaya" çalışan insanlar olarak karalıyor.

Bu yazıdaki övgüleri kaldırın atın, altından, kime, neye hizmet için olduğunu anlamasak da, ÖDP ile, belli bir "resmi ideoloji" cephesinin nasıl savaşacağının bütün unsurları ortaya çıkıyor.

Ama burada düşünceden, teoriden, politikadan, bilimden, hümanizmden eser bile yok...

O halde?

O halde ÖDP daha şimdiden kazandı... Çünkü bu partiyi kuranlar, insanları hedef alarak siyaset yapmanın her türünden ne denli büyük zararlar görüldüğünü kendi bilinçlerinde en fazla duyan insanlardan oluşuyor.

İnsana karşı aşk!...

Düzene karşı devrim!

Toktamış Ateş'in "ciddiyetsiz" bulduğu bu sözcüklerin anlamı işte budur.

Bir söylentiyle ayaklananlar!

Show TV'nin akşam 20.00 haberlerinde spiker, arkadaşlarının öldürüldüğü söylentisi karşısında polisin duyduğu tepkinin makul karşılanması gerektiğini söylediği zaman izleyiciler şaşkındı.

Medya 12 Eylül darbesinden beri ilk kez gözaltında öldürülen bir insana, Evrensel gazetesi muhabiri Metin Göktepe'ye sahip çıkmıştı.

Fakat çarşamba gecesinden perşembe öğle saatlerine kadar süren bir tür polis ayaklanması, Show TV'yi geriletmeye yetmişti.

Gece yarısından öğlene kadar polis telsizlerinden yükselen küfürler TV kanallarında kelimesi kelimesine duyuldu. İstanbul Emniyet Müdürü'ne küfrediliyor, polis şeflerinin toplantı yapacağı yer "psikopatlar orada, çevik kuvvet orayı bas" sesleri, "Moskova'ya Moskova'ya, komünistleri öldürün" hırıltıları, saatler ve saatler boyu sürüyor. Ayaklanan polislerin telsizleri mandallamaları nedeniyle suç duyuruları yapılamıyor, o anda görevde olanların listeleri istendiği zaman, dört bir yandan listelerden korkmadıklarını duyuran, şehitler ölmez diye bağıran ve MHP binalarında ve toplantılarında duymaya alışık olduğumuz mehter marşlarının çalınmasını isteyen bu sesler neyin ayak sesleridir?

Yıllardan beri kamu çalışanlarına, işçilere, öğrencilere karşı kinle beslenerek eğitilen, insan avlarında bilinçlendirilen ve binlerce insanın ölümüne, sakat kalmasına rağmen kıllarına bile dokunulamayan bu kimseler kazan kaldıran yeniçerilere dönüşmüşlerdir. Devlet kendi elleriyle yarattığı bir canavarı denetleme olanağını yitirmiştir.

Bir tek söylentiyle ayaklananların, kazara bir gerçeklik karşısında ne yapacaklarını düşünüyor musunuz? Bizmkilere değil sorumuz. Bilen biliyor. Ayaklanmacıları yönetenlere soruyoruz...

Sokaklarda üniformalı bir tehdit kol geziyor.

Şimdi bir Vak'a-i Hayriye'ye ihtiyaç vardır.

Kafalar koparılarak değil, 12 Eylül'den kalma yöntemlerle oluşturulmuş ne kadar birim varsa dağıtılmalıdır.

Mümkün müdür?

Hayır!

Ama Metin Göktepe yiğit bakışı ve temiz gülümsemesiyle toprağa düştüğü zaman, onun başını duvara çarpanların yarattığı korku duvarını da yıktı.

Yoldaşları, arkadaşları, meslektaşları ölüm karşısında susmadılar.

Medyanın suskunluğu sona erdi, parlamento daha fazla susamadı...

İşte ölüm karşısındaki bu direniş sokaklarımızda gezen üniformalı tehdide karşı biricik güvencedir. Susma!...

Az konuşacağız!..

Cumhuriyet gazetesi 23 Ocak 1996 tarihli sayısında İstanbul Mali Şube eski Müdürü Salih Güngör'le Türk siyasi ve ekonomik tarihine geçmesi gereken bir söyleşi yaptı.

Şu ana kadar hiç kimsenin üzerinde bile durmadığı bu söyleşinin akıllara durgunluk veren bölümünü aktaralım.

- Türkiye'de kara paranın tutarı nedir?

- Mevcut bütçeye eşdeğer düzeyde bir kara para söz konusudur. Zaten Türkiye'de ekonominin bu kadar bozuk olmasına rağmen ayakta kalmasının tek sebebi kara para ve yeraltı ekonomisidir. Kara parayı döndürenler devlete borç bile vermektedir.

Dikkat: Kara parayı ve yeraltı ekonomisini "kayıtdışı ekonomi" ile karıştırmamak gerekir. Kayıtdışı ekonomi vergidışı yürütülen ekonomidir. Kara para ise kriminal faaliyetten elde edilen paradır.

Uyuşturucu, silah kaçakçılığı ve uluslararası rüşvet (Lockheed vs.) gibi kalemlerden oluşan kara paranın miktarı ile ilgili bu açıklama, birinci elden, konuyu en yüksek düzeyde herkesten çok bilen bir görevli tarafından yapılmış bulunuyor. Bu açıklamanın üzerinden günler geçmiştir ve hiç kimse tek söz etmemektedir. Biz edelim... Ama...

Çok konuşmayacağız.

Sonuç şudur: Türk ekonomisinin yüzde ellisi mafyanın elindedir.

Beyaz zehir kaçakçıları, silah kaçakçıları, uluslararası ticari-askeri ilişkilerden rüşvet alanlar ekonominin yarısına el koymaktadırlar.

Silah yüklü TIR'ların esrarengizliği üzerine yapılan konuşmalar boşunadır. Habersiz silah kaçakçılığı olamaz. PKK'nin uyuşturucu ticaretini ele aldığı hakkındaki iddialar peş paralık değer taşımaz. Habersiz hiç kimse eroin pazarlayamaz. Askeri ve sınai dış ilişkilerde rüşvet uluslararası bir kapitalist fiyat kırma, damping ve rekabet aracıdır. Bu ilişkilerden başarıyla çıkanların ülkeye çektikleri rüşvet-dövizleri de habersiz alınamaz.

İşte bu nedenlerle mafya ortaya çıkmaz, çıkarılamaz. Mafya, devlete egemen oligarşinin organik parçasıdır. Kara parasız Türk Lirası da beş para etmeyeceğinden, cüzdanı şiş olanların alınlarının yüzde ellisi daima karadır. Bakın onları tanırsınız.

'Yıllardan sonra yeniden yan yana...'

21 Ocak Pazar günü Ankara'daki Yükseliş Koleji Spor Salonu'na Türkiye'nin dört bir yanından gelen binlerce kişinin katılımıyla yapılan şenlik sadece Özgürlük ve Dayanışma Partisi'nin kuruluşunu ilan etmiyordu. Yükseliş Koleji Salonu'nda buluşanlar Türkiye'de sol hareketin son 15 yıldır süren dağınık ve etkisiz yaşamına da son verecek kadar güçlü bir rüzgarın da doğuşuna tanık oluyorlardı. Bu rüzgar ülkenin her tarafına yayılıp giderek önüne çıkacak her türlü gericiliği, baskı ve engelleri sürükleyip atacak örgütlü bir güce dönüşebilecek mi? ÖDP'yi oluşturarak yılların ayrılıklarına, soldaki iç çatışmalara, 'kardeş kavgaları'na son verme becerisini ve sağduyusunu gösterenler şimdi çok daha büyük bir sorumlulukla yüzyüzeler. Yakalanan bu iyi başlangıç ve ortam ÖDP'yi yaratanları bir anlamda da tedirgin ediyor. Etmesi de çok doğal... Bunun arkası gelmek ve bu ülkede solun makus talihi yenilmek zorunda... Haydi hayırlısı...

Ayla ÖNDER

20 Ocak gecesi, "yıllardan sonra" yollara düştü sosyalistler, devrimciler... Ama bu kez yanlarında boyları boylarına erişmiş çocuklarıyla birlikteydiler. BSP ve GBK'nın taraftarları, aydınlar ve farklı kesimlerden muhaliferle birlikte... ÖDP (Özgürlük va Dayanışma Partisi)'nin kuruluşunu kutlamak için Ankara yolculuğuna çıkılıyordu.

Haydarpaşa tren garına gitmek üzere, Karaköy'den vapura bindik. Saat 21.00 sularıydı. Vapur, Ankara yolcusuyla doluydu. Selamlaşmalar, gülüşmelerle geçen kısa yolculuktan sonra bizi başka bir heyecan bekliyordu. 20'li yaşlarda çok sayıda genç, garda kümeleşmişlerdi. Bazıları '68 modası giysilerle dikkati çekiyordu. Bu gençlerden biri herkese kokart dağıttı. Ardından kenarda bekleyen davulcuya işaret edildi. ÖDP'nin şenliği başlamıştı bile. Davulun sesi trenin kalkışına 5 dakika kala kesildi. "Yaşasın özgürlük, dayanışma" sloganlarıyla, telaşla 22.00 trenine doğru yürüyen gençlerden biri "Koşmayın" diye bağırdı: "Yer çok. Bu trenin bütün vagonlarını biz kapattık bu gece."

İlk 'resmi' kavga

Kondüktörler, lokanta görevlileri şaşkındı. Ellerinde sazlarla, gitarlarla birlikte gelen bu yolcuların kim olduğunu kısa süre sonra öğrendiler.

Tren İzmit garında yolcu almak için durduğu an sakallı iki adam ve "çoluk-çocuk" bindiler. Gençlerin bulunduğu kompartmanın koltuklarına yerleşmeye çalışırken itiraz geldi. Gençler "Bu ÖDP'nin treni. Toplu bilet aldık biz" dediler. Yakasında Refah rozeti olan sakallı, "Babanızın treni mi?" diye sordu öfkeyle. "Babamızın treni" yanıtını alınca daha çok kızdı. "Dışarı çıkın hesaplaşalım" dedi. Gençler "hesaplaşmayı" kabul etti. Ne var ki araya girenler olunca ortalık yatıştı. Olayın ardından BSP ve GBK'lı gençler şöyle şakalaşıyorlardı: "İlk defa beraber 'resmi' olarak bir kavgaya girdik!"

Trende bir de Alman televizyoncu vardı. Koltuklarına yerleşmiş insanlar sohbetlerini, eğlencelerini sürdürürken, o da mikrofonu uzattı bazılarına. Kameraya doğru merakla bakan trenin makinistini de çekti. Makinist "hayrola" diye sordu. "Kameraya niye çekiyorsunuz?" Kameramandan, "Parti kurmaya gidiyorlar. Onlarla röportaj yapıyorum" yanıtını alınca şöyle dedi: "İlk duyuyorum. Ama benim partim zıt bu partiye. Ben koyu Türkeşçiyim. Yine de hayırlı olsun!"

Geceyarısından sonra bir söylenti duyuldu. "3. vagon eğlence vagonuymuş." Saat 24.00'ten sonra 3. vagondan saz seslerini duyan koşturdu oraya. Ve sabaha kadar söylenmedik şarkı, türkü, marş kalmadı.

Salonun kapısında uzun kuyruklar

Tren Ankara'ya vardığında saat 07.00'ydi. Ankara caddeleri bembeyazdı. Ve kar yağmaya devam ediyordu. İstanbul yolcularını Yükseliş Koleji'ne götürmek üzere otobüslerin geleceği öğrenildi. Saat 8.30'da hareket eden araçlar bir süre sonra Yükseliş Koleji'nin bahçesindeydi. Polis herkesten önce tutmuştu giriş kapılarını. Çantalar arandı ve salona girildi.

Ve o saatten sonra şaşkınlık ve sevinç, umut yaratan insan akını başladı. Türkiye'nin bütün şehirlerinden insanlar, kısa bir süre sonra salondaki sandalyeleri doldurmaya başladılar. Dev salonda bir hareket başladı. Beyaz gömlekli görevliler pankartları, parti bayraklarını paketlerden çıkardılar. Vakit öğlen olmadan sahne görevlisi sesini yükseltmeye ve sık sık uyarmaya başladı. "Arkadaşlar kapıda çok sayıda arkadaşımız kaldı. Büyük bir izdiham var. Lütfen yerlerinize oturun, onlara

Fetret devri artık sona erdi...

ÖDP Genel Başkanı Ufuk Uras'ın kuruluş şenliğinde yaptığı konuşmanın tam metni:

Bu genel başkanlık sözü beni çok utandırıyor. Biz bunu siyasi partiler yasasının bir zorunluluğu olarak görüyoruz. Kurucular kurulunda da vurguladığımız gibi, partimiz kolektif yönetim esasına dayanıyor. Biz belki de bu kolektif yönetimin telefon santrali rolünü oynayacağız. Gelen bilgileri diğer taraflara aktaracağız. Ve bu mücadelenin, bu kolektif mücadelenin kendisini geleneksel kavramlarla tanımlayamıyoruz. Yeniden tanımlamak ihtiyacı içerisindeyiz. Sevgili Sadun Hoca'ya teşekkür ediyorum. Kendisinin varlığı ve mesajları bizim için çok önemli. Arkadaşlar biraz rahatsızım. O yüzden çok uzun sürdüremeyeceğim. Rahatsızlığım herhalde heyecanımla ilgili. Oy birliğiyle seçilmesem muhaliflerimin yemeğime zehir koyduğunu düşüneceğim ama oybirliğiyle seçildim. Özellikle monolitik eğilimler, despotik ve otoriter eğilimler için söylüyorum, demek ki polifonide, çokseslilikte de oybirliğiyle karar alınabiliyor.

Bize soruyorlar, çeşitli konularda ne söylüyorsunuz diyorlar. Biz cek, cak, yapacağız, edeceğiz partisi değiliz. Bizim partimizi yaptığı eylem ifade edecek. Eylemleriyle sözünü söylemiş olacak. Bizi diğer partilerden, düzen partilerinden, garnizon partilerinden farklı kılan bu. Biz, kendimizi hayata geçirmeye çalışırken bütün ayak bağlarımızdan, bütün engellerimizden kurtulacağız. Bu, bir barajın potansiyel enerjisinin, kinetik enerjiye dönüşmesi değil tek başına. Biz politik ihtiyaçların, Türkiye'nin politik ihtiyaçlarının ancak böyle bir yapılanma ile gerçekleşebileceğini düşünüyoruz. Ama bu yapılanma o politik ihtiyaçları yeniden tanımlayacak, yeniden tarif edecek. Ve Türkiye'deki var olan tekellere, politik tekellere ve islami tekellere karşı, bizim kendi karşı hegemonyamızı oluşturmamızın, bunun için düğmeye basmamızın zamanı gelmiştir. Bugünden sonra daha da derinleşeceğiz arkadaşlar. Tahmin ediyorum yıllardır içinde bulunduğumuz fetret devri artık sona ermiştir. Bu toplantı, bu salon bile yeni bir moral dönemine geçtiğimizin ipuçlarını ortaya koyuyor. Çok heyecanlı olduğumu söyledim arkadaşlar. Ama bu boş bir heyecan değil. Lunaparka giderken de heyecanlanırsınız. Buradaki heyecan, içinin akılla, bir de inançla doldurulmuş olmasından kaynaklanıyor. Bütün arkadaşlarımız içinde bulundukları bu yuvarlağın, suni oksijen çadırlarınının dışındalar. Kuyularımızdan çıkınca, gördük ki gökyüzü sandığımız kadar dar değil. Koskocaman bir dünya bizi bekliyor. Bu bir parti şenliği değil arkadaşlar, bu şenliğin bir partisi. Bizler emekten yana, sosyalizmden yana, barıştan yana, kardeşlikten yana, halkların kardeşliğinden yana, dayanışmadan yana, devrimden yana, aşktan yana, şeffaflıktan yana olanlar, sizler, bizler, yalnız değilsiniz, yalnız değiliz...

Bu, '68 kuşağının ideallerini ve mücadelesini, '78 kuşağıyla birlikte bugüne taşırken '89'la hesaplaşmanın partisidir. İçinde bulunduğumuz siyasi konjonktürde iki temel eğilim vardır arkadaşlar. Birincisi yeni dünya düzeninden yana olmak. İkincisi ise eski dünya düzeninin değerleriyle dünyaya bakmak. Burası ne yeni dünya düzeni, ne eski dünya düzeni, farklı bir dünya özleminden yana olanların bulunduğu bir topluluktur. Bu çerçevede hepimiz ümitliyiz. Emperyalizmle, kapitalizmle, burjuvaziyle hesaplaşmanın çerçevesinde, bütün servet avcılığının, kafatası avcılığının değerleri yerle bir olacaktır.

'68'in değerlerini yeniden ayağa kaldırma konusunda kararlıyız. Bizler nakli bilgiden değil, akli bilgiden yana insanlar olarak ufkumuz son derece açıktır.

Hani dini kitaplarda derler ya, bilenlerle, bilmeyenler bir olur mu? Bizim partimizde bilenlerle, bilmeyenler birdir arkadaşlar. Marx'ın çok önemli bir sözü var; "Koşullar insanı biçimlendiriyorsa, koşulları insan biçimlendirmelidir."

Yeni liberal oyuncağınızdan, sosyal demokrat oyuncağınızdan bıktık artık. Burjuvazinin yenilmez bir güçte olmadığını biliyoruz. Şu andaki geldiği yeri görüyoruz. Bu bir tür aile içi ensest ilişkidir. Her ensest ilişkinin de mongoloit ürünler verdiğini biliyoruz. Burjuvazinin yarattığı toplumsal sistem bugün böylesi bir durumdadır.

Büyük ölçüde bu çölleşmiş ortamda acaba bir vahayla mı, yoksa bir serapla mı karşı karşıyayız? Bu, performansımıza ve mücadelede göstereceğimiz kararlılığa bağlıdır..

Biliyorsunuz, Alis Harikalar Ülkesinde'de, Alis aynadan öbür tarafa geçer ve bir tavşanla karşılaşır. Alis der ki tavşana; acaba şimdi ne yapayım, neyi göreyim? Tavşan da nereye gitmek istediğine bağlı der. Nereye gitmek istediğimizi biliyoruz değil mi arkadaşlar?

Bugüne kadar dünyayı hep anlamak istediler. Aslolan onu değiştirmektir. Biz ise değiştirmek için öncelikle onu yeniden anlamaya çalışacağız.

Sadun Hoca Promethe ateşini devretti.. Biz o ateşi ayakta tutmaya çalışacağız arkadaşlar.

Yaşasın sosyalizm, yasaşın barış, yaşasın özgürlük, yaşasın dayanışma...

da yer açılsın."

Henüz şenlik programı başlamadan banttan verilen şarkılar coşkuyu alevlendirdi. Bu arada salon '80 ve daha da öncesi kuşakların yıllar sonraki karşılaşmalarına sahne oluyordu. Hapishaneden, dağdan, kaçak yıllardan arkadaşlar kucaklıyordu birbirlerini. Gencecik çocuklarını tanıtıyorlardı. Çocukların adları dikkat çekiyordu; Umut, Özgür, Devrim, Barış, Onur, Ulaş, Deniz...

İçeri giremeyenlerden dayanışma selamı...

Öğle vakti, artık salonda iğne atılsa yere düşmeyecek bir insan topluluğu vardı. Görevlilerin sesi kısıldı bağırmaktan.. "Şu an kapıda bekleyip içeri giremeyen arkadaşlarımız sizlere dayanışma selamı gönderiyor. Ön taraf çok dolu lütfen bu tarafa gelmeyin!"

Binlerce insanın attığı sloganlara, ıslıklar da karışınca kulakları sağır eden bir ses kapladı ortalığı..

- Yaşasın devrim ve sosyalizm!
- Söz, yetki, karar, iktidar halka.
- Susma, sustukça sıra sana gelecek.
- Partimiz özgürlük, dayanışma.

ÖDP'nin ilk sloganını attıran görevli, parti sloganının ilk sözünü söylüyor ardından, "Geliyoruz" bağırışlarıyla her yer inliyordu.

"Birleştik; geliyoruz. Yan yana; geliyoruz. Her yerden; geliyoruz.. Nasıl; partimizle. Yaşasın, özgürlük, dayanışma."

'Ailecek buradayız'

Yükseliş Koleji Spor Salonu'na yukarıdan ilk bakıldığında, genç insanların çoğunlukta oluşu göze çarpıyordu. Tek tek sorulduğunda, birçok kişiden "Ailecek buradayız" yanıtı duyuldu.

Samsunlu bir kadın ÖDP'ye ilişkin sorularımızı yanıtsız bıraktı. Sadece "Hakkımızı almaya geldik" diye bağırdı. Samsun'dan üç otobüs dolusu gelmişlerdi.

Bu manzara içinde ağlayanlar görülüyordu. Röportaj için teybi uzattığımız çoğu orta yaşlı bazı insanlar gözyaşlarını siliyor, "Konuşamayacağım, özür dilerim" diye yutkunuyordu.

Ankara'nın dondurucu soğuğuna karşılık, palto, kazak ve atkılarına sarınmış insanlar, içeride izdihamın oluşturduğu aşırı sıcaktan terleyince attılar üzerlerinden kalın giysilerini. Ancak koyacak yer yoktu. En arkada büfenin önünde öbek öbek giysi yığınları oluşmaya başladı. Disiplini sağlamak üzere anons üzerine anons duyuluyordu. Bu kalabalıkta en ufacık bir düzensizlik, dikkatsizlik sonucu oluşacak bir panik bile arada bir çok insanın ezilmesine yol açabilirdi.

"Dışarıda binlerce arkadaş kaldı. Arkadaşlar rica ettiler. Hiç olmazsa birazımız girelim diyorlar!" diye bağırıyordu sunucu.

Sadece gençler değil yaşlılar da coşuyordu. Bir göçmen kadın "Üzgürlük, üzgürlük" diye bağırıyordu.

Ankara'lı bir kadın 20 yıldır uzaktı siyasetten. 20 yıl önceki siyasi çevresini terkedeli yıllar

olmuştu. "Artık çıktım evden" diyordu bu kadın. "Emekli de oldum nasılsa."

Binlerce kişi arasında hem acıyı, hem de buruk bir sevinci yansıtan yaşlı yüzlere yaklaştığımızda bazıları iç burkan bir sesle şöyle diyordu. "20 yıl önce öldürüldü çocuğum, İzmir olaylarında."

'Dizlerim titriyor'

Sahnedeki ilk konuşmacı DİSK Genel Sekreteri Mehmet Atay'dı. Atay "Heyecandan dizlerim titriyor" diyordu. "Yıllar sonra şimdi buradayız işte. Bu kez çocuklarımızla buradayız" diye bağırıyordu.

BSP Genel Başkanı Sadun Aren "sosyalizm' diyordu, "doğal bir şeydir. Kaçınılmazdır" Ve Sadun Hoca "Şimdi size yeni ve genç genel başkanımızı tanıtmak istiyorum" dedi. Ve Ufuk Uras geldi. Uras'ı da aynı heyecan sarmıştı. Salon, alkış ve ıslık sesleriyle adeta sarsılırken Ufuk Hoca mütevazı duruşunu ilk sözüyle ortaya koyuyordu; "Bu genel başkanlık sözü beni çok utandırıyor!"

İstanbul BSP il yönetiminden Nuri Ödemiş aldı mikrofonu eline daha sonra. Nuri, "Biz buraya çok uzak bir yoldan geldik" diye sesleniyordu onbinlere.. "Ayrı ayrı duruşları, birlikte bir duruş haline getirmek için geldik. Bir özgürlük yürüyüşünü, bir bağımsızlık yürüyüşünü, bir demokrasi yürüyüşünü yan yana, birlikte, omuz omuza her yerden örmek için geldik.."

'Partili olmaktan ürkenler..'

Saatler sonra içeri girmeyi başaranların yüzü görülmeye değerdi. Bir üniversite öğrencisi "3 saat falan bekledim. Ama kızamadım bile" sözleriyle kahkahalar atıyordu.

Altı Nokta Körler Derneği Başkanı Hasan Tatar sahneye ozan olarak çıktı.

İlk türküsünü binlerce insanla ayakta söyledi: "Metris'in önünde durdum....."

Türkünün ardından "Mahir, Hüseyin, Ulaş, kurtuluşa kadar savaş" sloganı dakikalarca yankılandı.

Deniz Türkali, "Partili olmaktan ürkenler" ekolünün temsilcisi olarak bildirisini okudu.

Sanatçılar salonun nabzını tutan şarkıları, türküleri seçiyorlardı.

Sevinç Eratalay "Aç kaldık, susuz kaldık, işkenceler gördük, ölümler gördük, ama yine de yılmadık dostlar" diyordu. Salondakiler, Eratalay'la birlikte dev bir koro halinde "Terketmedi sevdan beni"yi söylüyordu.

Ferhat Tunç sazını eline aldığında 'Yaşasın halkların kardeşliği' sesleri yükseliyordu.

Banu söylediği şarkılarla "12 Eylül öncesine" götürmüştü 40'lı yaşlardakileri.

- Başın öne eğilmesin..
- Eşkiya dünyaya hükümdar olmaz.

12 Eylül sonrası 5 yıl içerde kalmış bir işçi, şimdi Mamak belediyesinde temizlik işçisiydi. "Artık yeter" diyordu. "Bu günü hep umutla bekledim. Sosyalistler arasındaki kavgaları, sürtüşmeleri izliyordum, ama biliyordum ki mutlaka bir gün birlikte olacağız." Temizlik işçisinin türbanlı kızı şaşkınlıkla etrafı izliyor, babasının gözyaşlarına anlam veremiyordu.

Sahnede mikrofonu eline alan herkes, onbinlerce insanın karşısında heyecandan titriyor, hatta şaşırıyordu. Ahmet Asena, 'Bekle bizi İstanbul! Bekle bizi Anadolu, geliyoruz, onbinleri yüzbinler yapmak için geliyoruz!' diye bağrıyordu.

Saat 17.00 sıralarında sunucu şöleni noktaladı. Salon yavaş yavaş boşalırken fonda çalınan şarkı tam da binlerce kişinin ruh halini yansıtıyordu:

"Yıllardan sonra, yollardan sonra, yeniden yanyana onlar. Geçse de yolumuz bozkırlardan, denizlere çıkar sokaklar.."

Görünmeyen emekler...

Ertuğrul KÜRKÇÜ

Artık kitlesel bir partimiz var. Türkiye'nin siyasal hayatında önemli bir rolü üstlenmeye adayız. Büyük bir projeye sahibiz ve -inanılır gibi değil- çok yaygın bir onay alıyoruz.

Projemizi, bizi bekleyen dağ gibi engelleri aşıp gerçekleştirebilecek miyiz? Bunu istiyoruz, buna kararlıyız, ama henüz bütün teşkilatıyla birlikte tıkır tıkır işleyen bir organizma değiliz. Daha yolun başındayız ve yapılması gereken sonsuz sayıda iş var.

Oysa medyadaki suretimize bakılırsa her şey tamam. Eksiğimiz yok. "Gay"ler ve "lezbiyen"leriyle, "eski tüfekler"iyle, "şarkılar ve türküler"iyle, "rengarenk" bir parti "özgürlük trenleri"ne binip yoluna koyulmuş gidiyor.

Kendi özgül etkinliğini toplumsal mücadele alanlarına taşıyıncaya, kendi iletişim kanallarını oluşturup, hareketinin bilgisini üyelerine başka bir aracı olmaksızın taşıyıncaya kadar partimiz bu medyatiklikle malul yaşayacak. Bu kaçınılmaz.

Partileşme sürecimizin olgun bir aşamaya varışına kadar hareketimizin bilgisi, hepimize dolaylı bir yoldan ulaşacak; bu, kapsamlı, çok parçalı, bütün ülkeye yaygın sürecin yalnızca kendi gördüğümüz ve yaptığımız bölümünü bileceğiz, geri kalanıysa bizlere başkalarının prizmasında kırılan suretler, rivayetler, haber kırıntıları olarak ulaşacak. Her ne kadar hepimiz bu bulanık haber anaforuna kapılmayacak kadar şerbetli olduğumuz zehabındaysak da, "anlat bakalım, bu işi nasıl yaptık" desek baştan sona tutarlı bir hikayesi olan bir tek kişi bile olduğu kuşkulu.

O yüzden, belki de yapmamız gereken ilk işlerden biri, partiyi bilmek isteyen herkese, ortak değerlerimizin aynasında yansıyan bir tarihçeyi, yaşadığımız maceranın dakik bir kaydını sunmak.

Bu tarihçe, sürecin görünen yüzünü, "büyük adamlar"ın, "büyük fikirlerini" tasvir etmekle yetinemez. Bu kayıtlar bizi bu büyük başlangıcın eşiğine getiren iradenin gerisindeki görünmeyen emeği, inadı, sabrı ve yaratıcılığı ve bunun taşıyıcılarını göstermeli ve tanıtmalı, fikirlerin gerçek sahiplerini bildirmeli, bu eserin meydana getirilmesi için yalnızca yapılması gerekenleri yapanları değil, yapılması gerekenleri yapmayanları; yalnızca katkıları değil, feragati de kaydetmeli, sonucu göstermekle yetinmemeli, başlangıcı keşfetmeye de çaba göstermeli.

Kimi kişisel kayıtları yazıya dökmenin, sürecin belli aşamalarında yaşamsal önem kazanan müdahalelerin sahiplerini, girişimin manevi ve fiziki azabını üstlenen insanların emeğini anmanın önemli olduğu kanısındayım.

Kimi kişisel kayıtları yazıya dökmenin, sürecin belli aşamalarında yaşamsal önem kazanan müdahalelerin sahiplerini, girişimin manevi ve fiziki azabını üstlenen insanların emeğini anmanın belki bu çabalara bir katkısı olabilir.

Bilal Oğuz'u anmamız gerek. "Bir sol parti" fikrini yapılabilir, pratik bir proje olarak görmemizi kolaylaştıran ve ilk GBK toplantılarının düzenlenmesini sağlayan başlıca kişilerden biriydi. Şimdi tam da onun kastetmediği bir şeyi yapıyor olsak da, süreci ateşleyenler arasında Bilal Oğuz'un özel katkısını kaydetmeliyiz.

Erkan Kayılı'yı hiç unutmamalıyız. Bu sürecin her anlamda hamalı, örgütçüsü, hiç kimsenin yapmak istemediği her şeyi yapan, literatürde her tür emek hayvanıyla özdeşleştirilen işleri "arı gibi", "katır gibi", "karınca gibi" gerçekleştiren oydu.

Mete Sönmez'in girişimi popülerleştirmekteki yaratıcılığını, en umutsuz anlarda bulduğu çözümlerle her seferinde vaziyeti kurtarmamıza katkısını mutlaka anmalıyız.

Hakan Tahmaz'ın BSP ile GBK arasındaki birlik görüşmelerindeki yapıcılığını, "birleştirme"yi engelleyen bütün unsurları bertaraf etmekteki kararlılığını, kendi pozisyonunu korurken karşısındakinin hayatını kolaylaştırmak için gösterdiği içtenliğin bizi çıkmaz yollara sapmaktan kurtardığını kaydetmeliyiz.

Mustafa Yavuz'un sorunlu tarihlerin izlerinin birleşme sürecini sakatlamaması için gösterdiği titizliği, programın şekillenmesi sırasındaki yapıcı hassasiyetinin katkısını anmalıyız.

Necmi Demir'in BSP ile GBK, BSP'nin çeşitli kümeleri ve bağımsızlar arasında mekik gibi gidip gelerek ördüğü iletişim ağını, geçmişin taşıyıcılarıyla bugünün eylemcileri arasında kurduğu anlayış istihkamcılığının süreci selametle tamamlamaktaki değerini bilmeliyiz.

Kenan Kalyon'un "hareket geleneği" ile "parti geleneği" arasındaki ortak dilin oluşmasına katkısını, marksist tahlilden popüler politikaya geçiş için gerekli programatik köprüyü kurmamız için geliştirdiği altyapının, temel belgelerin üretilmesindeki rolünü kayda geçmeliyiz.

Atilla Aytemur'un bir müzakere teknisyeni olarak tartışmaların verimliliğine olan etkisini, pratik devrimci politika ile formel hukuk arasındaki çelişkileri aşmaktaki mucizevi buluşçuluğunun bizi partiye taşımaktaki değerine işaret etmeliyiz.

Oğuzhan Müftüoğlu'nun arkasındaki büyük basınca karşın, bunun zorunlu olduğu her yerde feragatte bulunmaktan kaçınmayışını, yıllar alan bir manevranın tamamlanmasına sükunet ve sabırla katkıda bulunuşunu görmezden gelmemeliyiz.

Gençay Gürsoy'un "üçüncü taraf"ın kısa sürede sürecin yapıcı güçlerinden biri haline gelmesi için gösterdiği çabayı, herkesin kuşkuyla birbirine baktığı bir dönemde itibarını cüretle ortaya atışının kadrini bilmezsek olmaz.

Sadun Aren'in itirazlarını dile getirirkenki yumuşaklığı kadar kabul edilebilir bulduğu ilk birlik halkasına kuvvetle asılıp kendi kurduğu partiyi kendi eliyle lağvedişini ve titrini terkederkenki zerafetini unutamayız.

Ufuk Uras'ın "Genel Başkanlık" görevini üstlenmekle sürecin pürüzsüzce noktalanmasına yaptığı katkıya ise paha biçemeyiz. Gerçi bundan böyle uzunca bir süre ÖDP'nin önünde hep o görünecek. Bu çok doğal. Ama bu kararı verirken geçirdiği hiçbirimizin görmediği o 24 saatin bütün azabına meydan okuyuşu, partimizin gün ışığına çıkmasında oynanan en son ve en önemli roldü.

Elbette, başımıza bu "aşk ve devrim" belasını saran Emre Senan hiç aklımızdan çıkmayacak. Girişimin tanıtılmasındaki tasarımıyla bir dizi zincirleme patlamayı başlatan oydu. Geleneksel şekilciliğimize aykırı buluşlarıyla partinin popülerleştirilmesinde, gençlerle temasa gelmesinde Emre Senan'ın katkısının altını çizmeliyiz.

Bülent Forta, Seyfi Öngider, Adnan Bostancıoğlu, Saruhan Oluç, Ahmet Asena, Erdal Kara, Nuri Ödemiş, Vicdan Baykara, Veysi Sarısözen ve daha pek çok başkaları bu süreçte çok önemli roller üstlendiler, büyük emek verdiler. Ama, bunların çoğuna yakından tanık olduk. Onlar görünenlerdi. Üstelik onların kendi hikayelerini kendilerinin anlatmaları için daha pek çok imkanları, fırsatları ve büyük olasılıkla yetkileri olacak.

Bu görkemli başlangıcın oluşmasına katkıda bulunanların hiç değilse kimilerini kayda geçmek, partimizin "hiç kimsenin değil, herkesin partisi" olması için küçük bir adım. Gayriresmi tarihinin kağıda dökülmesiyse ÖDP'nin kolektif olarak gerçekleştirmesi gereken başlıca işlerden biri. Bize de böylesi yakışır.

'Kartopu artık yuvarlanmaya başladı'

Yükseliş Koleji Salonu'nu dolduran binlerce kişiden bazılarının duygu ve düşünceleri şöyle idi:

Abdurrahman Aydın: Biraz konuşmam zor olur şimdi.. (Ağlıyor) Antep'liyim ben.. Esnafım. Eski bir eğitim emekçisiyim. Ben aşağı yukarı 50 yaşında varım. Şimdiye kadar sosyalistlerin bir araya gelememiş olması, bizi yok etti.

Fatma Hikmet İşmen (Eski TİP senatörü, 70 yaşında): Sevincimden ne diyeceğimi bilemiyorum. Mutluluk bu, büyük bir mutluluk benim için.. Ve yıllardır beklediğimiz bir şeyi bugün kazandık.. Sevincimden konuşamayacağım..

Mazlum Arı (İstanbul Ümraniye 1 Mayıs mahallesi muhtarı): Ciddi bir coşku, ciddi bir katılım var. Türkiye'de belki de bugüne kadar başarılması gereken ve geç kalmış bir örgütlülük ve bir hareket.

Murat Çelikkan (Gazeteci) Çok heyecan ve umut verici olduğunu düşünüyorum. Umut ediyorum ki partinin yönetimi ve politikaları bundan sonra bu geniş coşku ve katılımı sağlayabilecek doğrultuda olacak.

Zeki (26 yaşında. Sendika çalışanı) Çok coşkuluyum, yerimde duramıyorum.. Çünkü bir yıldan beri çaba, emek katıyorum ben. Ankara GBK koordinasyonunda yer aldım.. Daha yeni başlıyoruz diye düşünüyorum. Çünkü çok daha örgütlü bir çaba gerekli. Bundan sonra çoğalacağız. Kartopu artık yuvarlanmaya başladı, aşağıya doğru büyüyerek geleceğiz. Çığ olacağız.

Hikmet Saral (öğretmen, İzmir'den gelmiş) Çok korkunç. Yani ifade edemiyorum. Heyecanlıyım ve umut görünüyor. Umut burada görünüyor. Geleceğin umudu, sosyalizmin umudu, dayanışmanın umudu burada.

Hülya Karaduman (Ev kadını): Çok heyecanlıyım. Hakkımızı almaya geldik ve alacağız. Biz üç otobüs geldik Samsun'dan.

Altan (İşsiz): Bu ülkede sömürülen bir toplum var. Bu toplumu sömüren kişiler bu insanların ayak sesini duymalı artık. Bizler medyaya toplumun bu kesiminin de var olduğunu göstermeliyiz. Sol uyandı artık. Ben diyorum ki bu parti solun ta kendisi.

Özgür (22 yaşında): Ankara Dikmen'liyim. Böyle bir parti kuruluşunu ülkemiz adına, devrim ve sosyalizm adına, insanlık adına, özgürlük adına, kısacası ezilen sömürülen halklar adına güzel bir dayanışmayla, bu ülkede kötü gidişatı durdurabilmek için mücadele edeceğine inanıyorum. Ben bu umudu, bu sevgiyi, bu güzelliği yaşamak dileğiyle geldim. Çok mutluyum, çok gururluyum. Daha önce böyle bir heyecanı yaşamadım.

Hayriye Pişkin (52 yaşında): Benim çocuğum başkan. Çanakkale'de Birleşik Sosyalist Parti'nin başkanı. Benim çocuklarım bu işin hastası. Onlar nereye giderse ben oradayım. Biz üç aile geldik. Bütün akrabalarla geldik. Üzgürlük, barış, onun için geldik.

Milaslı bir genç: Milas'tan bir otobüs dolusu geldik. Çok güzel bir şey, tek kelimeyle muhteşem bir olay. Böyle bir kalabalık bekliyorduk, ama bu kadarını...... (gülüyor) Bence bu geleceğe özlem!

Sibel (Hacettepe Üniversitesi araştırma görevlisi): Gerçekten çok coşkulu, bunu bekliyordum. Şimdi bu birleşme aslında göründüğünden daha geniş bir yelpazeye seslenen, daha fazla umut uyandıran bir şey. Bunun heba edilmemesi lazım.

Ankaralı bir kadın: Geçmiş dönemde pek siyasetin de içinde değildim, devlet memuruydum. Ancak bu korkularımı atabildim. Şu anda emekliyim.. Belki emekliliğin verdiği rahatlık. Ancak 20 yıl önceki o coşkuyu göremedim. İnsanlardaki bedbinlik hala silkelenip üzerinden atılamamış. İnşallah olur o eski coşku. Eskisi gibi olur inşallah. İstediğim o.

İlknur Koçak: (17 yaşında. Çankayalı. Ayağı kırık. Sargılarıyla gelmiş.) "Çok güzel. Daha önce yaşamadım. Çok güzel. İnsanlar çok güzel, sıcak. Ya, bunların hepsi bir tepki . Bu tepkiler birleşti çok güzel bir olay ortaya çıktı. Düzene karşı bir tepki bu. Hepimizin tepkisinin bu partiyle de dile geleceğini sanıyorum. Buraya babam, dayım, abim hep birlikte geldik. Onlar '68 kuşağından.

Onur Barış Aksakal (22 yaşında. Artvin, Ardanuç'lu): Bu partinin kurulacağını duyduğumda çok sevindim. Ama birtakım eleştirilerim var tabii. Ve bu partinin içinden gerçek anlamda işçi partisinin çıkmasını ümit ediyorum. Bence büyük bir olasılık böyle bir şey çıkması. Sabah 11.00'den beri dinliyoruz. Her kesime hitap eden bir parti olduğu söylendi, ama bir tek enternasyonal unutuldu. Hep beraber entarnasyonali söylemeliydik. Ben babam, dayım, amcamla geldim. Bütün aile geldik. Onlar geçmişte bu tür hareket içinde bulunmuş insanlar. '68 kuşağından.

Mehmet Meral (Yurtdışından gelmiş. Alman arkadaşı şöleni videoya çekiyor.) Dışarıdaki sol buraya endeksli. Siz burada hapşırıyorsunuz, biz orada nezle oluyoruz. Çok büyük bir coşku var. Aslında insanların içlerinde öfke var. Bu, o öfkenin ifadesi. İnsanlar bir şeyleri değiştirmek istiyorlar. Harika bir an ve özlenen bir an...

Başlangıca ve başlayanlara selam

Mahir SAYIN

On yıldan fazla bir zamandır ki, Türkiye solunun politik temellerde bir araya gelmesi için çaba gösterdik. Ve nihayet atılan küçük adımlar bugün için mümkün olan geniş çerçeveye ulaşmaya namzet bir yapılaşmayla noktalandı. Daha doğrusu noktalı virgül konuldu. İşin aslı kuşkusuz bu niyetin ortaya konulmasından sonra başlıyor.

BSP içerisinde yaşamış olduğumuz çoğulculuk deneyi çok uzun olmadı ama böyle bir zeminde nasıl davranılması gerektiği konusunda çok şeyler öğretti. Başkalarının iradesini meşru saymanın nasıl bir iş olduğunu aynı eylem üzerinde karar verirken yaşamakla, böyle bir durumun ortada olmadığı koşullarda üzerine teorik olarak laf etmek elbette birbirinden çok farklı şeyler.

Şimdi benzeri tür bir çoğulcu zeminde daha geniş bir çevreyle bir araya gelmiş bulunuyoruz. Her girişimde olduğu gibi burada da yeniliğin, acemiliğin sıkıntılarını yaşadık. Ama bunları gerçekten böyle ele almak gerekiyor. Böyle almalı ki, gelecek açısından biriken sıkıntılar üretiliyor olmasın. Gerçekten bu zeminde bir araya gelen kesimlerin böyle bir ilişkiyi yaşamak kararlılığında olduğuna inanıyorum, bu kararlılığı taşıyan kişilerin kuşkusuz ortaya çıkan olumsuzluktan ders çıkarıp aynı tür durumların yaşanmaması için neler yapılması gerektiği üzerine kafa yormaları icab eder ve yoracaklarına da inanıyorum. Umarım toplumsal değişim konusundaki umutlarımıza bu girişimimiz giderek büyüyen ortak bir zemin hazırlar.

Kuşkusuz geçmişe ait gelenekler kıstasına vurulduğunda bu girişim aynı BSP gibi, bazılarınca "ilkesizlerin birliği" olarak adlandırılabilir. Bu doğrultudaki her taviz bu ilişkinin yaşanmasının önüne aşılması olanaksız bariyerler diker. Yeni bir politika yapma tarzı benimsenmediği müddetçe bir araya gelişimiz kadar büyük bir hızla birbirimizden uzaklaşmakta olduğumuzu görürüz.

Dünden farklı olarak burada ortak politik taleplerimiz etrafında bir araya geliyoruz. Her kesimin bu ortak politik talepler konusunda derinlere inildiğinde kuşkusuz farklı yaklaşımları ortaya çıkacaktır. Bunlar günlük hayatın dönüştürülmesinin önüne engel olarak dikilmediği müddetçe ayrılık noktaları, ya da örgütsel olarak ayrı olmayı gerektirecek farklılıklar olarak ele alınmamalıdırlar.

Bugün yeni partimizin, dün BSP'nin olduğu gibi yüz yüze bulunduğu en temelli iki sorununu sınıf mücadelesi ve Kürt sorunu oluşturmaktadır. Sınıf çatışmasını benimseyen bir zemin üzerinde bir araya gelmiş olduğumuzdan sanırım kimsenin kuşkusu yoktur. Bu niyet deklarasyonu somut hayatın içerisinde denenecektir. O zaman göreceğiz gerçekten sınıf çatışmasını benimsemekten her birimiz ne anlıyor.

Ama beklemeye hiç gerek bırakmayan bir sorun var: Kürtler ve yaşadıkları coğrafya sorunu. Partimizin bu sorunda güncel taktiklerini zaman geçirmeden ortaya koyması icap etmektedir.

SÖZ'ün ardarda gelen iki sayısında özellikle bu sorunla ilgili olarak bana sataşılmaktadır. Sataşılmaktan alındığım sanılmasın. Başkalarının söz hakkını en az kendiminki kadar savunuyorum. Kendi söz hakkımı savunurken onlarınkini de savunduğumu düşünüyorum. Bu sataşmalarda (sataşma diyorum; zira hem Sıtkı Coşkun, hem de Melih Pekdemir adımı vermeden yaptıklarımı ve söylediklerimi eleştiriyor gibi yapıyorlar) esas olarak öne çıkan sorun Kürtler ve yaşadıkları coğrafyayla ilgilidir. Uzun yıllardır savunmakta olduğum görüşler besbelli ki, her iki arkadaşa da ters gelmektedir. Başka savunduğum görüşler de zamanında ters gelmişti, ama zaman birçoğunda bizi anlaştırdı. Belki bunda da zamanla anlaşırız.

Ancak bu sorunun zamana bırakılacak hali yoktur. Kürtler on yıldan fazla bir zamandır ki, Türklerin hemen hiçbir ciddi desteğini alamamış olarak mücadelelerini sürdürmektedirler. Beklediği desteği alamadıkça da zaman zaman hayal kırıklığının yarattığı tepkiler sergilemektedirler. Bazılarımız bu tepkilerin nedenleri üzerine kafa yormak ve onlara dost elini uzatmak yerine bu tepkileri uzak duruşlarının yeni gerekçeleri haline getirmektedirler. Ancak tipik olan, uzak duruş için her zaman bir gerekçenin oluşudur.

Bu nedendir?

Ortaya konulan gerekçelerin altta duran bir başka şeye işaret ettiğini görmemek mümkün değil. Aynı okullardan geçtiğimiz için de bunu keşfetmek hiç zor olmasa gerek.

Sıtkı Coşkun açık konuşsun! Kürsülerde "Kürtler özgür oluncaya kadar ben de Kürdüm" dedikten sonra bunun gereğini bir Kürt gibi yerine getirmek gerekir. Bu gerek de Kürtlere dostluk gösterdiğim, onlarla yakın ittifakı savunduğum için beni karşıya almak değildir. Yine Melih Pekdemir dostum da açık konuşsun! PKK genel başkanının sözlerini kendine mazeret etmesin. Evet, ben parti içerisinde çeşitli başka fikirlere karşı mücadele etmek gerektiği gibi, sosyal şovenlerle de özellikle uğraşmak gerektiği kanısındayım. Ama ben dostumuz gibi kimseye kapıyı göstermeye kalkışmıyorum. Bir araya geldiğimiz değişik çevrelerden kimselerin benimle aynı fikirlerde olduğu ham hayaliyle bir araya gelmedim. Farklılıklarımızı bile bile bir araya geldik. Böyle de politika yapılabileceğini gösterdik.

HADEP'le ittifak yapmanın yanlışlığına dokunduğu yazısında Melih Pekdemir dostum, bana HADEP'in yolunu işaret ederken, acaba kendi önerisinin ne olduğu konusunda da iki laf edemez miydi? Örneğin Kürtleri de biz mi örgütlesek acaba? Yoksa onlara daha güvenilir bir parti kurup onlarla mı ittifak etsek? Ne diyoruz bu konuda? Demokrasi savunduğunu iddia eden bir kimsenin ezilen bir halk konusunda söyleyebilecekleri sadece, onlara dostluk elini uzatmak isteyenleri eleştirmek mi olmalı? Bu çok yavan bir demokratlık olur. Melih Pekdemir'in bu kadar yavan olduğunu düşünmek istemiyorum doğrusu.

Niçin HADEP'li olmamam gerektiğini anlatmak gibi bir saflığa düşmeyeceğim (ama iddianın irdelenmesini tavsiye ederim. Pek hoş olmayan bir mantığı sergiliyor). Ne var ki, ÖDP'nin önünde ciddi bir sorun durmaktadır. HADEP dün seçimlerde olduğu gibi bugün de güncel mücadelede ÖDP'ye birlikte davranma önerisini tekrarlayacaktır. Eğer ÖDP tüm toplumsal dinamikleri göz önünde bulunduran bir noktadan bakıyor ise, Kürt dinamiğini onun somut ifadelerinden kopararak hiçbir şey yapamaz. Bu somut ifade bellidir. HADEP'in yerine ikame edilecek her şey en azından sorundan kaçmaktır.

Hep tekrarladım yine de tekrarlamaktan bıkmayacağım. Bir sosyalist, çağdaş bir demokrat, bu sıfatı hak edebilmek için, ezilenlerin yanında durmak zorundadır. "Ezilenlerin yanındayım ama onlarla ittifaka giremem" demenin ne anlama geldiğini anlamak mümkün değil, kötü bir anlama geliyor tabii.

Ali Amca:

Faşistlerin eli kırılacak

Ali amca... 55 yaşındaki bu adamın yüzü çok etkiliyor bizi.. Soruyoruz. "Ben Ankara'dan geldim kızım. Aslen Yozgatlıyım. Çok mutluyum kızım. Sevinçliyim kızım, gururluyum" diyor. Ali amca genç bir insan gibi coşuyor ve bağırıyor: Halka hürriyet, faşizme ölüm! Bu kadar işte kızım! Aceleyle kalabalığı yarıp uzaklaşmak istiyor ama kolundan tutuyorum Ali amcanın, bırakmıyorum. "Bu kalabalığı görüyor musun amca diyorum. Yıllar sonra binlerce solcu, muhalif, sosyalist insan bir araya geldi. Ne düşünüyorsun amca? "Ben bu kalabalağı her zaman içimde yaşatıyorum. Bu kalabalık her zaman benim içimden doğuyor." Kırışmış yanaklarına doğru gözlerinden yaşlar iniyor. "Benim iki tane çocuğumu vurdular tamam mı? Fakat vurulmaynan ölmeyecek, tükenmeyecek bir kalabalık kızım." Kalabalığı gösteriyor. Elleri titriyor. Bunları görüyor musun, görüyor musun? İşte o faşistlerin eli kırılacak, görüyor musun? İşte çocuklarım... İstanbul olaylarında, İzmir'de vuruldu benim çocuklarım. Çocuklarım öldü." Elinin tersiyle siliyor yaşlarını. "Ama çoh mutluyum şimdi. Ama bak bunlar da hepisi benim çocuklarım. O çocuklarımı öldüren eller kırılacak şimdi." Sen de çocukların gibi sosyalist misin amca diye soruyorum. O sırada Banu sahnede.. Sivas katliamında yakılanlar için bestelenmiş "Türküler yanmaz"ı söylüyor. Ali amca susuyor. Gözerini kapatıp mırıldınıyor şarkıyı. Yaşlar akıyor yine.. Sesi yükseliyor. "Hala sosyalistim, hala devrimci, hala emekçiyim kızım..."

Siyami Erdem :

Türkiye'yi özgürlükte birinci yapacağız

Kamu emekçileri olarak yıllardır bu yolda, dünyada emsali görülmemiş bir mücadeleyi yürüttük. Bugün kurulan Özgürlük ve Dayanışma Partisi'yle, birleşik mücadeleyi, örgütlülüğü daha da yaygınlaştırarak ve genişleterek, demokrasi mücadelesinin taşlarını bir bir kuracağımıza eminiz. Bugün bu güven, kamu emekçilerinde, işçi sınıfında ve Türkiye halklarında vardır. Bu güven Özgürlük ve Dayanışma Partisi'nde daha fazla vardır. Türkiye demokrasi güçleri, ülkemizi savaşta, ırkçılıkta, işkencede, faili meçhul cinayetlerde değil, barışta, kardeşlikte, özgürlükte birinci yapacaktır. Bu ülkede demokrasi güçleri karanlığa karşı, aydınlık bir Türkiye yaratmak için yoksulluğa karşı, üreten bir Türkiye yaratmak için bütün güçleriyle mücadeleye devam edecektir.

Kifayet Ana :

Saçlarımı ağarttım bu yolda..

Yurdun birçok yerinden özgürlük ve dayanışma için gelen kızlarıma, oğullarıma merhaba. Ben anayım duyun beni. Bir oğlum faşistler tarafından öldürüldü. Bir kızım karakolda işkencede aklını oynattı. İşte ben böyle bir anayım. Bir oğlum 14 yıldır hala içeride yatıyor. Ve şimdi de oğlumun mahkemesi için geldim Adana'dan. Bir anayım içi ezik, ama hala dimdik ayaktayım. ('Faşizme karşı omuz omuza' sloganı dakikalarca atılıyor.) Ne belimi kırabildiler, ne başımı aşağıya eğebildiler. Korkmadan yürüyorum faşizmin üstüne.. Hiç yılmadan, hiç korkmadan 16 yıldır. Saçlarımı ağarttım bu yolda. Ama hiç bükülmedim oğullarım güzel bir yolda diyerekten.. Başımı aşağıya hiç eğmedim. Devletin başına bu hükümeti kurdular. İşte şimdi bizim hükümetimiz kurulacak. Sosyalist partinin, devrimci yolun partisi kurulacak.

Polis devleti kurdu Çiller. Tam işkence yapsın, çocuklarımızı ezsin, yargısız infazlar yapsın diyerekten. Ama o da bizi yıldırmadı. Yılmıyoruz bak. Akın akın dolduk her taraftan. Korkmadan.

Mahinur Ziyan :

Geri dönüş yok

Çok zor olacağını da biliyordum. Artık bir aradayız, hep beraberiz. Aslında beklediğimiz gün geldi. Yıllardır ezilmişliğin, çektiğimiz acıların birlikte olunca biteceğini, bitirebileceğimizi bildiğimiz halde yan yana gelemememizin sıkıntısını, acısını yaşadık. Artık yeter. Ama asıl işin adımı attıktan sonra başladığını da biliyorum. Gerçekten birlikte olmakla doğru bir şeyleri yapacağımıza, emeği iktidara taşıyacağımıza inanıyorum. Bundan sonra dönüş yok.

Emaneti devrediyorum...

BSP Genel Başkanı Sadun Aren'in şenlikte yaptığı konuşmanın tam metni:

Sosyalistlerin böyle coşkulu, böyle görkemli bir toplantısını uzun yıllardır görmemiştik. Bunu görmekten çok mutluyum. Arkadaşlar, sosyalizm, yani sınıfsız, sömürüsüz, özgürlükçü, barışçı, kimsenin kimseye tahakküm edemediği bir toplum düzeni, insanlığın ezelden beri bir özlemidir. O bakımdan sosyalistler, toplumun atan nabzı ve vicdanıdır. Sosyalizm ve sosyalistlik, insana doğasının armağanı gibi yapışıktır. Sosyalist, sosyalistliğini ifade etmek zorundadır. Bunu mesela şu görkemli toplantımızla gösterdik. Uzun zamandan beri çeşitli biçimlerde var olan bu özgürlük, eşitlik özlemi devam etmektedir. Ama bu zaman zaman baltalanmıştır. 12 Eylül'ü biliyoruz. Birçoğumuz hapisanelerinde yaşadı, işkencehanelerinden geçti. Kimimiz yurtdışına gitmek zorunda kaldı ve öldü kimimiz. Ama biz gene buradayız, hep beraberiz. Çünkü bu doğal bir şeydir. Bu bayrağı yükseltmek zorundayız. İşte biz de bu adımı attık. Bu partiyi kurduk. Bütün dünya mutlaka sosyalist olacaktır. Bunda hiç kuşku yok. Bakıyorum, yaşlısıyla, genciyle, kadınıyla, erkeğiyle hepimiz buradayız..

Dünyayı ve Türkiye'yi sermaye yönetmektedir. Nasıl yönettiğini görüyoruz. Dünya berbat. Bazı kıtalar aç. Irkçılık almış yürümüş en ileri ülkelerde bile. İşsizlik, uyuşturucu, yolsuzluklar, savaşlar.. İşte bu koşullarda partimiz tam zamanında kurulmuştur. Ona çok ihtiyaç duyulduğu bir zamanda kurulmuştur. Ben yaşlı kuşağın bir temsilcisi olarak genç, dinamik, sevgili yeni genel başkanımıza bayrağı devrediyorum, emanet ediyorum.

Meraktan dolayı değil, "eşitlik, özgürlük (Kürtler için de) ve sosyalizm mücadelesinde bu partinin bir 'mütemmim CÜZ'den daha fazla bir şey olabilmesi için mücadele etmek üzere" bu partiye girmek gerektiğine inanıyorum. Ve olguların ortaya koyduğu duruma bakarak çoğulculuk fikriyatını gerçekten kavrayabildiğimiz takdirde, sosyalist hareketimiz dünyadaki geri dönüş dalgasına paralel bir biçimde hızlı bir yükselme eğrisi gösterecektir.

Kafamızı "PKK'nin okullarına gidecek olanlara" takmadan demokrasi ve sosyalizm mücadelesine neler katabileceğimize bakmamız gerekiyor. Kendimizin sosyalizm ya da demokratlık konusundaki pozisyonlarını sorgulamadan ezilen ulusun mücadelesinde öncü konuma gelmiş olanları kemalizmle paralel görme yanılgısı içerisinde ilerlemek bu partiye de demokrasi mücadelesine de hayır getirmez. Ezilen halkın milliyetçiliği bile zulme karşı başkaldırı öğesini içerisinde taşır. Söylediklerimizi ve bunlardan türettiklerimizi biraz daha zihinsel emek ürünü haline getirmek gerekiyor. İçlerindeki emek miktarının düşüklüğü dolayısıyla metaların durumundaki gibi bunlar da pek değerli olamıyorlar. Keşke önyargılardan uzak olarak biraz daha fazla düşünsek.

Dünyanın başka noktalarında ezenlere karşı olan ayaklanmaları gördüğümüzde coşkuyla ezilenlerin yanında olduk. Onlarda gördüğümüz zaaflar onlara karşı bir tutum almamızı gerektirmedi; desteklemek için ne kadar sosyalist ya da demokrat olduklarını da bu kadar inceden inceye sorgulamadık; bunu enternasyonalist ruhumuzun bir gereği olarak gördük. Tabii herkesin aynı yapıp yapmadığı da şüpheli!

TC sınırları içerisinde de geçerli olabilen bir enternasyonalist ruhla gelişecek ÖDP'nin tüm ezilenlere hayırlı olmasını diliyorum.

Bir 78'li, bir devrimci: Mehmet Kurnaz

Yükseliş Koleji Salonu'na koşup gelenlerden biri de Mehmet Kurnaz'dı. Antalya'dan bir grup arkadaşıyla birlikte ÖDP'nin kuruluş şenliğine gelen Mehmet Kurnaz tam bir 78 kuşağı militanı idi. Kurnaz elimize bir dosya tutuşturdu. İnsan Hakları Vakfı İzmir Temsilciliği antetli kağıtlarda yazılanlara göre işkence gördüğü için vakfa başvurmuştu. Kısa yaşam öyküsü sütununda şunlar yazıyordu: 1956 doğumlu Mehmet Kurnaz 1973 yılında 2 gün, 1975'te 1 gün, 1977'de 4 gün, 1978'de 2 gün, 1980'de 33 gün, 1982'de 40 gün kadar göz altında kalmış. Gözaltında iken gözbağı, falaka, elektrik şoku, filistin askısı, bacaklarından ters askı, kaba dayak, genital bölgeye darbe, başa darbe gibi işkenceler görmüş. 1977-78-80 yılları arasında sağlığa elverişli olmayan koşullarda toplam 1 yıl kadar cezaevinde tutuklu kalmış. Birleşik Sosyalist Parti Antalya İl Yönetim Kurulu Üyesi olan Kurnaz son olarak geçtiğimiz yaz bir Dev-Sol militanını evinde sakladığı iddiasıyla tutuklanmış. Tümüyle uydurulk bir gerekçeyle tekrar demir parmaklıkların arkasına gönderilen Kurnaz sevk edildiği Buca Cezaevinde 21 Eylül 1995 günü 3 tutuklunun ölümüyle sonuçlanan olaylarda ağır bir şekilde yaralanmış.

Önce ismi ölenler arasında geçen Kurnaz daha sonra uzun bir tedavi döneminden sonra hastanaden cezaevine dönebilmiş ve ilk duruşmasında da serbest bırakılmış. Kurnaz o zamandan beri sağlığıyla uğraşıyor. Kurnaz o zamandan beri inatla bir yaşam mücadelesi veriyor.

O bir 78'li, o bir devrimci. ÖDP artık onun da yaşamını yeniden şekillendirecek, mücadelesine yeni ufuklar kazandıracak. ÖDP'yi yaratanlardan, ismi pek bilinmeyen binlerce militandan biri Kurnaz. İşte ÖDP bu özverili, bu yiğit insanlara dayanıyor. Onların mücadelesini, kararlılığını ve özverisini iyi değerlendirerek genç kuşaklara aktarabilirse ÖDP'nin ve bu ülkenin geleceğine umutla bakmak mümkün...

Salondan notlar...

*Şölenin "hit" parçası Çav Bella'ydı. Hemen her sanatçı bu şarkıyı söyledi. Her söylenişinde aynı dalgalanma görüldü. Çav Bella'ya eşlik etmeyen hemen hemen yok gibiydi salonda.

*15 senedir hiçbir siyasi harekete yanaşmayan bezgin solcular oradaydı. Çoğu cezaevinden koğuş arkadaşlarını buldu. Hapishane anıları çerçevesinde dönen sohbetlerde söz sonunda ÖDP'ye geliyordu.

*"12 eylül bebekleri" oradaydı. O dönem illegal yaşayan bir kadın şöyle diyordu; O koşullarda bebeklerimiz vardı. Onlarla göçüyorduk, onlarla kaçıyorduk. O zaman bizimle sürünüyorlardı. Onlar da buradalar. Kocaman delikanlı ve genç kız olmuşlar..

*Amasya, Suluova'ya bağlı Taşocağı köyünün gençlerini tanıdık. Antep'in dağ köylerinden gelenler ise şaşırttı. Kış koşullarında köyden aylarca çıkamayan köylüler, o yolları kapalı köylerinden nasıl olup da ÖDP'nin kuruluş şölenine gelebilmişlerdi?

*Doğu'dan gelen başka bir grubun ise tepkisi ilginç olmuş. Rivayete göre küpeli ve uzun saçlı gençleri gören bu grup "bunlar hippi partisi ya" deyip geri dönmüşler.

*Dışarıda bir adam bilet var mı diye bağırıyordu. Biri ona, biletsiz girilebileceğini söyledi. Sonra tanıştılar. Adam şöyle diyordu. "Ben bu seçimlerde Ata'mızın partisine (CHP) verdim. İnanmıyoruz ama verdik. Eşim ise kelebeğe verdi. Ama bu bizim partimiz artık."

Asıl ödül kalıcı barış olacak

Akın BİRDAL

Avrupa Parlamentosu (AP) tarafından on yıldır verilen "Sakharov Düşünce Özgürlüğü Ödülü" bu yıl Leyla Zana'ya verildi. Daha önce bu ödül, Nelson Mandela, Alexandr Dubçek, Teslime Nesrin ve Aung Sen Sau Si'ye verilmişti.

Ödül geçtiğimiz hafta Avrupa Parlamentosu'nda düzenlenen bir törenle, Leyla Zana adına, eşi eski Diyarbakır Belediye Başkanı Mehdi Zana'ya verildi. Mehdi Zana önceki yıl Avrupa Parlamentosu'nda yaptığı bir konuşmadan ötürü 14 ay cezaevinde yattıktan sonra 10 gün önce çıkmıştı. Törene Mehdi Zana'nın dışında Türkiye'den AP Başkanı'nın çağrılısı olarak Leyla Zana'nın avukatı Yusuf Alataş ve DEP davası avukatlarından Hasip Kaplan ve Feridun Yazar ile birlikte gittik. Paris'ten de Bayan Mitterrand ile Kürt Enstitüsü Başkanı Kendal Nezan çağrılmışlardı. Bayan Mitterrand eşi Fransa eski cumhurbaşkanı François Mitterrand'ın ölümünden sonra ilk kez kitle önüne çıkıyordu. O nedenle medyanın büyük ilgisini çekti.

Leyla Zana fotoğrafları

Ödül töreni öncesi AP Genel Kurul salonunda çok az sayıda parlamenter vardı. Az sonra ödül töreni başlayacaktı, birden salon doldu. Yerlerini alan parlamenterlerin çoğu sıralarının önüne Leyla Zana'nın fotoğrafını astı. AP Başkanı Klaus Hansch ile Mehdi Zana Genel Kurul salonuna girerek kürsüde yerlerini aldılar. Parlamento Başkanı Hansch, onur locasında oturduğumuz yeri işaret ederek, Bayan Mitterrand'ın da aralarında olduğunu anons edince bütün parlamenterler ayakta uzun süre Bayan Mitterrand'ı alkışladılar.

Sakharov, 1989 yılında düzenlenen Kürt Konferansı'na eşi Elena Bonnen ile gönderdiği mesajda, Kürt halkı için bir çağrı yapmıştı. Bu çağrıyı "...Kürt halkının uzun süreden beri süren trajik mücadelesi halkların kendi kaderlerini tayin hakkı ilkesinden kaynaklanmaktadır ve bu nedenle de haklı bir mücadeledir. Tüm hükümetler ve uluslararası kuruluşları, Kürtlerin yaşadıkları ülkelerle olan ilişkilerinde bu ülke yöneticilerinin Kürt halkına karşı yürüttükleri politikayı hesaba katmaya çağırıyoruz" diye bitirmişti. O nedenle Sakharov Düşünce Özgürlüğü Ödülü'nün Leyla Zana'ya verilmiş olmasının başka bir önemi olmuştur.

AP Başkanı Klaus Hansch, parlamentonun ödülü Leyla Zana'ya verişinin ne anlama geldiğini uzun uzun anlattıktan sonra, AP'nin Türkiye'yi Gümrük Birliği'ne alırken, bunun Türkiye'nin yükümlülüklerini yerine getirdiği anlamına gelmediğini, Türkiye'yi yakından izleyeceklerini söyleyerek, "Biz 13 Aralık'ta Gümrük Birliği'ni onaylarken her şeyin iyi olmadığını biliyorduk. Sakharov Ödülü de aynı ruhla verildi. Bu ödül mücadele verenleri desteklemek için konulmuştur. Türkiye'nin yükümlülük altına girdiği sözleşmelere uyarak anayasal ve yasal düzenlemeler yapmasını, af çıkarılarak Leyla Zana ve üç milletvekilinin serbest bırakılmalarını istiyouz. Kürt sorununun barışçıl çözümünü istiyoruz. Biz demokratik bir Türkiye istiyoruz" diyerek sözlerini bağladı ve ödülü Mehdi Zana'ya verdi. Mehdi Zana da Kürtçe kısa bir konuşma yaptı.

TC'den parlamenterlere 'hediye'

Ödül töreninden sonra AP Başkanı ile Mehdi Zana'nın düzenlediği basın toplantısının ağırlığını, Türkiye'nin GB'ye girişine oy veren parlamenterlere TC devletinin gönderdiği CD setleri oluşturdu. Birçok milletvekilinin bu rüşveti kabul etmeyerek geri gönderdiği ve kabul edenler hakkında soruşturma açılacağına ilişkin açıklamaların basında yer aldığının belirtilmesi üzerine Başkan Hansch bu konuyu ilk kez burada duyduğunu söyledi. Başkan ne denli böyle söylemiş olsa da bütün gazetelerde parlamenterlere gönderilen CD haberleri geniş yer almıştı.

Öğleden sonra düzenlenen ve Hıristiyan Demokratlar'ın dışında bütün grup başkan ve üyelerinin katıldığı toplantıyı Yeşiller Grubu Başkanı Claudia Roth yönetti. İlk söz Mehdi Zana'ya verildi. Mehdi Zana, Leyla Zana'nın AP'ye gönderdiği mektubu Kürtçe okudu. Leyla Zana mektubunda AP'ye teşekkür ederek, Türkiye'deki Kürt sorununa ve insan hakları konusuna dikkat çekiyor ve ateşkese değinerek AP'nin üyelerine bir çağrı yapıyordu; "Bugün barış için tarihsel bir fırsat doğmuştur. 15 Aralık 1995 tarihinden itibaren PKK tarafından ilan edilen ve henüz muhatap bulamayan, tek yanlı, süresiz ve koşulsuz ateşkese karşın süregelen devlet operasyonlarında onlarca genç yaşamını yitirmiştir. Bu nedenle ateşkes önemsenmeli, çatışma ortamından uzlaşma sürecine geçişin zemini oluşturulmalı, sürece uygun koşullar yaratılmalıdır. Bu konuda Avrupalı dostlara büyük görevler düştüğünü biliyor ve esirgenmeyeceğini umuyorum."

Toplantıda söz alan bayan Mitterrand da Türkiye'nin Gümrük Birliği'ne alınışını eleştirerek, "Bu ödülle Türkiye'ye acı ilacı içirebilmek için bir kaşık bal verilmiştir. Türkiye'nin GB'ne alınmasıyla Avrupa'nın elindeki kart alınmıştır" diye konuştu ve siyasi nedenlerle içeride olanların serbest bırakılmasını, göç edenlerin geri dönmelerinin sağlanmasını ve demokratik serbest seçimlerin yapılmasını istedi.

'GB son değil, başlangıç'

Sosyalist Grup Başkanı Bayan Green de, Leyla Zana'ya verilen ödülün Kürt halkının mücadelesinin sembolü olarak verildiğini belirtip, "Ödülü alan özgürlüğü seven Kürt kadınlarıdır", diyerek 'Türkiye'ye Bakış' adlı bir grup oluşturduklarını söyledi. Bu grup Türkiye'yi yakından izleyecek. Önümüzdeki günlerde Türkiye'ye gelecekler.

Toplantı öncesi görüştüğümüz Fransız İnsan Hakları eski Bakanı Bernard Couchner de "Türkiye'yi GB'ye kabul etmekle sürecin sonunda değil başındayız" diyerek Türkiye'yi izleyeceklerini belirtti.

Ödül töreninden bir gün sonra 18 Ocak günü AP'den bir karar çıkacağını herkes biliyordu. Elbette TC devleti de bunu öğrenmiş olmalıydı. Kararda PKK'ce ilan edilen tek yanlı ateşkese TC devletinin karşılık vermesi istenecekti. Türkiye bu kararı engellemek için her türlü yola başvurdu. Hatta Şırnak - Güçlükonak yakınlarında 11 köylünün ateşe verilerek vahşice öldürülmesi ve bu olayı PKK'nin üstüne atıp ateşkesin bozulduğunu ileri sürerek, bu kararı engellemek istediğine ilişkin ciddi belirtiler de var. Nitekim bu olayın açığa çıkarılmasına ilişkin derneğimizce sorulan sorular bugüne değin yanıtsız kalmıştır.

Sonuçta AP, Leyla Zana'ya Sakharov Düşünce Özgürlüğü Ödülü'nü vererek Kürt halkının, Kürt kadınlarının ve insan hakları savunucularının mücadelesini cesaretlendirmiştir, ama aynı AP, Türkiye'nin GB'ye girişine vize vererek Türkiye'nin insan haklarına, Kürt halkına karşı yürüttüğü baskı ve saldırıları cesaretlendirmiştir. Son bir ayda yaşananlar da bu cesaretlendirmenin kanlı sonuçlarıdır.

İnsan hakları ve özgürlük mücadelesini cesaretlendirici ödüller elbette değerlidir. Ama asıl kendi dinamikleriyle sorunun çözümünü sağlayacak mücadelelerdir ki, bizim değer vermemiz gereken de bu olmalıdır. Asıl ödülümüzü de o zaman kazanacağız.

Yolumuz açık olsun

Erdoğan TATLAV

Ayın 21'inde birliğimizi ilan ettik ve yeni partimizi kurduk.

Bir şenlikle kuruluşumuzun ilanı kadar kuruluş şenliğimiz de her anlamıyla müthişti; tüm kişisel kırgınlıkları ve belki de politik hayatın doğasında olan küçük karanlıkları bastıracak kadar...

Ancak kuruluşta bir dizi olumsuzluğun gerçekleştiği de açıktı. Ve bunların kendi içimizdeki teslimi, kurmaya çalıştığımız projenin niteliği ve geleceği açısından önem taşıyordu.

Öncelikle BSP içinde çalışan bağımsızların yeni parti meclisinde temsili, grupların daha çok insan sokma telaşı içinde ezildi. Bu ise BSP'de çalışan bağımsızların yönetimlerde de temsili geleneğinin yeni partiye taşınabilmesi noktasında ciddi bir olumsuzluğa işaret ediyordu. Bu durum, grup iradeleri doğrultusunda PM'nin seçimi sırasında iyice pekiştirildi.

90 kişisi zaten önceden saptanmış 100 kişilik Parti Meclisi'nde, grupların tüzük gereği kendi içinde gerçekleştirmek durumunda oldukları kadın kotasına uymayıp, onun yerine özgür seçimle saptanacak 10 kişilik boşluğu, belli bir ölçüye vurulamaz şekilde hemen orada belirlenmiş 10 kadın arkadaşça doldurma yoluna gitmeleri nahoş bir davranış örneğiydi. Parti renklerinin yeterince temsil edilmemesi riskine karşı başvurulan bir zorunluluk olan tavsiye listesinin bu son müdahaleyle yüzde 100'e çıkarılmasıyla ifrata vardırılması, farklı tercihlerin yapılabilmesi olanağını tümüyle devre dışı bıraktı. Üstelik bir kadın yoldaşın, bu durumun anti demokratik niteliğini, grupların içinden çıkarılması gereken kadın kotasının diğer bağımsız seçilme olanağı olan arkadaşların seçilme olasılığını ortadan kaldırmak yoluyla "çözülmesinin" olumsuzluğuna işaret etmesinin kulak ardı edilmesi de organ oluşumunda yaşanan olumsuzluğu artıran bir öge olarak anılmalıdır.

ÖDP'nin üzerine oturduğu dalga, Onu herhangi bir sol oluşum (dolayısıyla diğer sol grupların rakibi) olmaktan ayırıyor ve soldan sisteme karşı etkin bir kitle barikatı haline getiriyordu. Bunu sağlayan şey, sosyalistlerin birliği, sosyalist olmayanlar da dahil her muhalif kimliğe eşit hakla açıklığı ve kendini teoriden çok siyasetin sorunlarından hareketle tanımlayan karakteriydi.

Seçime giren aday isimlerinin tek listede ve alfabetik sıraya göre düzenlenmesi önerisinin reddedilerek 90 artı 10 kişilik saptanmışların diğer adaylardan ısrarla ayrılması konusunda sergilenen kararlılıkla saptanmışlar dışında başka bir kişinin girme olasılığına fiilen ambargo konulması, grup temsilcileri ve 15'leri ağır bir sorumluluk altına sokmuştur. Diğer yandan sorunun gündeme getirilmesinin rahatsızlıkla karşılanması da tabana, çalışmaya ve özgür iradeye yapılan vurguları gölgelemiştir.

Grup reflekslerinin yer yer dirilmesi de, sürecin karşısına çıkan bir olumsuzluk olarak anılmalıdır. Şenlikte görülen oydu ki bazı arkadaşlar, grup aidiyetlerini öne çıkarma fırsatlarını değerlendirmekten geri kalmıyorlardı. Nitekim yer yer bunun neden olduğu gerginlikler yaşadık. Gerçi bu gerilimleri gidermeye yönelik doğrudan grupların içinden gelen olumlu bir irade de sözkonusuydu, ancak sözkonusu bu iradeye daha çok gereksinim duyacağımız da bir kez daha kendini gösteriyordu.

Grup reflekslerinin yeni parti kimliğimiz altında eritilmesi gereği ile birliğin bu kapsamında yakalanan coşku ve kitlesellik arasındaki bağ, kaygılarımızdan çok umutlarımızı güçlendiren bir işlev taşıyordu. Birliğimizle yakaladığımız bu dalga üzerinden kitle hareketiyle bütünleşebildiğimiz oranda hiçbir grup refleksinin, hareketin siyasal etkinliği ve gruplarüstü niteliğini zaafa uğratma şansı olamayacaktır. Bununla birlikte, grupları yeniden üretmeye yönelik yayın ve diğer faaliyetlerin, gelinen noktada artık sorgulanması ve yeni sürecin gereksinimlerine uygun yeniden düzenlenmesinin, yakaladığımız şansı artıran bir işlevi olacağı da kesindi. Birliğe giden yolda olumlu işlev gören grup iradelerinin, kendilerini yeni kimliğimiz altında eritme iradesiyle devamını beklemek durumundayız.

ÖDP'nin üzerine oturduğu dalga, Onu herhangi bir sol oluşum (dolayısıyla diğer sol grupların rakibi) olmaktan ayırıyor ve soldan sisteme karşı etkin bir kitle barikatı haline getiriyordu. Bunu sağlayan şey, sosyalistlerin birliği, sosyalist olmayanlar da dahil her muhalif kimliğe eşit hakla açıklığı ve kendini teoriden çok siyasetin sorunlarından hareketle tanımlayan karakteriydi. Ki alamet-i farikamız olarak bunların özellikle korunması gerekiyordu.

Türkiye'nin dört bir yanından Ankara'ya bizi coşkuyla taşıtan, yaşlı ve genç komünistleri, komünistlerle ve diğer her türlü muhalif kimliği ve daha düne kadar birbirine karşıt konumlanmış sol grupları birliğe ve elbirliğiyle Türkiye'yi dönüştürmeye koşturan bir dalga oluşturduk. Bunu katlayarak sürdürmek hepimizin boyun borcudur. Ulaştığımız nokta da bunu yapabileceğimizin açık göstergesini oluşturmaktadır.

"Barış için bir araya" toplantısı

Düzenleyenler: Münir Ceylan, Akın Birdal, Şanar Yurdatapan, Altan Tan, Abdülmelik Fırat, İsmail Nacar.

Yer: The Marmara Oteli, Taksim Salonu **Tarih:** 28 Ocak 1996. Saat:10.00-17.00

10. Genel Kurul yeni bir umut yaratabilecek mi?

DiSK kendini bulma çabasında

Haber Merkezi - Kurulduğu 1967'den 12 Eylül 1980 darbesiyle faaliyetten men edilinceye kadar siyasal gündemi belirleyen grev ve direnişleriyle işçi sınıfının bir umudu olan DiSK, geçmişteki etkisine sahip yeni DiSK'i yaratma çabasında. Bu nasıl yaratılacak? Şimdi DiSK'i oluşturan sendikalar, sendikacılar ve DiSK'le ilgilenen herkes bu sorunun yanıtlarını arıyor. DiSK'in 10. Genel Kurulu, bu soruya verilecek yanıt açısından önem taşıyor. Kimileri bu genel kurulun bir dönüm noktası olduğunu belirtirken, kimileri köklü değişikliklerin yaşanması gerektiğini ifade ediyor. Fakat bir genel kurulla aslında sosyalistlerin de cevap aramaya çalıştıkları pek çok sorunun aşılamayacağı ve yepyeni DiSK'in yaratılamayacağı açık. O halde 10. Genel Kurul'un, iç çekişmelere doğru değil, ileriye doğru, yeni DiSK'i yaratma doğrultusunda bir adım olup olmayacağı asıl önem taşıyan nokta olarak öne çıkıyor.

9. Genel Kurul'un üstünden henüz 1.5 yıl geçmesinin ardından DiSK'in olağanüstü genel kurula gitmesi tıkanıklıkları aşamamasından kaynaklandı. DiSK, yeni dönemin koşullarına uygun politikalar üretip, işçi sınıfı içinde geçmişteki prestijine ve etkisine sahip bir konfederasyon olamamıştı. 12 Eylül cuntasının ağır saldırısına uğrayan DiSK, yeniden açıldığında geçmişteki DiSK'le arasında çok fazla bir benzerlik kalmamıştı. Eski kadro ve yöneticilerin bir bölümüyle kurulmuş, işçi sınıfı içinde ciddi bir tabandan yoksun kalmıştı. Ayrıca siyasi-ideolojik çizgisi de dünyadaki ve Türkiye'deki değişimler nedeniyle bir hayli aşınmasına karşılık, yeni bir biçime bürünememişti.

9. Genel Kurul yapıldığı sırada DiSK bu temel sorunları yaşıyordu. Ancak Genel Kurul bu temel sorunları değil, yönetimde kimlerin yer alacağı sorununu tartıştı ve 18 ay geçmeden yeni bir genel kurula, olağanüstü genel kurula gidilmesi ihtiyacı doğdu. Olağanüstü Genel Kurul, 9. Genel Kurul'da çözülmemiş, eksik bırakılmış sorunlara yanıt verecekti. Nitekim bazı sendikacılar, 10. Genel Kurulu, 9. Genel Kurul'un tamamlanması olarak görüyorlardı. Devrimci Demokrat Platform olarak kendilerini tanımlayan sendikacılar, DiSK'in örgütsel ve siyasal yapısında köklü değişiklikler yapılmadığı müddetçe bir ilerlemenin sağlanamayacağını düşünüyorlardı. DiSK'teki yeni yapılanma sürecini bir varlık-yokluk sorunu olarak gören sendikacılar, Genel Kurul'dan bu yolda köklü kararlar alınabileceğine pek ihtimal vermiyorlardı. Devrimci Demokrat Kongre Bloku Deri-İş, Nakliyat-İş, Limter-İş, Basın-İş, Aster-İş ve Keramik-İş'ten oluştu. Bu blok, yönetim kuruluna iki adaylarının girmesini istiyordu. Devrimci Demokrat Platform dışında kalan 9 sendika ise Genel Kurul öncesinde sık sık toplantılar yaparak, bir mutabakata varmaya çalıştı. Bu tartışmalara Birleşik Metal-İş, Petkim-İş, Genel-İş, Tekstil-İş, Lastik-İş, Oleyis, Sosyal-İş, Gıda-İş ve Bank-Sen katıldılar.

'Yönlendirici belge'

DiSK yöneticileri, Genel Kurul'a sunulmak üzere bir 'Yönlendirici belge' hazırladılar. Üzerinde birçok düzeltme ve değişiklikler yapılan taslakta yeni bir strateji için köşetaşları öneriliyor. Sendikal hareketin, sınıf ve kitle sendikacılığı anlayışını yeniden tanımlayarak, günün koşullarına uyarlanması gerektiği belirtiliyor; sınıf ve kitle sendikacılığının klasik tarzda sürdürülmesiyle bunun karşısına yenilik adına "mikro kapitalizmi" getiren anlayışların reddedilmesi gerektiği ifade ediliyor. Şu anda gevşek durumda olan sendikalarla konfederasyon arasındaki ilişkilerin güçlendirilmesi gereğine işaret eden taslak, konfederasyon örgütlülüğünün pekiştirilmesi için yeni organların oluşturulmasını istiyor. Taslak, işyerlerindeki işçilerin işkolu örgütlülüğünün yanı sıra konfederal faaliyetlere de doğrudan katılımının sağlanarak, politikaların oluşturulmasında söz sahibi kılınması gerektiğini vurguluyor. Siyasal partiler karşısında bağımsızlık ilkesinin daha fazla öne çıkarılmasını isteyen taslak, Gümrük Birliği'ne giriş süreciyle birlikte uluslararası şirketlerin etkinliğinin artacağını, buna karşılık uluslararası sendikal ilişkilere yeni bir boyut kazandırılması gerektiğini ifade ediyor. Taslak, ayrıca toplumun her sorununun sendikal hareketin bir sorunu olduğunu, emekçilerin birlikte mücadelesinin bir zorunluluk olduğunu belirtiyor.

Bu stratejik köşetaşları ışığında 17 maddelik karar önerisi sunulan taslağın sonuç bölümünde şu görüşlere yer veriliyor:

"Sendikal hareketin bir yol ayırımında bulunduğu bu dönemde, sendikal hareketin yeni bir yükselme sürecine girmesi, ancak yeni döneme uygun bir sendikal stratejinin kolektif olarak oluşturulması ve yaşama geçirilmesi ile mümkündür. Bu kolektif çaba, ancak DİSK bünyesinde başarıya ulaşabilir. Çünkü DİSK'in sendikal anlayışı ve ilkeleri, yeni dönemin sorunlarına çözümler üretmeye elverişli yegane kaynaktır."

Genel Merkez Ankara'ya taşınacak mı?

Genel Kurul öncesinde uzlaşmak için bir araya gelen sendikacıların tartıştıkları konulardan biri Genel Merkez'in Ankara'ya taşınıp taşınmaması. Devrimci demokratik bazı sendikaların "Politikanın mutfağının Ankara'da olması" nedeniyle getirdikleri bu öneri ideolojik bir sorun haline geldi. Özellikle Devrimci Demokrat Platform olarak kendilerini adlandıran sendikacılar, bu öneriyi DİSK'in devlete yakınlaşma ve bürokratlaşması eğilimi olarak değerlendiriyorlar. Aynı sendikacılar, işçi sınıfının gerek sayısal, gerekse de siyasal bilinç düzeyi olarak İstanbul'da yoğunlaştığını da sözlerine ekliyorlar. Gerçekten genel merkezin İstanbul'da mı kalacağı, yoksa Ankara'da mı olacağı tartışması DİSK'in yönünün neresi olacağını gösterecek etmenlerden birisini oluşturacak.

Genel Kurul öncesinde tek aday durumunda olan Rıdvan Budak da DİSK genel merkezinin Ankara'ya taşınmasına karşı çıkanlardan. Budak, sendikalar arasında bir mutabakata önem verdiğini ifade ederken, genel merkezin İstanbul'da kalmasında ısrarlı olduğunu vurguluyor.

Yönetim kurulunun yedi kişiden beşe düşürülmesi bir diğer önemli tartışma noktasını oluşturuyor. DİSK'in sınıf ve kitle sendikacılığı ilkeleri etrafında yeniden yapılanmasını isteyen sendikacılar, bu değişikliğin iyi niyetli olmadığını, gerçekleşmesi durumunda ekonomik gücü olan sendikaların kendi iradelerini dayatarak özellikle sosyalist düşünceleri tasfiye edeceklerini ileri sürüyorlar.

DİSK ve sol

Seyfi ÖNGİDER

Türkiye işçi hareketinin DİSK gibi bir sendikal örgütlenmeyi '60'lı yılların ikinci yarısında yaratması bir rastlantı değildi kuşkusuz. Bu dönemin başlıca iki özelliğinden biri kapitalizmin hızla gelişmesi ise, diğeri de solun, sosyalist hareketin meşru bir toplumsal ve siyasal akım olarak hızla yaygınlaşması, güçlenmesi idi. Gelişen kapitalizm kırsal alandan kentlere doğru yoğun bir göçle birlikte daha çok kol emeğine dayanan bir işçi sınıfını ortaya çıkarırken, bu insanlara toplumsal bir kimlik ve gelecek vaat eden siyasal akım da soldan, sosyalizmden başkası değildi. DİSK'i kısa sürede geliştirip, yaygınlaştıran ise o dönemin TİP'inden ve Dev-Genç'inden beslenen sosyalist kadrolar, devrimci militanlardı. Her işçi örgütlenmesinde, her grev ve direnişte işçilerle omuz omuza mücadele eden onlardı. Dolayısıyla DİSK'i DİSK yapan da olabildiği ölçüde öncü işçiler ve bu sosyalist, devrimci militanlardı. Bu bağlamda DİSK gibi devrimci bir sendikal örgütlenme ile sosyalist hareketin ortak bir kader çizgisine sahip olduğu, teorik bir belirleme olmaktan öte yaşanmış bir pratik ve tarihsel süreç olarak ortada durmaktadır.

DİSK'in ve sosyalist hareketin kaderi ortaktır. Bu sadece DİSK'in kuruluş süreciyle de sınırlı değildir kuşkusuz. '70'li yıllarda sosyalist hareket bu ülkenin tarihinde en görkemli dönemini yaşarken aynı şekilde DİSK de toplumsal yaşamda en etkili olduğu dönemi yaşıyordu. Doğal ve anlaşılır bir şekilde devrimci sendikal hareket ile sosyalist hareket birbirlerinden etkileniyor ve birbirlerini besliyorlardı.

Bu ortak kader sadece DİSK'in kuruluş süreciyle de sınırlı değildir kuşkusuz. '70'li yıllarda sosyalist hareket bu ülkenin tarihinde en görkemli dönemini yaşarken aynı şekilde DİSK de toplumsal yaşamda en etkili olduğu dönemi yaşıyordu. Doğal ve anlaşılır bir şekilde devrimci sendikal hareket ile sosyalist hareket birbirlerinden etkileniyor ve birbirlerini besliyorlardı.

12 Eylül darbesi başlıca düşman olarak bu ikisini, sendikal hareketin devrimci odağı olarak DİSK'i ve sosyalist hareketi yok etmeyi hedeflerken, kendine göre tabii ki doğru bir seçim yapmıştı. Ve 12 Eylül generalleri hedeflerine ulaştılar; ikisini de yok olma sınırına getirdiler.

1992'de yeniden faaliyete başlayan DİSK kendi ayakları üzerinde doğrulmaya çalışırken sosyalist hareket henüz toparlanabilmiş ve dolayısıyla DİSK'in yeniden inşasına omuz verebilecek durumda değildi. Dolayısıyla DİSK'i yaratmış olan güçlerden birinin bu eksikliği bir şekilde bu yeniden inşa sürecine yansıyacaktı ve nitekim yansıdı.

Ama sorun bundan ibaret değildi. '90'lı yıllar Türkiye kapitalizmi ve işçi sınıfı açısından da yeni süreçler ve değişkenler ortaya çıkarmıştı. Uluslararası gelişmelere bağlı olarak kapitalist üretim süreçleri ve bu arada genel olarak burjuvazinin ideolojik ve siyasi hegemonya araçları farklılaşırken işçi sınıfı da eskisi gibi yerinde durmuyordu. Bu ekonomik ve siyasal süreçlerin özelliklerine ve değişkenlerine bağlı olarak işçi sınıfının da bir tür değişimden geçtiğini, bir tür yeniden yapılanmaya maruz kaldığını söylemek yanlış olmaz. En azından kafa ve kol emekçileri arasındaki ilişkilerdeki değişiklikler ve örneğin '90'lı yıllarda artık kafa emekçilerinin giderek daha önplana çıkması bile sendikal hareket açısından yeni sorunlar anlamına geliyordu ve bunlar için yeni perspektifler geliştirmek gerekiyordu. Ama bunun için de sendikal hareketin yine sosyalist harekete, sadece onun militan gücüne değil, aynı zamanda entelektüel gücüne ve desteğine ihtiyacı vardı. Sosyalist hareketten bu entelektüel, militan ve moral açıdan beslenmeyen, desteklenmeyen bir sendikal hareketin sadece yerel değil, uluslararası düzeyden kaynaklanan bir krizle başa çıkması pek mümkün değildi. Dolayısıyla bu bağlamda DİSK'in yeniden inşası bir hayli zor, karmaşık ve çetin bir işti.

Bütün bu sorunlara DİSK'in yönetici veya önder kadrolarının çeşitli basiretsizlikleri, çeşitli küçük hesaplara dayanan iç çatışmaları ve darlıkları da eklenince DİSK'in yeniden inşa süreci umut ve arzu edilen gibi gelişmedi, gelişemedi.

9. Genel Kurul'dan bir buçuk yıl sonra gündeme gelen 10. Genel Kurul bütün bu 'nesnel' ve 'öznel' sorunlarla birlikte düşünüldüğünde ne yapabilir, ne vaad edebilir? Ya da DİSK'in ve sosyalist hareketin ortak kader çizgisi açısından ortaya çıkmış veya çıkmakta olan yeni koşullar ve olanaklar var mıdır? Tam bu noktada Özgürlük ve Demokrasi Partisi ile solun, sosyalist hareketin yakalamış olduğu yeni moral ortam ve rüzgara dikkat çekmek yerinde olur. Eğer Türkiye'deki sol bu yeni ve birleşik parti ile bir atılım, bir sıçrama yapma olanağı bulursa sendikal hareket ve tabii en başta da DİSK bundan son derece olumlu bir şekilde etkilenecektir. Sosyalist hareket sahici bir politik güç olabildiği ölçüde sendikal hareket de bundan beslenme olanaklarına sahip olacaktır. Bu bağlamda ÖDP'nin umut verici başlangıcı DİSK'in yeniden inşasına da belki son bir umutla bakmayı mümkün kılmaktadır. İkisinin sahip olduğu ortak kader çizgisi dolayısıyla ÖDP'nin solu moral ve entelektüel güç açısından toparlaması doğal olarak DİSK'in yeniden inşasına da doğrudan bir destek ve dayanışma olacaktır.

DİSK'in 10. Genel Kurulu önündeki sorunları tartışır ve bu arada yönetim de dahil olmak üzere, kendisini yeniden oluştururken bu durumu da dikkate alırsa kazançlı çıkan kendisi ve işçi hareketi olacaktır...

Komşuda bir Türkiyeli Rum kadın

▼ 'Bu toprağın üstüne de sığarız, altına da. Toprak hepimizi kapamaya yeter. Bu, iskemle meselesidir, kendileri kucaklaştılar, ne olduysa halka oldu. ..Bu patırtıların dışında çok güzel yaşıyorduk, çok güzel günler de gördük, allah için. Çok fena da günler gördük, o başka...'

Yelda

Papatya derler ona. Doğma büyüme Kumkapılı. Errol Flynn'ın "Yedi Geline Yedi Güvey" filmini Çemberlitaş Sineması'nda seyretmiş. Fener Rum Kız Lisesi'nde okumuş. Eminönü'ne, oradan Kumkapı'ya yürüyerek giderlermiş eve.

"Bütün orası İstanbul üniversitesiydi, iş üniversitesiydi; tüccarlardan geçerdik; yağcılar, uncular, zahire tüccarları -ekseri Karamanlılardı; biz oradan çıkmayan adamı damat almazdık-..."

Karamanlılar müslümanlaştırılan Rumlar mı?

"Yok be yavrum. Rum'dan müslüman olmaz. Karamanlı, kara imanlı demek. Bunların dillerini kestiler ki, Rumca konuşmasınlar diye. Onlar da çocuklarını başka köye yolluyorlardı, Rumca öğrensinler diye. Bu, 100- 150 sene önce. Karamanlılar Türkçe konuşur, kitapları Rumca yazıyla, ama Türkçedir." Bunlar gerçek olabilir mi?! Papatya espri mi yapıyor?.. Ama esprilerin de en azından yarısı gerçektir, değil mi?..

"Selâda mendil salladım, nikahım olsun diye."

Olmuş nikahı, gelin gitmiş Balıklı'ya Papatya, "ölüler mahallesi"ne. Kocası papazmış, Topkapı'da, sur dışında, mezarlıklar içindeymiş evi, ıssız... İki yıl Balıklı, sonra Samatya (ki o evde hela bahçede), sonra da İmrahor...

Rum-Ermeni kadınların dostluğu

Ermeni kızı Mari'yle Topkapı'da başlayan arkadaşlıkları Yedikule'de de devam etmiş. Bugün de can dostlar, ama, kadınların hareketlerinin koca iznine sıkı sıkıya bağlı olduğu o günlerde görüşmeleri kesintiye uğramış kimi zaman. Edirnekapı'dan Yedikule mezarlığına gitmeye bile izin yokmuş. "Kocam götürmüyordu beni, bırakmıyordu da gideyim. Kale *, Kadıköy'den Yedikule'ye gelin vermezlerdi, uzak diye! Yedikule'deki tahta ev; kafesi kalın, aşağı kattan yukarıya su çıkart, tahtaları ovala, kadınların canları çıkıyor... Tuvalet iki kat aşağıda. Tahtakurusu da var!"

Mari Yaya da burada söze girip, Papatya ile neden görüşemediklerini, kadınların çektiklerini, kendi durumunu anlatıyor: "Papazı görmeye gidelim diyorduk, ama çalışmaya başlamıştım, yorgun oluyordum. İnsanlarımla görüşemez oldum. 40 yaşımdan sonra 15 sene hem ev hayatı, hem iş hayatı çok zor. Çalışma saatleri de uzun o zaman. Çamaşır makinesi yok, bu şekil kolaylıklar yok." Söz hazır kadınların ezilmesine gelmişken başka yaralar da deşiliyor: "Eskiden 'gınkamayr'lar* koyardı çocukların adını. Halbuki ben isterdim annemin adını vereyim kızıma." Beni unutup tatlı bir sohbete daldılar ya, şimdi de Papatya günümüzle geçmişi kıyaslıyor: "Artık, 'bu vücut benim' deniyor, herkes kendini istediği gibi kullanıyor. Eskiden tövbe yarabbim, rafa kaldırmıştık."

'Ermeni'yle Rum'u 40 gün kaynattılar; kemikleri ayrı kaldı. Rum-Ermeni dostluğu? Olmaaz...' Bu sözü geçersiz kılmış, iki kadının dostluğu, Papatya-Mari dostluğu. İkisi de, Rumların Ermenilerden daha şenlikli, şamatacı insanlar olduğu hakkında hemfikir. Karşılıklı, eskilerden kalma sözleri tekrarlıyorlar:

- Kampanalar niye çalıyor, biz Ermenileri (mi) kesiyorlar?

- Yok, biz edepsiz Rumların Anastasiaları (Paskalyaları) var.

Kocasıyla, Stelyo ile tanışmasının hikayesini de Papatya'dan dinleyelim: "Kale, belalıydım! Karnemizi aldık. Baktım ki, askerlik dersimize 7 konmuş, hal ve harekete 10 koymuşlar. Hemen gittim eve, 7'yi 10 yaptım. (Papatya, hakkı olduğuna inandığında böyle değişiklikler yapıveriyor; vizesine de kendisi basıvermiş imzasını...) Müdire hanım çağırdı -Sofia isminde-, bunu kim yaptı dedi. Ben yaptım, çünkü hakkım 10 dedim. Hemen okuldan üç gün uzaklaştırma cezası... Allahtan ki mamam çalışıyordu. Okuldan geldim, postacının kapının altından attığı kağıdı aldım. Annemin bir arkadaşı vardı (sonradan eltisi olacak olan kadın), onların evinde oturdum üç gün. Kocası askerde, üçüncü askerliğini yapıyor o zaman. Evin erkeği yok, eve erkek bulunsun diye Stelyo orada yatarmış. Ben de yüzüne bakılacak bir şeydim işte; tombul tombul bir kız. (Şimdi de güzelsin kale!) Adam da benden 12 yaş büyük, görmüş geçirmiş..."

Rumca'da papaz karısına papadhia denir. Çevredeki Müslümanlar papadhia diyemez, papatya derlermiş. Ben de burada Papatya diyorum; adını yazmamı istemedi, olur ya çocuklarına bir zararı dokunursa... Zaten TRT 3'den geldiğini söyleyen gazeteciler Yunanistan'da ona 6-7 Eylül'ü anlattırmak istediklerinde de kabul etmemiş: "Yook dedim, istemem. Oldu bir şey; ne yapalım... Geri getirebilir misin onları? Yok. Çok şükür, geçti gitti. Yalnız bana olmadı, o kadar millete oldu."

Mübadele, Varlık Vergisi, 20 Sınıf Askerlik (Tevellütü 1920 olan gayrimüslimlere zorunlu askerlik), "Vatandaş Türkçe Konuş!" kampanyası, 6-7 Eylül, Kıbrıs meselesi... Daha önce görüştüğüm Midyatlı Süryani Mekko amca gibi o da bunları konuşmaktan hoşlanmıyor, geçiştirmek istiyor. "Bu toprağın üstüne de sığarız, altına da. Toprak hepimizi kapamaya yeter. Bu, iskemle meselesidir, kendileri (yönetenler) kucaklaştılar, ne olduysa halka oldu" diye konuyu özetleyip geçmeyi tercih ediyor. Bir yararı olmayan böylesi konuşmalardansa, iyi günleri hatırlamak istiyor. "Bu patırtıların dışında çok güzel yaşıyorduk, çok güzel günler de gördük, Allah için. Çok fena da günler gördük, o başka... Üç çocuğumla beni evde yakacaklardı. Dönme Süleyman alıkoydu bizi allahtan. Allah nerdeydi, yatıyordu?!." Hatırlatınca da işte böyle öfkeleniyor kendi kendine, hatta dine imana... Sonra belirtiyor: "Umanistim."

Evet, bence de o bir hümanist. Kaçıvele (Çingene), çocuk, fukara, Kürt seviyor Papatya. Kadıköy Bahariye'de oturduklarında Kürt kapıcının kızı Fatma'yı evlatları bilmişler. Onun çocuklarının sünnetlerini, düğünlerini kendi evinde yapmış. Kendisinden çok memnun olduğu için Yunanistan'a gidince Kürt Fatma'yı burada yasal vekili yapmış.

Üniversite mezunu meyhane müdürü

Münafıklık etmekte ısrarlıyım: Bir sürü badire atlatmışlar, nasıl olmuş da 1980'e kadar dayanmışlar? Bardağı taşıran ne olmuş da buraları, memleketlerini bırakıp Yunanistan'a gitmişler?

'70'li yılların sonlarında, "üniversitelerde döğüşler başladığı için" çocuklarını okumaya Yunanistan'a, İngiltere'ye, Fransa'ya göndermiş: "On yılda bir patırtı çıkıyordu. Biz azınlığız, devlet işinde çöpçü bile olamayız. Benim çocuğum farzedelim ki kimyayı bitirdi; ne Sabancı'ya çalışabilir... Gâvur diye almazlar, imzası gâvur. Oğlum üniversiteyi burada bitirdi, gazinoya müdür oldu(!) İş mi bu? Küçüklükten beri bayramlarda bulaşık yıkarlardı zaten. O zaman üniversite okumaya gerek yok, değil mi? Öğretmen de olamazsın. Mari'nin kızı Takuhi de Ermeni olduğundan dolayı konservatuvara girememiştir. Yoksa çok güzel operacı olurdu. Arkası olanlar girebilmiştir belki."

1980'de Türkiye'deki ortama bakıp, göç eden birçok insan gibi onlar da çoluk çocuğu düşünüp artık buralardan kalkmalı dediklerinde Yunanistan'dan vize alamamışlar. Yunanistan kendilerini almayınca, tayyare de çok pahalı olduğundan trenle İngiltere'ye gitmişler, 56 saat... Sirkeci, Bulgaristan, Belgrat... Ve İngiltere. İstanbul'daki kilisenin boş kalmasını istemeyen Patrikhane onay vermediğinden Yunanistan'a dolaylı yollardan gitmek zorunda kaldıkları gibi, orada papazlık maaşı da alamamışlar. Devlet, her yerde devlet:

"50 yıllık işini yediler, papazlığını kabul etmediler, 15 yıl maaş vermediler. İstanbul'dan, Mısır'dan, Rusya'dan gelenlere tekavütlük hakkı tanınıyordu oysa."

Yurduna hoşgeldin Papatya!

Kocası Papaz Stelyo geçen yıl ölmüş Yunanistan'da. Babası da papaz olan kocası pek sevilirmiş İstanbul'dayken. Bekçi, "Müslüman papazın oğlu" diye tarif edermiş soranlara. Papatya da kaynatasını aynı sözlerle övüyor: "Hakkaten Müslüman adamdı." Papatya yeni dul (!) Dulların, özellikle de papaz karısının siyahlar içinde olması lazım, ama onun üzerinde lacivert, eteği beyaz çizgili insanın ruhunu açan bir elbise var. Çünkü siyah giyinmesini sevmeyen papaz, vasiyet etmiş. Papatya, kocasının kemiklerini Edirnekapı'ya getirecek; vasiyeti varmış papazın. Resmi işlemleri yapmaya gelmiş bu kez İstanbul'a. Kendisi de ölünce Edirnekapı'ya gelmek ister mi diye soracak olursanız, yok, onun soyu sopu Balıklı'daymış. O, (Fatih) Sultan Mehmet'in anasının kilisesindenmiş...

Anadolulu Rumlar

Papatya'nın babası Niğde'nin Fertek'inden. Anadolu'da Rum okullarının "kuvvetli" olduğu o yıllarda 8. sınıfa gitmiş. 1914'te onüç yaşındayken gurbete gelmiş, İstanbul'a, çalışmaya. Papatya'nın anne tarafı ise Kafkaslar'dan Giresun'a gelmiş. Annesi Maria'ya "Maria zırhlısı" derlermiş, öyle güçlü, öyle sert kadınmış rahmetli. Hocanın oğlu, "ben seni alacağım, kaçıracağım" deyince kilise duvarına vurup yarmış oğlanın kafasını. Ertesi gün ailesi apar topar Maria'yı Giresun'dan uzaklaştırmış.

Maria'nın erkek kardeşi Vasil'i Vasfi yapıp büyütmüş Müslüman bir aile. Papatya 1964'te tesadüfen Kadıköy Yeldeğirmeni'ndeki ahbabı Giresunlu Nazmiye hanımdan, dayısının, Giresun'un Şebinkarahisar ilçesinde olduğunu öğrenmiş. Kendisi o sırada evliymiş artık. "Papazın karısının dayısı Türk demek çok kötü olacaktı cemaatimiz için. Ve belki o da askerdir ya da bir bankadadır, ona da kötü olurdu; görüşmek istemedim..."

Varlık Vergisi'nden söz edersek tadımız kaçar mı?

"Niye kaçsın çocuğum, o kadar sene geçti ki... Ancak sana söyleyeyim ki, ipekli puantiye o çeyiz donlarıma acıdım ki mamam el kapısında çalışıp almıştı; onları 5 kuruşa sattılar. Girdiler içeri, pencereden

attılar '5 kuruşa, 5 kuruşa!' Veremedi babam, hacize geldiler, mezat oldu. Vergi 2 bin lira geldi. Bir buçuğa evi saydılar. Evimize kondular; sokakta kaldık. Topkapı'ya geldik. El kapısında çalışıyordu mamam, ama zengin Karamanlı evlerinde ne görüyorsa aynısını çeyiz yapıyordu. Donsuz kaldık, çıplak kaldık!..." Hemen oracıkta 'andon' diye bir sözcük uydurulup espri yapılıveriyor: Ermenice'de kelimeye olumsuz anlam veren "an" öneki ile Türkçe don'u birleştiriyorsun, oluyor donsuz.. ha ha ha.. O günlerde komik değildi, ama yıllar yıllar sonra ha ha ha...

Varlık'ta orta üçteymiş, Topkapı'dalarmış. Ahçı olan babasına 2 bin lira vergi gelmiş, içkili lokantada çalışana 3 bin... Ölçüsü yok; o, senin mahallendeki adamın insafına kalmış... Vergi gelince onlara zaman tanınmış. 15 gün içinde olmuş bitmiş her şey; veren vermiş, vermeyen haciz olmuş, haciz de tutturamadılarsa Aşkale'ye, çalışma kampına götürmüşler.

"Eve haciz geldi, çıplak kaldık. Vergi veremeyenleri Aşkale'ye götürdüler. Ölenler oldu oralarda, özellikle ihtiyarlar. Çok geri gelmeyen oldu. Mesela Edirnekapı'dan Eyüp'e giderken fabrikası vardı bir adamın; Delioğlu, orada öldü. Ölen çok oldu ama onun kızı sınıf arkadaşımdı; ondan hatırlıyorum."

Varlık Vergisi'nden sonra işler yoluna girene kadar, parasal olarak bellerini doğrultana kadar başkasının evinde kalmışlar.

Varlık'ta Aşkale'de ölenlerin ruhuna koliva

"Ölüde, mevlütte koliva pişirilir. Sizin mevlüt dediğinize biz de 'minimosimo' deriz; 'anısına' anlamındadır, "ruhuna fatiha" gibidir. Aşkale gününde de minimosimo olur Yunanistan'da."

Koliva nasıl pişirilir?

"Yarım kilo aşurelik buğdayı koy, akşamdan ıslat daha iyi, bazı buğday iyi pişmiyor. Haşlıyorsun. Kaynattın. Bir çimdik tuz. Kevgirden geçir, bir kaba al. (O suyu atmıyorum, aşure yapıyorum.) 250 gr. kuru üzüm, birkaç tane de siyah, içine karıştırırız. 1 avuç dolma fıstığı, 1 avuç kavrulmamış pilavlık badem, 1 avuç makineden geçirilmiş ceviz.. hepsini karıştır. Yarım kilo un fırına koy, hafif kavrulsun. Üstüne bu unu, pudra şekerini koy, hemen ye!"

Söz yemekten açılmışken, düne ara verip bugüne dönüyoruz. İngiltere'deki oğlu, Türk ustanın, Bolulu Necip Usta'nın yemek kitabına harfiyen uyarak pişirirmiş. Kendisi ise alaturka bildiğini okurmuş; göz kararı...

"Varlık Vergisi'nden sonra babam askere gitti. Babamın askerliğinde sözüm kesildi."

20 Sınıf Askerlik'te 45 yaşındaki babasını aldıklarında ise lise ikideymiş. "Babamı tuttukları gün psikoloji dersinde bomboş kağıt verdim." Babasının nerede olduğunu bilememişler 6 ay boyunca. Meğer Manisa'daymış. Ne bir haber, ne asker tayını, ne de asker aylığı almışlar. Verilmemiş... Varlık'ta varlıktan yokluğa düşmüşler, eşyaları kalmamış, ama bu sadece bir sarsılma olmuş, çünkü babası çalışıyormuş o zaman. Oysa 20 Sınıf Askerlik'te... Bu yoklukta annesi çalışmak zorunda kalmış: "El kapısına çıktı mamam." Eğinli celeplerin evinde çalışmaya başlamış annesi. Mehmet, Mustafa ve Niyazi Levent kardeşlerin üç katlı evlerinde 14 kişilik sahur yemeği hazırlarmış 'Maria zırhlısı'. Leventler Kumkapı'da bir Rum'un evini almışlar. "Protestan kilisesi var tam karşısında. Herkes almıyordu o evi çünkü hamam vardı. Hamam uğursuzluktur evin içinde denirdi. 'Dacik'ler*, 'periler çıkar' derlerdi. Ama onlar korkmadılar aldılar, zaten kendileri periliydi! Hepsi birbiriyle kavgalıydılar. Üç katta 3 elti birbiriyle konuşmazlarmış. Eğinli o kadınlar Kleopatra'nınki gibi, Antuanet'inki gibi yatak odasına sahiptiler. Kadife roblar giyinen hanımefendi oldular. Sanki Paris'ten indi, Eğin'den gelmedi!"

Leventler giydiriyorlardı, yediriyorlardı, içiriyorlardı; allah için. Evlenene kadar onları arardım. Sonra evlenince Topkapı'ya, Balıklı'ya geldim, onlar Kumkapı'da kaldılar. Hep arayıp bulmak isterim onları. Ne vakit Ramazan'dı, ısgara yapıyordu böyle, bütün mahalleye dağıtırlardı; onda gebe var, onda lohusa var, bilmem ne var diye. Mamam 48 gün perhiz tutardı. 48 günün sonunda, Paskalya'da etini, yağını, kuru kaymağını dahi yollarlardı. Hakkı yenmez derlerdi. Oradan biliyorum kuru kaymağın ne olduğunu, başka yerden bilmiyorum."

Sadece Leventlerle mi dost oldunuz? Çok yakın Türk arkadaşınız olmadı herhalde?

"Neden 'olmadı'?! Haa, deli! Nazmiye hanımlar mesela... Ben hastaneye gittim 15 gün yattım. Onlar 15 gün böyle, yemekleri, tatlıları çocuklarıma veriyorlardı. Papatya diyorlardı, başka bir şey demiyorlardı. Evvelki sene gittim, gözleri bir parladı, bir an tanıdı, sonra tanımadı, çok yaşlanmıştı, ölmüştür diye bu sene gitmedim; benim kadar oğlu vardı."

Gurbette, Yunanistan'da 'Türk tohumu'

Papatyalar Yunanistan'a gittiklerinde 18 yaşında olan oğluna okulda "Turko sporos" (Türk tohumu) diye sataşıyorlarmış: "18 yıllık 'gavur', orda oldu Türk! Dövüşmüşler, dayak yiyip geldi."

Karadenizli, Pontuslu Rumların Yunanistan'da Laz denerek aşağılandığını duymuştum. Acaba Papatya'nın annesi Giresunlu olduğu için benzeri bir tavırla karşılaşmış mıydı? Papatya'nın Yunanistan'a dair, özellikle Mübadele'den sonraki dönemine dair anlattıkları, halklar arasında nasıl önyargı olduğunu, düşmanlıkların kolayca oluşabildiğini örnekliyor. Bulgaristan'dan Türkiye'ye göçenleri, İstanbul'a göçen Kürtleri anıştırdı bana. Göçmenlik her yerde zor:

"Kalamaria'yı* Lazlar (Pontuslar) batırdı, en güzel evleri onlara verdiler denir. Giresun'dan, Sinop'tan, Trabzon'dan hiç İstanbul'a gelmeden vapurla doğruca Pire'ye gidenlerle alay ederler Laz diye. (Ama Karamanlılar önce İstanbul'a gelip, ondan sonra mübadil olmuşlar.) Bana böyle şeyler denmedi hiç; ben Laz değilim. Zaten İstanbul'da Laz yoktu; sadece bir aile vardı, yorgancı. "

Mübadele'de Yunanistan'a giden Rumlar genellikle Türkiye'deki varlıklarını kaybetmiş olduklarından, bu durumda olmayan Rumların da (yani zaten Türkiye'de de yoksul olanlar) Atina'da, eskiden fabrikatörmüş gibi davrandıklarını anlatıyor Papatya: "Sevr'de Türkiye'yi pandispanya gibi yaptılar, paylaştılar. Lozan Muahedesi'nde daha iyiydi. Mübadele'de biz zararlı çıktık. Bizim fındık ormanlarımız vardı, bırakıp gittik (Yunanistan'a). (Yunanistan'dan Türkiye'ye) Gelenler fukaralıktan geldi. Rumlar buradan Yunanistan'a gittilerse, zenaatleri vardı; öğretmendiler, eczacıydılar, doktordular... Buradan Yunanistan'a gidenler 'eski fabrikatörler olarak', Türk halılarını sererler balkona, üç gün kaldırmazlar, millet görsün diye. Kimisi de aslında eskiden Samatya'da simitçidir, balıkçıdır ama o da, ne fabrikalarım vardı İstanbul'da diye anlatır. Böyle demeyin, bilen çıkar diyorum..."

"Biz Türkiye'yi yabancı bilmiyoruz, biliyoruz ki burası bizim. Almanya'da yabancıyız." Avrupa ülkelerini yabancılamasının nedenlerine bir örnek veriyor: Fransa'da bir Arap'ı trende pencereden atmışlar, hiçbir Fransız müdahale etmemiş. Olacak şey miymiş... "Sen daha esmersin, ben sarıyım olmaz. Hepimizin bu dünyada yaşamaya hakkı var. Pilav da beyazdır, ama tadını karabiber veriyor." Sarışınların üstün tutulmasına tepkiyle bir de tekerleme ekliyor: "Alma sarı, verme sarı, kapıya gelirse koy dışarı!" Türk lirasının değerinin düşmesinden bir Türkiyeli olarak nasıl rahatsız olduğunu anlatıyor: "Ben utanıyorum paramızdan; 1 Drahmi, 200 lira oldu!? Ben utanıyorum, bu parayı nasıl yaptılar böyle... 1 lira 3 Drahmi alıyordu. Biz diyorduk bunu bire bir yapmayacak mıyız? Ne bire bir be, bunlar 1'e 200 yaptılar.

Bayrak, azınlıklara sigorta

Bizim burası başka. Bu iskemle patırtısı olmasa, biz beraber yaşıyorduk. Türkçem bozuldu, 'gâvurca'dan. Kıbrıs'ta da aynı dille aynı dansı ediyorduk." Mesela İngiltere'de de oğlunun sokağındaki bakkal Kıbrıslı Osman 'engoniçya'larım * dermiş Papatya'nın torunlarına.

Papatya Fransa'ya, İngiltere'ye, Türkiye'ye Yunan pasaportuyla, Yunanistan'a ise TC pasaportuyla girermiş. Amerika'ya almamışlar TC pasaportuyla.

Sonuç? Papatya gittiğine üzgün, ama pişman değil... "Çiçeği alıyorsun, başka saksıya koyuyorsun; olmuyor. Bizim de gitmemiz iyi olmadı. Oradaki insanlarla ne bulup ne konuşacaksın..." Ardından şunu da ekliyor Papatya, Yunanistan'da kimliğini saklamadığını: "Kimliğini saklamıyor, kartvizite yazabiliyor musun? Rahatsın demek."

Kendi yurdunda yabancı, potansiyel hain, iç düşman olarak görülen bir halkın üyesi olarak, Türkiye'de bayrağı nasıl sigorta belledikleri anlatıyor Papatya: "Hepimizin (bütün azınlıkların) evinde vardı bayrak, Türklerden çok. Bayraktan hem korkarız, hem sayarız. İngilizler don yapıyor bayraktan (!)" Bayrak muhabbetinde, Mıgırdiç Margosyan'ın kitaplarında anlattığı, o çok kültürlü Diyarbakırından, bir hemşehrimin anlatığı "olay" düşüyor akıllara: Diyarbakır Belediyesi'ne olmadık bir zamanda bayrak çeken müstahdeme sormuşlar "hangi vesileyle bugün bayrak astın ki?" diye. Müstahdem de, "E kırmızı yumurta bayramı ya" demiş. Paskalyaymış...

Türkiye'de 'gavur' olmak...

Rumca'da papaz karısına papadhia denir. Çevredeki müslümanlar papadhia diyemez, papatya derlermiş. Adını yazmamı istemedi, olur ya çocuklarına bir zararı dokunursa...

. Biz azınlığız, devlet işinde çöpçü bile olamayız. Benim çocuğum farzedelim ki kimyayı bitirdi; ne Sabancı'ya çalışabilir... Gâvur diye almazlar, imzası gâvur.

. Varlık Vergisi'nde eve haciz geldi. Donsuz kaldık, çıplak kaldık. Vergi veremeyenleri Aşkale'ye götürdüler. Ölenler oldu oralarda, özellikle ihtiyarlar. Çok geri gelmeyen oldu."

. 20 Sınıf Askerlik'te 45 yaşındaki babamı aldıkları gün psikoloji dersinde bomboş kağıt verdim..."

---

* Kale, Rumcada bir ünlem.
* Gınkamayr, Ermenilerde evliliklerde, doğumlarda kirve olan kadın.
* Dacik, müslüman Türk anlamında. Öfkeyle söylenince "gâvur!" anlamında.
* Kalamaria, Selanik'in, daha çok zenginlerin oturduğu mutena bir sahil semti; İstanbul'un Bebek'i gibi.
* Engoniçya, Rumcada torun.

Madem dünya karanlık,

Ufuk Uras, bir akademisyen olmasının ötesinde, gündelik yaşam içinde tanıdığımız biri. Onun da ötesinde yazarımız, onun da ötesinde arkadaşımız. Her birimizin küçük ismiyle çağırabileceği bir muhalif dostumuz... Onu hayatta değişik halleriyle tanırız...

Bu röportajdan önce Ufuk'u, şenlikte sahnede konuşma yaparken yakın çekim gördüm. İyi ki de gördüm... O karedeki Ufuk, heyecandan "dizlerinin bağı çözülen" ama dili açıldıkça açılan, kavramları kullanışıyla profesyonel biriydi. O karedeki Ufuk, sıkça "mazur görün çok heyecanlıyım" diyen, herkesin anlayacağı benzetmelerle derdini anlatan bir amatördü aynı zamanda...

Sahnede, üç metre ötemizde böyle bir kareyi anılarımız arasına böyle teyelledik... Şenlik'ten üç gün sonra röportaj için buluştuğumuzda belki de bu nedenle "kavramlar" yerine "imajlarla" başlamak geldi içimden...

Ne yapalım iyi anlarımızda imajlarla şımarıyoruz...

(Sezai SARIOĞLU)

Tarih rastlantılarla da ilgili... ÖDP'nin şenliğinde kimse onlara, eski İstanbul hatırası çektirenlere söylendiği gibi, nasıl u objektif üç kuşağı bir arada yakaladı ve üçüncü kuşaktan Göknil Yangöz, en birinci kuşaktan Fatma Hikmet İşmen ve ln

Gemi imajıyla başlayalım. 12 Eylül'ü milad alırsak, muhalifler açısından bir tufan yaşandı. Geçen zaman içinde muhalifler bu tufandan bir çıkış yolu aradılar ve 'birlik' problemini çözmek için şimdiye değişik gemiler kaldırdılar. Gemilere sadece kendini alanlar başarılı olamadı, yeni heyecanlar yaratamadı. Şimdi yeni bir durum var gibi; 'aşkın ve devrimin gemisi' yirmibin kişilik bir şenlik ile demir aldı ya da hayata demir attı. Bu geminin mürettebatı, politika tarzı, söylemi ve imajları değişik. Bütün bu sergilenen görüntülerin ötesinde ben üç kritik nokta görüyorum... Bunlardan biri yeni dil tutturarak, sokağa inmek ve uzun zaman unutulmuş olan, 'politika yapma' becerisini yeniden kazanma sorunu... İkincisi, partinin iç hayatında çoğulcu söylemin nasıl gerçekleştirileceği... Üçüncüsü ise, genel olarak 'öteki' probleminin ötesinde özel olarak Kürt meselesinde enternasyonal bir çizginin nasıl tutturulacağı.. Tufan var... Gemi yola çıktı... Ve üç kritik noktada rota sorunu...

Tufan tespiti çok doğru bir tespit. Tufandan kaynaklanan bir siyasi belirsizlik var Türkiye'de öteden beri. Roller tanımlanmamış, herkes de kendi rafına henüz tam oturmuş gibi değil. Yetmişli yıllarda dünya genelinde bir sosyal demokrat ya da Keynesgil bir mutabakat vardı. '80'li yıllarda bunun yerini yeni sağ, yeni liberal mutabakat aldı. '90'lı yıllarda teorik ve politik iflaslarıyla, her iki mutabakatın bir pat durumu, bir belirsizlik var. Tufanın bu hali, dünya genelindeki muhalif güçleri ve kurulu düzeni pusulasız bıraktı. Tufan bundan dolayı, yani ortada bir mevta var bunu kaldırılabilecek bir karşı hegemonya bunun ipuçları da görünmüyordu. Biz tam böyle bir uğrakta bu ipuçlarını böylesi bir projeyle acaba gerçekleştirebilir miyiz diye düşündük. Ve kendi koordinatlarımızı ve pozisyonumuzu yeniden tanımlama gereği duyduk, hem toplumdaki muhalif kesimlerin kendi aralarındaki ilişki onların hayata bakışına ilişkin sizin de söylediğiniz gibi acaba belki'yi oluşturabilir miyiz? Çünkü o muhalif söylemlerin de önemli bir bölümü bu dolayı bir oksijen çadırı içinde varlık alanı bulurdu. Yoksa oksijen çadırlarını atıp doğrudan reel dünyayla ilişkiye girersek bu kanallarla ilk önce sersemleyeceğiz, açık hava bizi sersemletecek. Ama en gerçek en sahici hareket olarak da önemli mevziler kazanabiliriz gibime geliyor. Gemi metaforu da bana partiyi tanımlamakta çok geliyor. Çünkü öyle bir ufkumuz var ki, tanım gereği yaklaştıkça uzaklaşıyor, yani kısa dönemde tüketilir bir amacımız söz konusu değil, genel olarak eşitlik, özgürlük ütopyasının dışında. Kendimizi yeniden üretebileceğimiz çok canlı hayati hedefler çerçevesinde bağlarımızı sürdürüyoruz. Ve şu andaki teorik repertuarımız, politik repertuarımız bu hayatı tüketmeye, başkalarına açıklamaya çok uygun da olmayabilir. Öncelikli olarak kendimizi özellikle geliştirmek durumundayız. Yani, "filozoflar dünyayı anlamak ve yorumlamakla yetindiler, esas olan onu değiştirmektir"in ötesinde değiştirmek için yeniden anlamak zorundayız. Klasik bağlarımızdan belki kopmadan, ancak dünyayı yeniden tarif etmek durumundayız.

Yani, 'Dünyayı değiştirme çabaları yenik düştü, onu bir kez daha yorumlamak gerekiyor' tümcesindeki vurguya benzer bir şey. Değiştirmek için yeniden yorumladan yorumlamak ve tarifin tarifini yapmak...

Evet. Değiştirmek için yorumlamak, anlamak için anlamak değil, bir entelektüel faaliyeti politik faaliyetimizin bir yol göstericisi olarak anlamak. Politikayı böyle yaparsak, reel politikanın bazı bizi sınırlandıran alanlarından da ütopyamızla sıyrılabiliriz diye düşünüyorum. Belki bunun oluşturulması çok önemli, var olduğu zannedilen belkemiği aslında yok. Tam da belki bu yüzden bir aradalıklar çok daha kolay oldu. Görüldü ki aslında insanların dağarcığında çok bir şey yok. Bir zihni bir yoksullaşma Türkiye genelinde muhalif güçleri de içerecek biçimde taşralaşma, millileşme bizi kuşattı. Bunun çıkış yollarından bir tanesi de günlük politika aslında. Günlük politika içerisinde öğrenerek o kanallar mevzilerimizi güçlendirmek. Kendi başına bir heyecan yaratıyor, ama heyecan ve coşkulu olmak için parti kurulmuyor. Bizim parti kurmamız Türkiye'nin politik ihtiyaçlarına, ancak ve ancak böyle bir duruş ile cevap vereceğiz şeklinde oluştu. Kendi meşruiyetimiz de büyük ölçüde buradan geliyor. Kendi dilimizi yavaş yavaş bulacağız. Bu bir kerede olacak bir şey değil. Bunun en büyük sorumluluğunu kendi adıma ben de taşıyorum, Şenlik'ten başlayarak partimiz o kadar zengin ve kül yutmaz emekçilerden, semiyoloji ve semptomatik okuma uzmanlarına değin bir zenginlikle karşı karşıya ki afallamamak elde değil. O zorluğu doğrusu ben yaşıyorum. Ama hem düzen içi, hem düzen dışı güçlerin otoriteryan faşizan reflekslerinin çok yoğun olduğu, demokrasi kültürünün çok fazla gelişmediği bir ortamda bu işi yapıyoruz. O yüzden bu parti bir okul olmalı. Kendimizi yetiştirmeli, bu çoğulcu kültürü özümsemeliyiz. Özümsemek zorundayız. Zaten proje onun bir ölçüde katedildiğini gösteriyor. Her şey o kadar iyi gidiyor ki hep böyle işlerde problemler çıkar, çıkacak problemleri de kolayca halledip adım atabiliyoruz, böyle bir moral mutabakatın olması bizim işimizi biraz kolaylaştırıyor.

Üç kritik nokta ve Kürt meselesi... Daha önce BSP ile HADEP arasında bir Blok vardı... Neler olabilir, henüz erken olsa da...

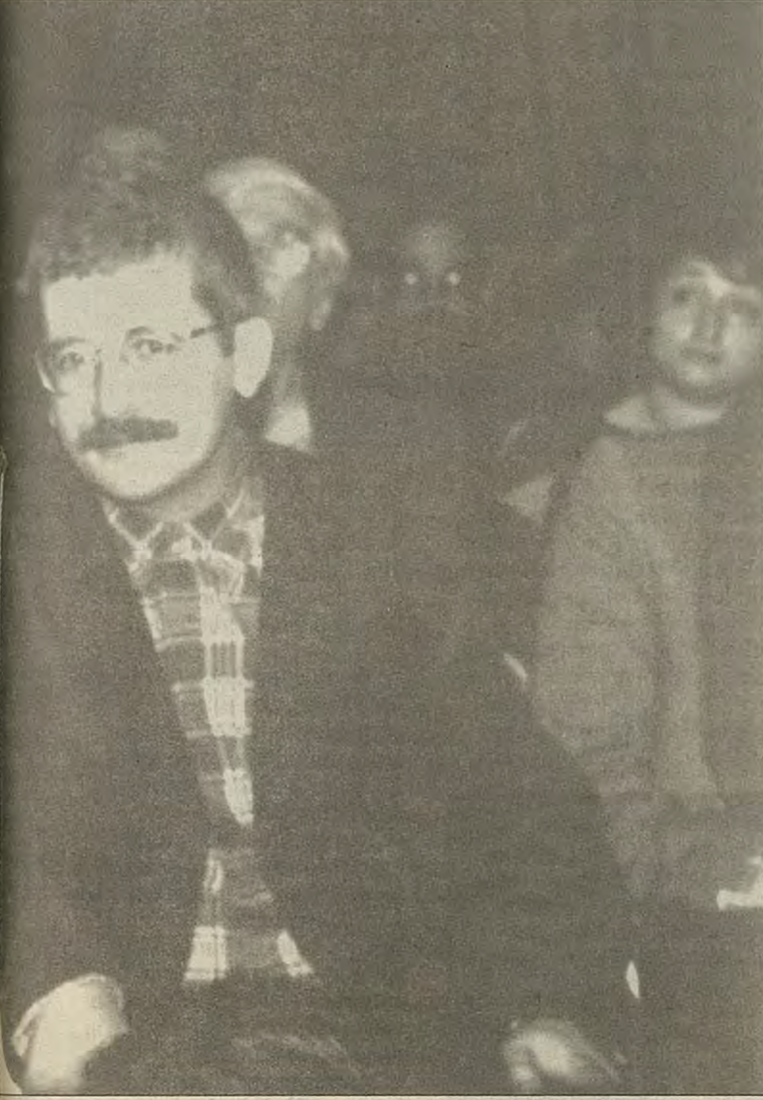
Tabii Türkiye'deyiz. İsviçre'de duruşumuz yok. Türkiye'de olduğumuz için Türkiye'deki düzene muhalif, var olan rejimle problemi olan kesimleri kapsama iddiasındaysanız, bu en temel, can alıcı problem olarak gündeme gelecek. Ama şunun altını da çizmemiz gerekiyor. Programımızda da bu bir zaaf olarak gösteriliyor, ama ben bir avantaj olarak değerlendiriyorum. Bütün bu toplumsal failleri ifade edecek kabataslak bir metin oluşturuldu ki bu köşeli olmasın, bunlar yeniden gözden geçirilip tartışılıp revize edilsin diye bitirilmemiş, tüketilmemiş bir metin ortaya kondu. İşte programımız bu ve bunu hayata uygulayın demedik, diyebilirdik, ama projeye uymadı. Ama bu noktada toplumsal faillerimiz, bu proje içinde kendilerini nasıl ifade ederse bu bizim ifade alanımız olacak. Bunun için de aslında şu an için kritik noktadayız. Çünkü tam parti meclisimizi oluşturacağımız, bu konudaki temel tezlerimizi büyük ölçüde kodlayabileceğimiz bir dilimde siz bu soruyu sormuş bulunuyorsunuz...

Yine beklemedeyiz yani... Gazetelere baktım, 'Aşk ve Devrim Partisi' imajı medya tarafından devralındı, öyle bir çekiştirildi ki... Bu ilgi nedendir? Bu imaj 'taşralı partililer' bir yana, bazı partililerce bir gerilim sebebi olabilir gibi duruyor. Çünkü eski kültür ve imajlarla, yeni kültür ve imajların bir çatışması da sürüyor. 'Aşk ve Devrim', üzerinde fazla tepinilen, haline getirilmedi mi?

Olabilir. Biz çünkü davetteki önplana çıkardığımız bütün figürleri, bütün temaları, bir öncelik ve sonralık içerisinde dizmedik. Medya biraz tabii bunu kendileri açısından cazip bulup önplana çıkardılar. Bu bizim açımızdan bütün o davetimizdeki, çağrımızdaki temalara ilişkin bir coşku ve sevdalanma olarak ele alınıyor, yoksa dar anlamda parti aşk işlerine karışıyor değil. Hayatın coşkusu anlamında. Bunu da genel olarak çok bürokratizmle özdeşleşmiş muhalif projelerden farkını koymak açısından belki anlamlandırmak mümkün. Çünkü aşık olmayan, genel anlamda böyle sevdası olmayan, bürokratik kafalı ve gönüllü insanların bunu anlamaları zor olabilir. Anadolu, aşıklar diyarı olduğu için orada bir problem olacağını zannetmiyorum. Buna filozofik anlamda yani, aşkın ve devrimin partisi denince bunu "aşkın", yani Kantçı anlamda anlayan gruplar bile var. Nasıl sosyalizmi herkes kendi anladığı biçimde tarif ediyorsa, bu aşk meselesi de biraz buna döndü. Bu tüm projeye ilişkin genel bir sevdayı ifade ediyor.

Geminin bir omurga sorunu var gibi. Çok değişik hayatların, ilişkilerin bir toplamı geminin güvertesinde toplanmış. Yeşiller, feministler, sosyalistler, savaş karşıtları gibi siyasal tanımlar bir kenara; bu gemide, hayal bilgisinden de hayat bilgisinden de gelenler var, 'özgür birey' olanlar var, 'toplumsal biz'i savunanlar

ışıkları yaktık

…urmaları gerektiğini ve nasıl "poz vereceklerini" söylemedi. Ama rastlantı bu ya, ikinci kuşaktan Ufuk Uras, diyalektik bir mutluluk oluşturdular...

söylemin/pratiğin ötesinde geminin temel omurgası nasıl oluşacak?

Temel omurga muhtemelen fiziksel olmasa bile zihinsel olarak bu projenin mantığı olacak. Ama Türkiye'de düzene muhalif kesimler içerisinde, hangisi bugüne kadar damgasını vurduysa muhtemelen bu süreç içinde ağırlıklı olarak o kesimler damgasını vuracaktır. Yani kamu emekçilerinden tutun da, işçi sınıfı hareketine değin, öğrenci hareketine değin. Bunların yükseldiği dönemler olacaktır, ki zaten öyle oluyor. Burada önemli olan, zaten bu projeyi anlamlı kılan, bugüne kadar kendi dünyaları içerisinde bir muhalefet potansiyeli barındıran, ama birinin diğerinden haberi olmayan dolayısıyla etkisi olmayan, verimsiz olan hareketin koordinasyonunu sağlaması ve o düşme evrelerini en aza indirmeyi de hedefliyor. Tamamiyle muhalefet cephesinin her bir ayağının dinamizmine bağlı olarak bu omurga şekillenir gibime geliyor. Ama esas olarak emekçiler, emekçi mücadelesi burada temel omurgayı oluşturur. Bununla birlikte omurgayı oluşturması, omurganın dışındaki unsurlar üzerinde bir tahakküme dönüşmez. Bu eş aralıklı/ağırlıklı, birinin diğerinin önünde olmadığı, arkasında olmadığı bir hayatı anlama monopolü olduğu iddiasını taşımadığı bir çoğulculuğu yine de barındıracaktır.

Sosyalist söylemin ve pratiğin buradaki tonu ne olabilir? Çünkü adının 'sosyalist' olup olmamasına değin pek çok şey tartışılarak kendi doğallığı içinde, pratiğin de önünü açacak bir hegemonya sürdürülecek.

Bir hegemonya muhtemeldir. Olabilir, ama bu hegemonya diğer alanlara ilişkin bir imtiyaza dönüşmemesi koşuluyla olabilir. Bu entelektüel yarışma ya da politik yarışma, çoğulcu politik yarışma içerisinde doğal olarak bir bakış açısı diğerine galebe çalabilir, ama diğerinin hakim olabilme ya da hegemonya koyabilme kanallarını tıkamadan... Böyle bir ilişki büyük ölçüde temin edilebilir. Bir de sosyalizme ilişkin değişik okumalar ve anlayışlar söz konusu. Bu projeye en uygun sosyalizm okuması, programamızda da belirtildiği gibi özgürlükçü, özyönetimci, bir eşitlikçi sosyalizm anlayışı zaten denk düşüyor bu projeye. Muhtemelen bu ton ön plana çıkacaktır.

Hegemonya ile devam edelim... Partinin bileşenleri içinde önemli bir entelektüel var. Kemalist hegemonyanın gerilemesi söz konusu, onun yerine ise islamcı bir hegemonya gelişiyor. Partinin, islamcı hegemonya karşısında şansı ne olabilir? Mesela, bir Dergah dergisinde Turgut Uyar ile ilgili öyle bir makale çıkıyor ki şaşıp kalıyor insan...

Özellikle devlet düzeyinde baktığınızda devletin çok monolitik bir karakteri yok. İdeolojik anlamda zaman zaman kemalizm, zaman zaman Türk-İslam sentezciliği, zaman zaman yeni liberal ortodoksinin önplana çıktığı, gerilediği ya da böyle bir içsel

Ama bizim hayatla olan ilişkimiz, bütün bu muhalif cepheye bu program ekseninde ilgi duyan omuz veren insanların, zihinlerinin arkasındaki ideolojik tahditler birinci derecede tayin edici olmayabilir. Çünkü gündelik hayatta kemalizme baktığımızda, insanlar tek bir tanım etrafında da uzlaşamıyorlar. Mümtaz Hoca'nın kemalizmiyle Anayasa Mahkemesi'nin, DGM savcısının kemalizmleri farklı farklı olabiliyor. Liberal kemalistler, postkemalistler vs. vs. Tabii, 12 Eylül sonrası oluşan siyasi boşluk içerisinde bu boşluğu dolduran islami hareketlerin durumu biraz farklı. Özellikle RP ekseninde baktığımızda farklı. Söylediğiniz derginin kültürel çalışmalarının kendisi bence bir problem değil; muhalifinizin kültürel derinliği ülkeyi zenginleştirir bunu hoş karşılamak gerekir. Ama siyasi düzeyde yükselen siyasi islama karşı kendi varlığımızla cepheyi oluşturmuş oluyoruz. Yani buna karşı ne yapılabilir deyip, kendisine uygun alan bulamayan insanlara ilişkin, işte "biz buradayız" diyoruz. RP'nin 4. kongresi çok önemli bir kongre. Oraya baktığınızda, yükselsin düşsün hiç önemli değil, islami dünyadaki bu ana çizginin, -marjinal çizgileri bir yana bırakıyorum- esas itibarıyla düzeniçi olduğunu görüyoruz. Kendi söyleminden bağımsız olarak 4. RP Kongresi bize bu açıdan çok önemli ipuçları sunuyor. Çünkü açık bir şey, laisizm düzenin parametrelerinden sadece bir tanesi ama, piyasa meselesi ekseninde gördüğümüzde RP ve islami hareket düzeniçi var olan egemenlik ilişkilerini, hatta ideolojik olarak düzeni mazur gösteren bir yapıya sahip. Yani insanların sahip olduğunun daha fazlasını hak etmediği vs. gibi temalara uygun en önemli yapıştırıcı. Bu, ideolojik mücadele tabii ki. Refah'ın özellikle bu düzeniçi konumu ve düzenin yeniden üretiminde ona yakıt sağlayan misyonunu teşhir etmek bizim için son derece önemli.

Partinin iç eğitimi, 'eğiticilerin de eğitilmesi açısından' da bu mücadelenin hegemonik ve politik/pratik yanı önemli. Edward Said, 'Entelektüel'de, islami hareketin 'Kur'an'dan daha büyük bir toplam olduğunu vurgular. Bir diğer mesele ise parti içindeki kuşaklar meselesi. Kabaca üç kuşak var burada, sen 78 kuşağına denk düşüyorsun. Kuşaklar meselesi, bir kültürel farklılığın ötesinde, yaşanmış siyasal/örgütsel tarihler içinde 'iktidar' ilişkilerinin negatif sonucunu da imliyor.

Bu parti ilk kuşağın biraz vicdanı oluyor. İzlenimler bunu gösteriyor. Medyanın ilgisi de belki o 1968'lerden gelen ve medyada belli birtakım yerlere gelen insanların bir tür vicdani sıcaklığı haline gelmiş. Ama 1968 kuşağının en önemli özelliği, 1968'i, '68 eden en önemli özellik, geleceğe inanan kuşak olmasıydı. Ama bir gün, o gelecek geliyor, "nerede kaldı o eski günler" diye bir geçmiş nostaljisini içeren bir açmaza sahip oluyor. Şimdi tabii reel kuşak olarak değil de, 1968'in değerleriyle '78'in değerleri bir

Eski bir tarih bahçesi... Düşleri burnunda yeni...

(Evler güzeldir, elli yıldan sonra bütün evler güzeldir...)

Özgürlük ve Dayanışma Partisi'nin kuruluş şenliğinin en anlamlı karelerinden birisi BSP Genel Başkanı Sadun Aren'in, dingin ve güzel konuşmasının ardından, "bayrağı" ÖDP'nin düşleri burnunda Genel Başkanı Ufuk Uras'a devrettiği andı...

"İstanbul Beyefendisi" diye bir deyim vardır ya... Siyasal saptamaları, naif ama içten gafları bir yana Sadun Aren ancak böyle bir tanım içine oturtulabilecek bir kişilik. Bu nedenle partililerin kendisini nasıl tanımladığını bilmem ama, bence ona "Parti Beyefendisi" demek gerekir. Parti şovalyesi olmaktan çok efendiden bir centilmen tipolojisi... Özel bir kişiliği var ve hissettiriyor. Şahsen ben, ona, bir samimiyetin ifadesi olarak ne diyeceğimi çoğu kez şaşırıyorum. Kendisiyle yakından temasım olmayışı hep bir avantaj oldu... Tanışmış olsaydım "acaba nasıl hitap ederdim" sorusu hep beni meşgul etti. Çünkü, "abi", "amca" sözleri onunla ilişki kurmaya yetmiyor, bir boşluk kalıyor... "Hoca" sözcüğü de çoğu kez yeterli olmuyor ve ancak "an"ı kurtarıyor... İlginçtir, "Sadun yoldaş" deyimi de devasa bir yabancılaşma yaratıyor.

BSP'nin bir gecesinde, bir konuşmasını anımsıyorum. BSP'ye, değişik eleştirilerin yapıldığı bir zaman diliminde Sadun Hoca, her zamanki beyefendi edasıyla BSP'yi şöyle tarif etmişti: "Partimiz fena değildir..."

Yanımdakilere, "Ne kadar efendi bir tanım" dediğimi anımsıyorum...

(Evler güzeldir, elli yıldan sonra bütün evler güzeldir...)

Şair,"Aşklarda bakım istiyor öğrenemedin gitti" der ya... Bakım istiyor, sabırlarımız, ısrarlarımız, inadlarımız... Yaşadıklarımız kadar, hatırlarımız da bakım istiyor... Bu nedenle, alçakgönüllülüğün ve efendiliğin yeni kuşağa devri önemli... Bu nedenle, bu kültürün imlamıza daha iyi girmesi, içselleşmesi çok çok önemli. Şenlik bir bakıma, birbirimize ve tarihe göstereceğimiz bakımın da işaretleriyle doluydu.

Ankara'da şenlik vardı, binlerce insan "Ankara'nın taşına" bakmaya değil yeniden tanışmaya, bazen tek laf etmeden dakikalarca duygulanmaya gelmişlerdi. Biri "bütün bildiklerimi unuttum, konuşmalarım aklımdan çıktı" derken, bir diğeri, "bir genç yolumu kesti, sen bizimkilerin eski arkadaşıymışsın, fotoğraflarından biliyorum" diyordu...

Herkes birbirinin yolunu çiçeklerle kesiyordu...

Belki güneşin taşrasında oturuyorduk, belki ayrılıklar alışkanlık yapmıştı ama hep beraber oradaydık işte...

(Evler güzeldir, elli yıldan sonra bütün evler güzeldir...)

"Tarihi kucağında efendiden bir eski siyaset bahçesi, yine efendiden düşleri burnunda genç birine acaba ne devrediyor", diye o gün bugün düşündüm... "Siyaset", "tarih", "gelenek", "en yaşlı kuşağın birikimi" gibi bilinen yanıtların ötesinde bir şey devrediyordu bu beyefendi partili: Efendilik...

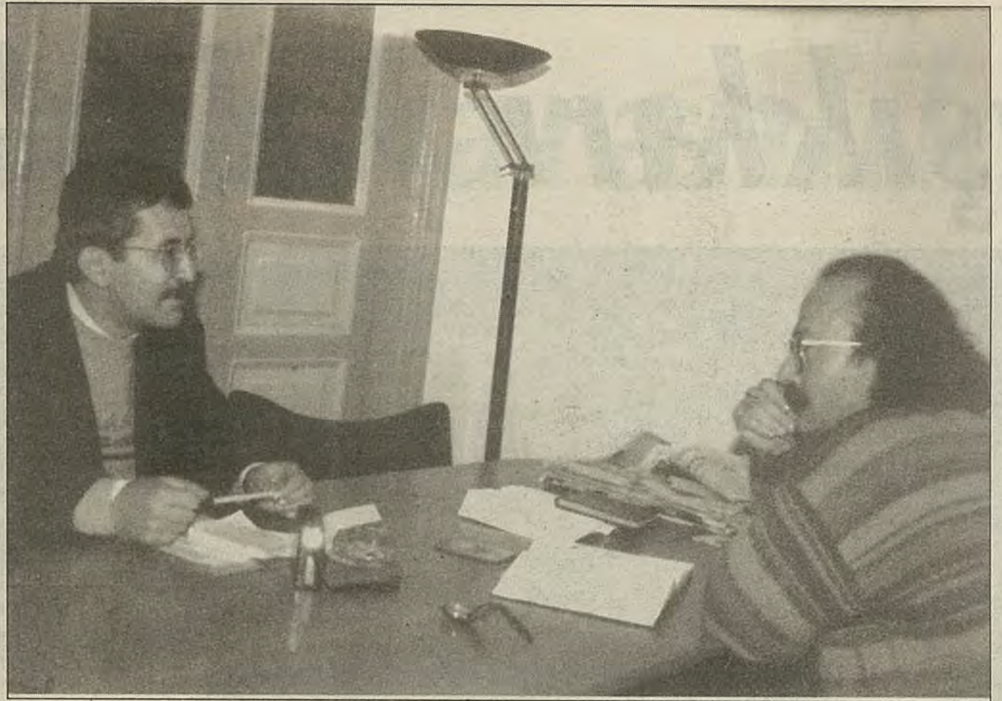
Adı iyiye çıkmış bir efendilik bu...

Bu sadece, Ufuk için değil, bizim için de bir ilk çocukluk anısı...

Tarihten güncele çiçek devri... Beyefendi bir çiçek bu...

Ya da şöyle diyelim, TİP'le Dev-Genç geleneği bir izdivaç yapıyor. 1968'in değerleri büyük ölçüde yani "koşulların insanı belirlediği bir ortamda koşulların insanca belirlenebileceği" inancı 1980'lerin, yani darbe sonrası tek tip insan kültürü, girişimci kültürü gibi yeni liberal değerlerle hesaplaşmasına dayanıyor. Bu hesaplaşma içerisinde '80 kuşağı da aslında böyle bir yol ayırımına giriyor. Yuppy kültürü, manager kültürü, yönetici kültürü değerleriyle mi, çalışan kesimlerden yana muhalif kesimlerin değerleriyle mi oturacağı... Böyle bir tercihle karşı karşıya. Bizim dayandığımız değerler belli.

Birinci kuşak aslında yıpranmış bir kuşak. Bugüne taşıdığı bütün birikimine karşın siyaseten de yıpranmış... Bu kuşağa karşı, ikinci ve üçüncü kuşağın belli bir tepkisi var. Kuşaklararası ilişkinin, yeni dönemde negatif/pozitif nasıl seyredeceği önemli...

Genel başkan seçiminin belki bununla bir ilgisi var. Yani bir tür genel bir gençleştirme operasyonu olarak değerlendirebilmek mümkün. Bizim bir sonraki kuşakla, yani genç kuşakla da ilişkilerimizin sıcaklığı da burada etken olabilir. Kendi deneyimim şöyle: Benden önceki kuşağın, 1968 kuşağının deneyimlerinden çok şey öğrendiğimi farkettim. Onların kendi iç hesaplaşmalarını görmezlikten geliyorum ya da onlardan da dersler çıkarıyorum. Ama her birinin, tek tek deneyimleri bizim için paha biçilmez önemde, çok fazla haksızlık edilmemesi gerektiği düşüncesindeyim. Sonuçta bir meşalenin taşınması söz konusu, kendi aralarında anlaşamayan, kendi aralarında sürtüşebilen o dönem insanlarının her birinin bize aktarabileceği değerler çok önemli. Çünkü bir kayıştır bu, bir dönemde yaşananların bir daha yaşanmaması için o kayışa parti içinde de hayatiyet kazandırılması gerekir. Hiçbir kuşak sıfırdan başlamamalı. O kayışı sürekli çalışır durumda tutmalıyız.

Tasfiyenin ötesinde gözümüzün nuru gibi dikkat edeceğiz eskilerimize.

Senin, 'Doğrusu ben de yakın zamana kadar bir genel başkan arayışı içindeydim ve kafamda şöyle bir başkan tipi vardı; bu politika denen oyunun detaylarını çok iyi okuyacak kadar zeki olmalı, fakat bunu da hayatın merkezine alan ve hayatı tümüyle bundan ibaret sanacak kadar şapşal olmalı...' şeklinde ilginç bir izahın var. Tarzında biraz aforizmacılık var, biraz da felsefe okumuş bir Nasreddin Hoca hali var. Benim zihnimde de başkan, bir orkestrayı yönetecek kadar seslere/çalgılara kulak veren, ilişkileri düzenleyen, ama özel olarak da bir çalgı çalmayan biri olarak canlanmıştı.

Senin başkan olman yapılan en iyi işlerden biri olarak gösteriliyor... Dün bir bugün iki... Nasıl gidiyor...

Çok kolay olmuyor. Özellikle bu kısa dönemda tabii organlarımızın oluşturulma öncesi dönemde ben birdenbire medyanın önüne çıkmak durumunda kaldım. Ama bundan sonra özellikle Parti Meclisi içindeki işbölümü dahilinde ve partimizin Türkiye genelindeki örgütlenmesi dahilinde medya ile ilişkileri yeniden tanımlayacağız. Medyanın taleplerine uygun bir pozisyon almayı düşünmüyoruz, doğrusu böyle bir kaygımız da yok. Kişisel olarak ben böyle düşündüğümden dolayı bu böyle olmuyor, bizim parti projemiz büyük ölçüde böyle. Sadece Türkiye'de değil dünyada da yukarıdan aşağı örgütlenme ve parti sultası, oligarşinin tunç kanunu denilen siyaset biliminde bu yaklaşım temel. Büyük ölçüde partilerin tarihsel oluşumuyla ilgili. Yani bir kapitalist burjuva dünyasında siyasi partilerin oluşumu o değerlere şekilleniyor, muhalif partiler de o yapıları büyük ölçüde ele alarak muhalif bir politika içersine giriyorlar. Halbuki biz kendi dünyamıza uygun bir "parti olmayan parti" ve dolayısıyla "başkan olmayan başkan" yapılanması içinde olmalıyız. Ben şenlikte konuşurken onun sıkıntısını çektim. "Kolektif liderlik" diyoruz, "kolektif irade" diyoruz bunlar bile bizi ifade etmiyor. Çünkü "lider" lafı uymuyor, "kolektif irade" uymuyor, kendimize uygun iradeler var çünkü, kendimize uygun bir dil de geliştirmek durumundayız. Kendimizi yine o klasik konvansiyonel kavramlarla ifade ettiğimizde doğru bir iş yapmamış oluyoruz. Onun yaratıcılığını kısa zamanda geliştirmek durumundayız gibi geliyor. Biz bir telefon santralı gibi olacağız. Bilgiler, eğilimler bize gelecek biz onları tekrar dağıtacağız. Bu işlev kendi başına bir avantaj olmayacak. Telefon santralinde çalışan bir memurun, nasıl bu işi yapmaktan dolayı bir avantajı yoksa, o da bir emekçiyse, biz de bu partinin emekçisi olarak çalışacağız.

Bu partinin taşraya nüfuz etme şansının yüksek olduğunu gözlemledim. Bu çok önemli çünkü, 12 Eylül'den bu yana ne kadarsa o kadar olan politika, metropollerde merkezileşti ve taşra 'unutuldu'... Yeni kalkışmada taşra örgütlenmeleri, topluma nüfuz etmek bakımından önemli...

Tahmin ediyorum hızlanır. Hatta bizim şimdiden problemimiz ortaya çıktı. Çok büyük bir basınç altındayız. Genellikle siyasi partiler sokağa çıkar, dışarı çıkar kendilerine uygun kitle ararlar. Bizde tersi, biz o kitlenin basıncı altında var olan ilgiyi/kitleyi bir an önce örgütleyeceğiz sıkışıklığı içindeyiz, bunu şimdiden hissetmeye başladık. Bu yoğun talep bir anlamda kolaylaştırıyor. Yani insanlar ilk defa, böyle bir yapıda ben ancak kendimi ifade edebilirim... Yıllarca var olan siyasi tabloda kendini ifade edemeyecek insanların sıkışıklığı bir anda patladı. Bu büyük bir patlama. Bir volkan gibi. Biz bir anda buna nasıl yetişeceğiz çabasındayız. Bir de biliyorsunuz bizim sol partilerde öncü– artçı tartışmaları vardır. Bu dünyalar dairesel dünyalardır, dairesel bir dünya totolojik bir dünyadır. O dünyada öncü de olsanız artçı da olsanız aynı noktaya gelirsiniz. Dünyalar dairedir. Benim 4 yaşındaki çocuğumun kafası gibidir düşünce biçimleri. Ona soruyorum mesela bazen, "hava niye karardı" diyorum, "çünkü ışıklar yandı" diyor, "niye ışıklar yandı", "çünkü hava karardı" bu böyle gidiyor. Yani totolojik düşünce dediğimiz şey bu. Top yuvarlak olduğu için yuvarlaktır. Böyle dairesel düşünceleri olan eğilimlerin öncülüğü ve artçılığı farketmiyor. Böyle bir yapılanmada ise yani aşağıdan yukarıya giden ve perspektifi dairesel olmayan ileriye dönük yapılanmalarda işimiz kolay, hem de zor. Çünkü böylesi bir yeniliğe açık geleneğin içinden gitmiyoruz, bütün o sancılarla beraber bu iş gidecek, iyi bir şey. Çünkü o sancılardan ben verimli sonuçlar doğabileceğini düşünüyorum.

Tam da bu noktada parti hayatını bir heveskar olarak, makro ve mikro iktidarlara itibar etmeden sürdürmek gerekiyor.

Çünkü dikkat ediyorum. Siyasi partilerin bir bölümü, muhalif partiler diyorlar ki kitlelerin en çok oy vereceği parti biziz. Bir tarafta kitleler var, bir tarafta oy almaya çalışan partiler var. Bu anlayışta bu bakış açısının dışında, kitlelerden en çok kim oy alır'a kadar bize yabancı bir şey yok. O kitlelerin toplumsal olarak kendini gerçekleştirme, kendini ifade etmenin partisi bu. Mantığı tümüyle o geleneksel düzeniçi ve muhalif partilerden farklı. Onlar yine kitlelerden oy almak için çalışmalarına devam etsinler tabii kendi kulvarlarından.

Şenlik sırasında yazdığım bir yazıda, 'bu ülkede 'birlik gerçekleştirilemez' iddiası karşısında, 'Kehanet 1996' tuttu ve 'Birlik' sağlandı demiştim. Birliğin sağlanmasının bir öyküsü, ömrü oldu tabii. Ama artık yeni 'kehanetlere' gereksinim var. Bu nedenle ben, Cemal Süreya'nın 'Kehanet 1985' şiirinin yeni dönem için zamanın ne kadar olduğuna işaret edebileceğini düşünüyorum:

'Lokman şair senin hayatın/ Yedi kırlangıcın hayatı kadar/

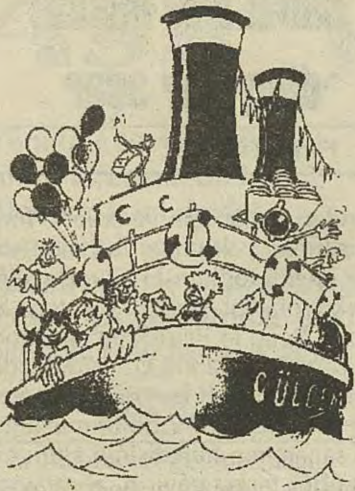
Altısını ardı ardına yaşadın/ Bir kırlangıcın daha var.'

Bir kırlangıcın sekiz yıl ömrü olduğu söylenir. Ben 'Yarım kırlangıç ömrü' içinde, yani dört yıl içinde neler yapılacağını çok merak ediyorum. Ufuk olarak düşlerin nedir?

Doğrusu son derece iyimserim. Bu bir ütopya, ama bu ütopyaya bizim hayatiyet kazandıracağımızı düşünüyorum. Ütopyanız yoksa aslında var olanı yeniden üretmeniz bile mümkün değil. Biz bunu bir fantezi olarak, heyecan, bir coşku olarak düşünmedik. Bunun içeriği akılla, bilgiyle ve inançla yoğrulmuş durumda. Okuduğunuz şiirdeki "kırlangıç" tam da bizim ruh halimizi ifade ediyor. O yüzden belki parti amblemi olarak da hoş olabilir. Bunu arkadaşlarıma öneri olarak getirmemde fayda olabilir. Evet. Ben son derece iyimserim. Bernard Shaw "iyimserlik iyi bir kahvaltı, kötü bir akşam yemeği" der. Biz kendi açımızdan daha bu işin başındayız. İnsanlığın miladını oluşturma konusundaki kararlılığımız bizi güçlendiriyor, özellikle şenliği gördükten sonra kendi adıma artık "ölsem gam yemem, gözüm arkada kalmaz" dedim.

Madem ki sözü Nazım'a getirdin ben de Nazım'la teşekkür edeyim: 'Son derece iyimserim dostlar, akarsular gibi'...

'Biz hangi gemideysek aşkın başkenti orası'

Gülcemal, Trabzon açıklarında fırtınaya yakalandığında "Tufan ve Nuh'un Gemisi" muhabbeti başlamıştı bile. Sinop'tan karaya çıkıp, Kara/deniz yoluyla, Ankara'ya, "Aşkın ve Devrimin Partisi"nin şenliğine gideceklerdi.

Binlerce mil öteden sesler geliyordu...

Hey onbeşli onbeşli, hayat yolları taşlı

Tufan devam ediyordu...

Sinop Cezaevi'nin önünden geçerken Mustafa Suphi'yi anımsadılar. Ne geçmiş tükenmişti ne de gelecek... Çok uzaklardan geliyorlardı ve çok uzaklaraydı yolculuk...

Kale ile deniz arasına sıkışmış gibi duran Sinop'tan kaçan ve daha sonraları Trabzon açıklarında öldürülen, "onbeşler"i anımsadıklarında kara görünmüştü bile. Ama...

"Tek firar yolu denizdi."

Karadan denize çıkarak firar eden Mustafa Suphi, aslında bir "geçmiş kuşak bilinci", "tarihin hafızası"ydı. Suphi'nin yaptığı, firardan çok, alışkanlıkların gücüne teslim olmayıp yolculuğu göze almaktı:

"Kayıkçılarla birlikte ondört kişi kendilerini 'tesadüfün lütfuna' teslim ederek denize açılırlar. Saatlerce sonra liman dışına çıkabilirler. Dalgalar kaçanlar arasında tedirginlik yaratır, tartışırlar, dönmeyi isteyenler olur. 'Sinop'ta yaşamın boğulmağa müreccah olduğuna' karar verip devam ederler."

"Tek firar yolu deniz"dir...

Tufan vardı... Suphiler'in hayır dualarını gemiye aldılar...

Aşk ve devrim bandıralı gemi

Tufan devam ediyordu...

Geminin bandırasında ne yazacağı uzun tartışmalara yol açmıştı. En sonunda Sol-Ruh'un Gemisi'nin bandırasına, "aşk ve devrim" yazılmıştı. Hazıra hızır gibi yetmek iyi de olmuştu...

Ama "aşk", bu kez de yanlış anlaşılmıştı. Bazılarımızın aklına eski kötülükler gelmiş ve anında,"ne yani yine partide aşk yasaklanacak mı, ve/veya yine eskisamanlarda olduğu gibi çoğunluk kararıyla mı izdivaç yapacağız... Ne yani, bu (d)evrimci evliliklerin adı resmi kayıtlarda yine 'aşk' mı geçecek" diyerek muhalefet şerhi koymuşlardı.

Bu işte bir fit yeniği vardı, aramızı "aşk" ile bozmak istiyorlardı.

Araç, amaçtan küçük, grupların toplamından büyük, aşktan, devrimden, özgürlükten, hayattan küçük olmalıydı.

Tufan devam ediyordu... Aşkı güverteye çektiler...

Büyük Ağrı'dan, Dicle ve Fırat görülecek mi?

Tufan devam ediyordu...

"Aşk ve Devrim Gemisi", Büyük Ağrı Dağı'na demirlerken, "öteki" coğrafyadan da yolcu alacak mıydı? O koy bizim koyumuz değil di evet, ama, oradakiler "fış fış kayıkçı" diyerek eşitlik ve özgürlük şarkılarıyla kürek çekerken, gemidekilerin yüreği ne kadar "hop hop" edecekti.

Geminin enternasyonal filikası, denizin şark eki, öteki meselesi...

İyi kalpli kötülükler de olmak vardı işin sonunda...

Tufan devam ediyordu... Öteki'ni güverteye aldılar...

Devletin batırma hakkı!

Tufan devam ediyordu...

Tarih ve talih bilincine göre, devlet bu gemiyi batırma hakkı'nı er–geç kullanacaktı: Cebren ya da hileylen... Devlet zar kullanmakta da, zor kullanmakla da mahirdi. Osmanlı'da oyun çoktu. Uzun zamandır hegemonya denen bir icat vardı ve bu gemiyi de kapitalizm iskelesine "ipsiz bağlayabilir"di...

Geminin güvertesine miktarı kafi aşkkurtaran simidi yerleştirdiler. Tufan devam ediyordu. Uzun yol bilgilerini güverteye aldılar...

Yeni lisan, yeni insan: Sokak lisanı, sokak insanı

Tufan devam ediyordu...

Gemide hangi dil konuşulacaktı: Kuş dili, aşk dili, kadın dili, entelektüel dili, taşra dili, İstanbul dili, eskidüşce, yenidüşce, işçi dili, halk dili vs...

Cemal Süreya;/"Yakındoğu'nun düpedüz İtalyancası: Farsça/Yakındoğu'nun zengin/Fransızcası: Arapça/Yakındoğu'nun duru İngilizcesi: Türkçe/Yakındoğu'nun dallı İspanyolcası: Kürtçe/Yakındoğu'nun kırık Portekizcesi: Lazca/Yakındoğu'nun yatay Çincesi: Ürgüp, Göreme/Yakındoğu'nun sıcak ve çılgın esperantosu: pazaryeri,

Sahi geçen sayıda ondan söz etmiştim de" diyerek kafaları kırıştırıyordu. Yeni insana/lisana ihtiyaç vardı. Hem muhalif, hem devrimci, hem de (marks'ın izniyle sosyalist) bir üst dil oluşturmak için kitapları çapalamak gerekiyordu.

Eski tarih dil yaralarıyla doluydu.

Tufan devam ediyordu... Güverteye esperanto yazdılar.

Yüzergezer muhalifler

Tufan devam ediyordu...

Dümeni kimin tutacağı, omurganın nasıl oluşacağı merak ediliyordu. Çoğulculuk bir zenginlikti, ama "ebe fazla olunca çocuk ters doğardı..." Çoğulculuk bir hatasözü müydü?

Gemide sulh ve sükun nasıl sağlanacak, nereye seyredecekti aşk ve devrim gemisi... Hiçülkeye mi? Yoksa, hiçbir yere mi gidecekti...

Tufan devam ediyordu...

Bir gemi denize düşse, gör başına ne sorular gelir

Tufan devam ediyordu...

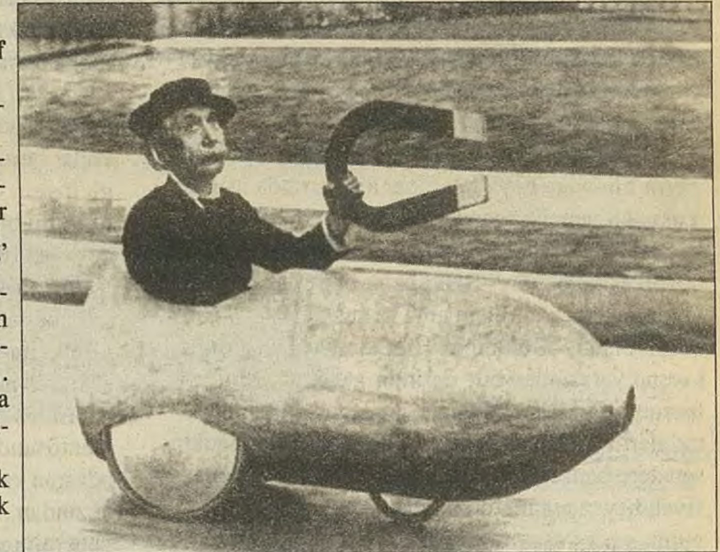
Kişi başına düşen içki miktarı ne olacaktı? Kılık kıyafet yönetmeliği...

'Yangında ilk kurtarılacak kaptan' talimatı olacak mıydı?

Güvertede güneşlenmek sadece beyazların hakkı mıydı?

Yemeği yine Mengenli kadın yoldaşlar mı pişireceklerdi...

Tufan devam ediyordu... Soruları güverteye astılar...

Muhalif ve muhtelif genlerin birliği

Tufan devam ediyordu...

Sorunlu nedenlerden dolayı dışarıda kalanlar vardı. Gemiye her muhalif türden bir dişi, bir erkek mi alınacaktı?

Nuh deyip peygamber demeyen, tarihten doğma dogmatikler gemiye binmiyordu... Dünyadan dünyaya doğru giden bir gemideydiler.

Yolculuğun Büyük Ağrı'larla geçeceği çok belliydi.

Ankara'nın taşına bakmak üzere salonun önüne geldiklerinde biri "dikkat, deniz göründü" diye bağırdı... Oysa kara görünmüştü; An/kara..

Yaşlı vakanüvis seyir defterine şu notları düştü:

Sene 1996, mevsime uyduk ve karaya çıktık, yani denize açılıyoruz...

Salonda toplanan yirmibin kişiyi Nuh'un Gemisi'ne bindirdiler

Herkesin birbirini ve sokakları göresi gelmişti... "Aşığa Bağdat sorulmaz"dı ama yine de;

"Ey aşıklar hangi sokağa müptelasınız... Solculuk ve yolculuk nereyedur" diye sormak gerekiyordu...

Aşkın herkese selamı vardı...

Kuruluş temaşaasına dair;

Fevkalade Mütehassıs, Fevkalade Mes'ut, Fevkalade Müteşekkirim...'96 Ocak'ının üçte ikisinci bir günde, mükemmelen gerçekleşen böylesi bir duygu selinin doğuşuna sebebiyet vermekten dolayı; bu sebebiyetin tüm mes'ullerini al'enen tebrik ve "daha"sına teşvik bahtiyarlığını bana tanıyacak nezakete sahip olmanızdan dolayı Müteşekkirim..

metin karadağ

Solcu solunda gerek...

İnsanlar sayı değildir, parti sayısal toplam değildir... Zamyatin'e kulak verelim...

✌ ne diyor cemal süreya, cemal süreya ne diyor; "Renkleri tek tek alırsan hepsi tarikat."

O'saat renkleri gökkuşağınca almak yürürlüğe giriyor...

✌ sığınacak bir yer kalmadı diyor bir eskizaman dervişi...

o'saat, yollar, gurbetler, sılalar yürürlüğe giriyor...

✌ kırmızı bir aşktır düşlerim, siyah bir beyazlıktır gülüşlerim, eski sinemalardan sınıfta kalmışım diyor bir solkişot...

o'saat, yeni sinemalar ve muhalif filmler yürürlüğe giriyor...

✌ ne diyor cemal süreya, cemal süreya ne diyor; "İki din var; siyah ve beyaz. Gerisi?..."

o'saat, ateist bir gökkuşağı yürürlüğe giriyor.

✌ 'bizim parti aşk rakamlarıyla kaç?' diyor geçmişten beklemeli biri...

o'saat, takma adlar yürürlüğe giriyor...

✌ ne diyor cemal süreya, cemal süreya ne diyor; "Bir sevişmek gelmiş bir daha gitmemişti..."

o'saat, sokak kuşları yürürlüğe giriyor...

✌ ne diyor cemal süreya, cemal süreya ne diyor; "Sevişmek bir kere daha yürürlüğü giriyor."

o'saat, aşkın bilgisi devreye giriyor...

✌ ne diyor, bahçevanın biri, geçti zorun pazarı sür aşığı iğdeye, diyor...

o'saat, çiçektozları ve genç karanfiller yürürlüğü giriyor...

✌ ne diyor cemal süreya, "Şu eski adresini değiştir artık/ On yıldır bilgeliğini tüketti."

o'saat, ikinci yeni artı üçüncü yeni yürürlüğe giriyor...

✌ cemal süreya ne diyor, ne diyor cemal süreya; "Saatler uzun, günler kısa."

O'saat yeni adresler ve yeni sokaklar yürürlüğe giriyor...

✌ ne diyor, yokuşa hükümlü hercai, soldansola sayınca (kuşlar, renkler ve çiçekler de dahil) sonuç aşktır.

o'saat yukarıdan aşağıya saymaca ve birinci eski yürürlükten kalkıyor...

✌ ne diyor cemal süreya, cemal süreya ne diyor; "Neler öğrenmiyor ki çetrefil güz/ Deneysiz bahardan."

o'saat, tufandan bu yana cebimizde biriktirdiğimiz abi sayılar birbiriyle dövüşmüyor, deneyli baharlara dönüşüyor...

✌ ne diyor yeniyol koşucusu; sayılar ve renkler arasındaki en kısa sol; nar şurubuna batırılmış gökkuşağı turnusol...

o'saat, siyahi bakan zeytin ağaçları, siyasi bakan nar ağacı yürürlüğe giriyor...

✌ Ne diyor eskisayılar taciri; sağ satarım, sol satarım, araç ölmüş ben satarım...

o'saat sayıların ikinci yarısında nihavend bir gülme yürürlüğe giriyor...

✌ ne diyor, cemali celali bir şair; barış'ın selamı var, elçiye zeval olmaz, diyor...

o'saat, partinin zeytin dali yürürlüğe giriyor...

✌ ne diyor eski araçlar sarrafı; harflerden değil, sayılardan söküyorum alfabeyi...

o'saat, Zamyatin'in rakamlaşmış insanları yürürlüğe giriyor...

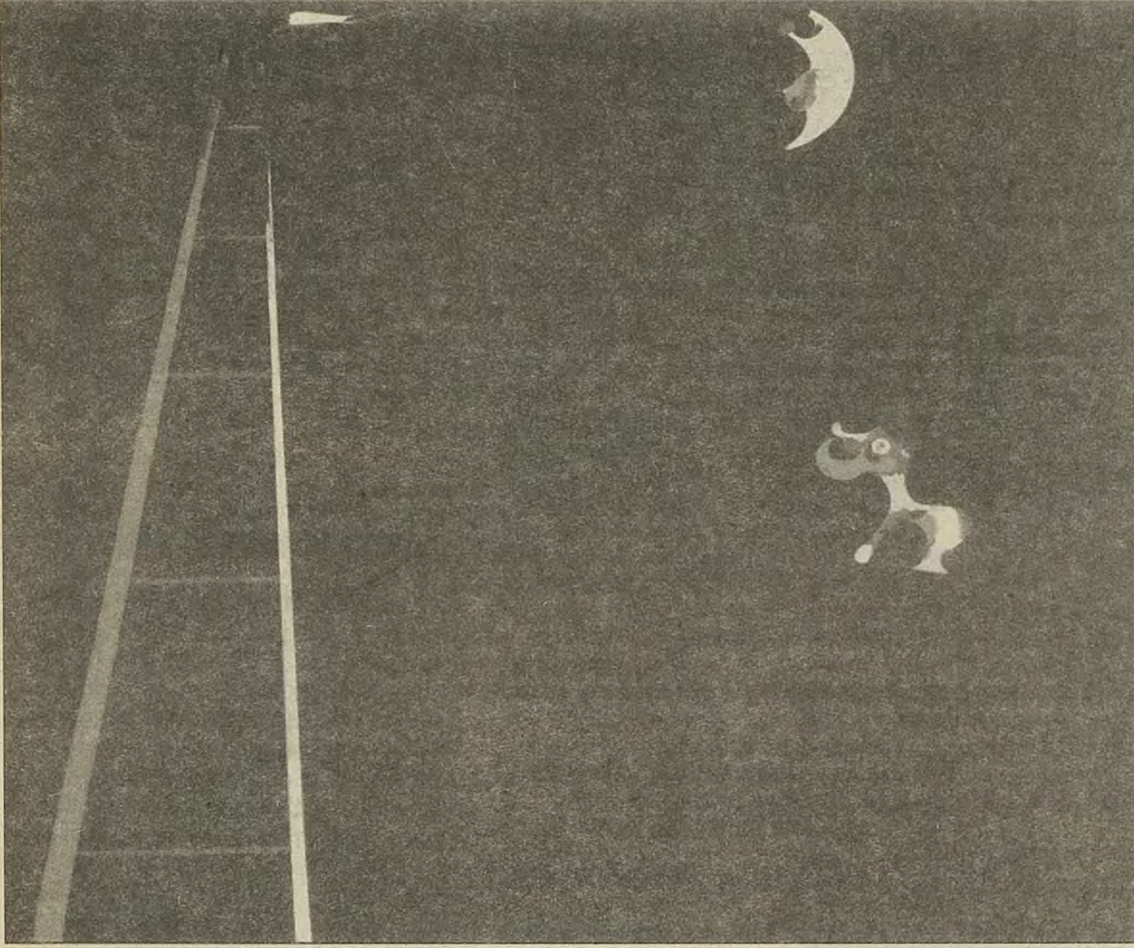
✌ ne diyor yeni imajlar ustası; güvertede bir aşk ve devrim mızıkası çalınıyor...

o'saat, partide peşrev yürürlüğe giriyor...

✌ de ki onlara; aşk ile ritim tutalım: tüm tek, tüm tek

yolcu tamam solcu solunda gerek...

Kırmızı başlıklı yazı

Barış MUTLU

Yılın en uzun gecesi haydi bir saat daha çal, gözleri kızarmış aralık sabahından, yılın en güzel gecesi biraz daha başın dönüyor bu sene; güneyde bekleyen bulutları seyre mi daldın yine...

Bu akşam kalbim selektörü açık kalmış bir sierra'nın ışığa boyadığı çınar ağaçlarında asılıdır. Yakışıklı gençlik marşları bekler sırada. Koğuş kapılarını yumruklayan slogan sesleri gökyüzünü dövercesine büyür. –Belki batık bankaların genel müdürlerinden akıllısın ama konuşmayı bilmiyorsun.– Bulunmaz Hint kumaşıyla sardığın kurşun yarasından bile derindir gece; nefesini tutmuş sıradağlar ve baharı gözleyen solgun aşk tarlaları... Darmadağın iki saçına takılan boncuklu senelere benzer, bir yüzük misali çıkarmadığın siyah beyaz resmin ortasındadır. Parantez içine alınmış her yaşamın sonuna, bozuk şiveli kahkahasıyla sararttığı bir imza bırakır. Kalbim bu akşam tozluklarını köyde unutmuş Scorgio'dan seken taşla kırıldı. Kollarında hain bir aşkın solduğu kan lekesi hiç bitmeyecek sandığın kış mevsimine sarılır. Yıllardır omzunda beklemekten usanmış kızıl saçların, baksana; bir daha dalgalanmayacak böyle giderse... Mevsimin son rüzgarları döndüğünde inatla yan yatıyor lekeli yüzün. Henüz uykudan yeni kalkmış yalanların kadar buruşmasa da gece; bağırır durur buralardan git diye... –Belki bu çığlıklardan da güzelsin, ama lisanımı bilmiyorsun–. Yalnız ince bileklerine yerleşen onsekiz nisan hesap soracak benden. Yalnız kızaran gözlerimle dalga geçmekten mütebessim Hindistan geyikleri uğramayacak. –Belki bu adanın güneyi kadar çekicisin, ama eksiğin var canım dilimizi bilmiyorsun–.

Elden ele dolaşan kalbim koyu rengini yitirmiş mantosunda saklıdır. Az önce bir museviyi yaz odasına kapatan alman subayın salyaları akıyor ağzından... Yazlık evlerine yollanan emekli generalin yırtık paçalarına yabancıların kanı bulaşmıştır. Sadece doğum günlerinde fırçaladığın dişlerin kadar esmer görünsen de, söylemek zorundayım güzelim; bilmiyorsun...

Ayazın sözcükleri

Sanat bize başka dünyalar açar

Filiz ÖZDEM

"Bir topluluk duygusundan, onlar için ve onlarla birlikte çalıştığımız bir halk duygusundan yoksunuz. Bu, modern sanatçının trajedisidir. Ancak, kendi toplumsal uyumsuzluğuna ve ruhsal bölünmüşlüğüne kör olanlar modern sanatçıyı anlaşılmazlık ile suçlar." Herbert Read'in Paul Klee'nin Modern Sanat Üzerine (Altıkırkbeş Yay.-Çev: Rahmi G. Öğdül) adlı kısa incelemesinin önsözünde değindiği bu önemli saptama, farklı estetik kuramlarının körüklediği bir bölünmüşlüğü de vurgular. Read bir yandan sanatçının trajedisinin altını çizerken, diğer yandan da oku öbür tarafa çevirip, alımlayıcının trajedisini sorgulamaya açıyor.

Sanat sosyolojisini, sanat tarihini, sanat eleştirisini vd. bir yana bırakıp sorsak: Sanat bize bir şey anlatır mı?

Bu soruyu yanıtlarken bilmek, anlamak, çözümlemek, görmek, göstermek, öğrenmek, öğretmek, bireştirmek vb. fiillerin kıyısından gidilir genellikle. Bu fiillerin limanları vardır, böylece fırtına koptuğunda kıyıya çıkmak kolaydır. Açıkta limansız bir ada durur: Sezmek. Ona yelkenleri açmaktansa kıyıya, bilinene yakın dururuz. Oysa limanı olan fiillerin alanını kuran pekçok yol-yöntem vardır: Tarih, sosyoloji, psikoloji, siyaset, ekonomi, tıp vb. bilimler.

Felsefe zaten denizdir.

Açıktaki o adanın, o kendine özgü fiilin, sezmek'in açtığı alansa sanattır.

Sanatçı anlaşılır olmak adına bir şeyleri anlatmak zorunda olan biri değildir. Sanat bize başka dünyaları açar. Sanat, zaten her bir yandan gördüğümüz, bildiğimiz, anladığımız, öğrendiğimiz, ölçtüğümüz bu dünyayı yeniden bakmaya açar. Bu dünya yalnızca açıklamamız, yayılmamız, kaplamamız ya da istila etmemiz için değil, nüfuz etmemiz için de var. Sanat, ruhlarımızı incelterek hareket alanımızı genişletir, yoğunlaşmamızı ve derinleşmemizi sağlar. Hele şiir!

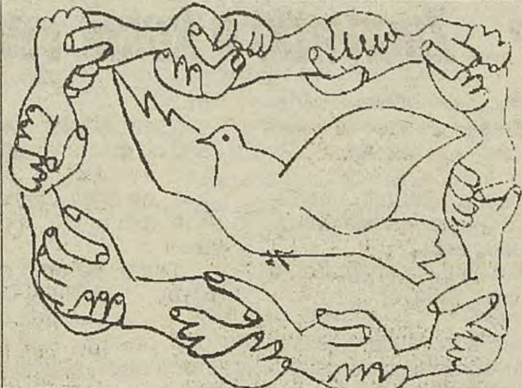
Platon şairleri Devlet'inden kovmuştu. Ama bunu yaparken de şaire çok çok önemli bir yer atfediyordu: Platon'a göre şiir büyülü bir güzellik, bir tutkudur. Şiir böyle bir tutku olmakta direttiği sürece de şairlerin Devlet'te işi yoktur. Çünkü şair aklın yolundan değil, taşkınlığın yolundan gider; böylece de düzen bozucu olur. Platon yiğidi öldürür, hakkını yemez. Şairleri Devlet'inden kovan aynı Platon, en büyük iyilikleri coşma yetimize, kendinden geçme yetisine borçlu olduğumuzu, bu yetinin bilgelikten de üstün olduğunu söyler. Ölçüyle, usla yazılan şiirin, coşkuyla yazılan şiirin her zaman gölgesinde kalacağını belirtir ve şairlerin hakkını teslim eder: Onlar tutkulu büyücülerdir.

Bu canlı çelişkiyle Platon istemeden de olsa bir yandan şairleri sınıflandırır (özgür, iktidarın karşısında olan gerçek yaratıcılar ve taklitçi, düzen için yaşayan güdümlü sanatçılar olarak), bir yandan da özgün, yaratıcı sanatı aslında taçlandırır. Bu kımıl kımıl çelişki, Platon sonrası felsefede biraz da görmezden gelinir.

Bir karşı kültür olan şiiri-sanatı ve onun yaşamla olan özgün-özel bağını, eğer "bir dünyada" ve "bir biçimli" kalmak istemiyorsak, korumamız gerekir.

BARIŞ AÇISI

Neşe YAŞIN

Aşk politiktir

Bazı sözcükler tarih içinde kendi anlamlarının ötesinde yüklemelere tabi olurlar. Sanatın ve edebiyatın temel temalarından biri olan 'aşk' bunların en tipik örneklerinden biri. Aşk nedir? Kadın ve erkek, erkek ve erkek, kadın ve kadın arasında bir cinsel etkileşim, patetik bir yoğunluk mu, yoksa daha ötesi mi? Bulvar gazetelerinden, aktüel magazinlerden en seçkin sanat ürünlerine kadar her zamanda ve her yerde hazır nazır, baştacı edilmiş bir konu olan aşk, aslında nedir? Size bunun tanımlanamaz, tanımlanırsa, kodlanırsa kendisi olamaz bir şey olduğu söylenebilir. Eğer tanımlansaydı, çözümlenseydi, sözlüklere ya da kitaplara, sahnelere ve tuvallere, ritimlere ve şarkılara ve şiirlere sığsaydı yüzyıllardır onunla uğraşıp durulur muydu? Birileri size aşkın bir tutsaklık olduğunu söylerken, bir başkası onun bir başkaldırı olduğunu söylecektir. Nazım Hikmet Ferhat'ın aşkını Şirin'i aşmış bir özgürleşme tutkusu olarak anlatabilecek; taşkın ve yıkıcı tınılarıyla birlikte bir yapıcılığa, yaratıcılığa dönüşen aşk öpücüklerden insan yaratabilecektir. Yüzyılların ölümsüz, zamansız, mekansız Shakespeare'in Romeo ve Juliet'i Orta Doğu'nun kanamalı hastası Filistin'de bölünmelere karşı bir Yahudi ile Filistilinin aşkı olarak sahneye çıkabilecek ve Barış'ın adı olabilecektir. Farklı etnik ve ulusal kökenlerden, çatışmalı ülkelerin aşıklarının tutkulu başkaldırıları "vatan haini" aşkları, özgürleşmenin ve hazin ölümlerin adı olabilecektir.

Kalabalıkları bireyselleştiren, bireyleri kalabalıklaştıran bu tutku ele avuca, yere göğe sığmazlığıyla sınırsızlığın adı; kendi içinde taşıdığı şiddeti yumuşacık bir dokunuşa dönüştürmesiyle yakıcı ateşlerin ısıtan sıcaklığını ve yanar döner, katman katman çoğalan anlamlarıyla şiirin adı olan bir aşkın kavram; aşkınlığın adı...

Aşk nedir? Aragon'un Elsa iken ülke olan, ülke iken Elsa olan tutkusu mudur? Komşu kızlarının fotoromanlardan pembe dizilerden öğrendiği, yoksa pembe dizilerin komşu kızlardan öğrendiği bir şey midir? Maddi ilişkilerin bir altürünü mü yoksa aşkın ve bağımsız mıdır?

Aşkın politikayla ilişkisi nedir? Özel hayat politiktir ve aşk politiktir. Yabancılaşmanın, domine etmenin, iktidarın ve baskı kurmanın adı olan politika, insan için var olacakken, insana karşı insanın çıkarı için var olmaya başlayan, insanı insanın cehennemi yapan ilişkileri yeniden üretmek için, yabancılaşmanın adı olan politika, aşksızlık olan politika, kirli ve çirkin politika aslında insanın geleceği için düş ve proje üretmekten başka nedir?

Aşk, irkilten, ürperten ayıp ve günah olan, yasak ve aykırı olan, yaramaz ve isyankar olan, kendi ve öteki olan, başkaldırı ve uyum olan anlamlarıyla yaşamın en gerçek ve insan damarından akan özelliğiyle, politikanın adı neden olmasın?

Aşk yeninin neresinde?

▼ Yönetme ve yönetilme yeninin neresindedir? Es geçilemez, hani devlet istemiyorduk ya, işte ondan... Kendimize devlet olmamayı öğrenmeden gönlümüze devlet olmamayı nasıl becereceğiz?

Vakıf ÇAĞIN

Tab ülkesinin başşehrinin antik sokaklarıyla modern sokakları arasında bir yerlerde bin bir türlü zahmetlerle bulabildiğiniz o daracık odada soğuk kış geceleri "yazı"dan döndükten sonra içinizi uyuma korkusu alırdı... uyumak üşümekti, uyumak basılmaktı, uyumak birbirinizi rüyada görmekti... En yakınını yalnızca rüyada özgür görmek garip bir duyguydu sizin için. Hele uyurken eliniz birbirine değmişse... Hayatın en ortasına o ilahlaştırdığınızı koymuştunuz. Kendinize itiraf etmeseniz de, verdiğiniz mücadelenin büyük bir bölümü kendinizin oraya, varılması zor, varılınca her şeye çare olunan ideal yer'e varmak için değil miydi? Ve şimdi hep beraber "Kralın çıplak" olduğunu gördük. Hayalleriniz suya mı düştü? Kendinize dönüp bakmaya cesaret edemediniz. Kralın size layık gördüğü olmanız gerektiği gibi olmanızdan korkuyor musunuz? Yaşanan hallerdir. Birbirimizin, olmasın ayrımız gayrımız, saklımız gizlimiz... Orwell'in "Big Brother is Watching You" tümcesini hep beraber okumuştuk...

Yaşayanlarının vatandaş olamadığı, hep kul kaldığı ülkenin en elit kulları olmaya devam mı edeceğiz? Ey yeni yapılananın yapıcıları, sevgi yeninin neresinde? Ya aşk?...

Duyguları da yönetecek misiniz? Evetse neden? Nasıl? Başarısız bilgeler başarısızlığın hesabını başarıyla genç kuşaklara anlattılar mı gizli saklı olmadan. Yoksa BİZ değil de, yine onlar mı bizi birleştiriyorlar? Kendi yetiştirdiği kuşağa güvenmeyene güvenmek hangi "düşyalı" sivil kitapta yazılıdır bilen varsa beri gelsin.

Sakın ha başımıza 'soligarşi' örmeyelim yoksa nasıl "beraber düş görmek serbesttir" olur? Evet, "aşk örgütlenmektir" ama aşk örgütü yönetilir mi? Aşk örgütünü kim yönetecek? Kesinlikle Aşk'tan yana örgütleneneler yönetilmezler. Bunu böyle bildik. Aksini iddia eden beri gelsin! Hele bir de bu aşk yasadışıysa...

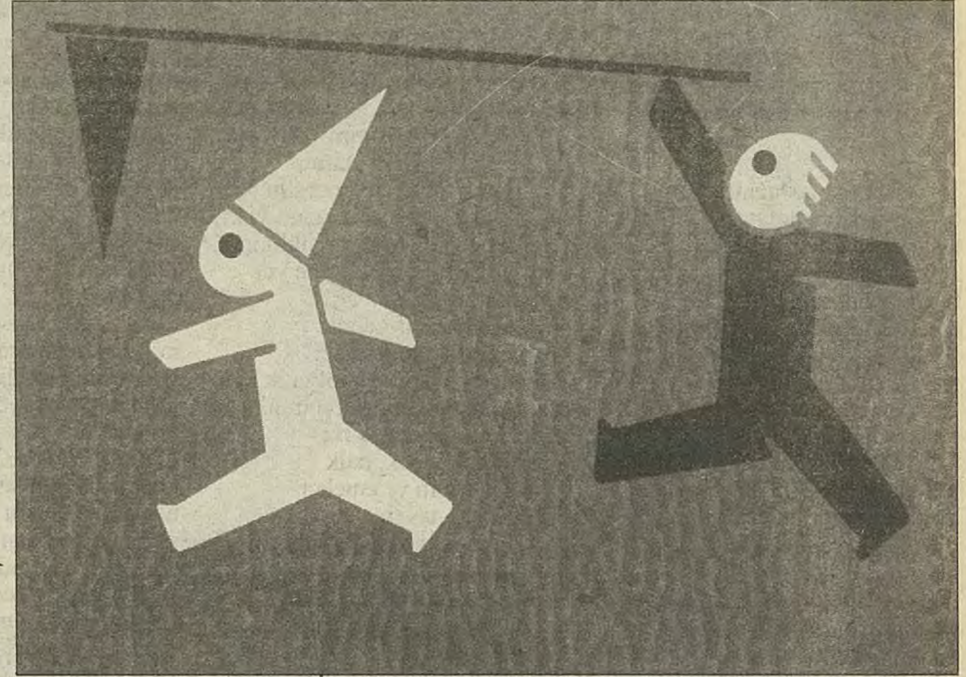
Ekseriyetle unutulan bir de şu var; doğa iki cinstir. Cinsler arasında ilişki vardır yaşayıp da bilmediğimiz... Özgür varlık cins tercihini de özgür yapar; eşcinselliğimiz yeninin neresinde.

Tamam, ekonomi politik öne çıkmış. Bu öne çıkışta bir hata yok mu? Hele bir düşünelim hayat enerjisi bu işin neresinde... Yoksa eşcinselleri yargılamaya devam mı edeceğiz... Ayıp doğrusu.

Yönetme ve yönetilme yeninin neresindedir? Es geçilemez, hani devlet istemiyorduk ya, işte ondan... Kendimize devlet olmamayı öğrenmeden gönlümüze devlet olmamayı nasıl becereceğiz?

Öğretenler yönetmek, öğrenenler yönetilmek zorunda mı? Zorunda olmak bence yalnızca özgür olmak zorunda olmaktır gerisi kulluktur.

Biline ki; militanlığı tükettiği boya kutularıyla ölçülenler, başının çaresine

bakmak zorunda kalanlar, açlık grevleri olmasaydı açlıktan nefesi kokanlar, şefini mahçup etmemek için nelere katlananlar, Kral'ın varlığından bile haberi olmayan hanelerde memleket sorunlarını tartışanlar, mücadele uğruna (her ne demekse...) aşkını erteleyenler, ekonomiden çakmayıp "abi"ler derse olur diyenler, başladıkları noktadan devam edenler, enternasyonalizm adına ana dillerini konuşamayanlar, hatta "kafayı yiyenler", aynı cepheden birbirine kurşun sıkanlar ve gerisini saymıyorum fazla tedirginlik olmasın diye...

Ve bütün bunlar halen yaşıyorlar, dillenmişe benzer.. -emek kutsal derler...

Eğer yazılmamış solsivil bir tarih varsa mihenk taşlarının arasındadırlar.

Ve bu ülkenin öbür yarısı bu yeninin neresinde?

Bu yazı bir öykü olacaktı araya aykırı düşünce virüsü girdi, devam ediyoruz;

Karanlık asfaltta yağlı göleklere basa basa uzaklaşıyordu esmer Anadolulu... Çavuşoğlu Lokantası'nın vitrininden içeri bıraktı bir aralık haklı bakışlarını. Masadan masaya fıstık ikram ediliyordu...

Mercimek ağalarıyla pamuk ağaları sahte nezakette bulunuyorlardı. Her iki tarafın silahlı adamları dışarıda nöbet yerlerini değiştiriyorlardı. Esmer Anadolulu silahlı iki adamın arasında kalmıştı.

SAHAF GÜNCESİ —— Oğuz ÖZDEM

Ölüm şairlerden nefret eder

Kaybedilen kitaplar, kaybedilen arkadaşlar gibidir. Yaşadıklarımız kalır, kendileri yok olur. "Batıda Ölüm Anlayışı" yazarını ve yayınevini unuttuğum kitap. Sadece adı kalmış belleğimde. Anımsadığım kadarıyla sanayi toplumunun yalnız bireylerinin ölüme de yalnız gidişlerini anlatıyordu. Belki her ölüm yalnızdır, ama kitaptaki yalnızlık hastane köşelerine terkedilişin yalnızlığıydı. Gerçeğin çıplak kabullenilişi. Artık kimsenin vedalaşacağı, duasını okutturacağı kimsesi kalmamıştı. Anlatılan "anlayışın ölümü"ydü.

Belki de bu yüzden "bir anlayışı olmalı herkesin, bir de aşk" dizesini yazmıştım bir şiirde. Herkes kendi ölüm virüsünü bulmalıydı Cahit Sıtkı gibi: Sözünde durmadı mavi gökler/Gün kararıyor gitgide ölüm/ Hangi pencereye koşsam gece/Gitmiyor bu can bu tende ölüm/.../Çoktandır tekneyi aldı sular/Çoktandır ümitler sende ölüm. /.../Öldük, ölümden bir şeyler umarak/Bir büyük boşlukta bozuldu büyü/ Nasıl hatırlamazsın o türküyü/ Gök parçası, dal demeti, kuş tüyü,/Alıştığımız bir şeydi yaşamak." C. Sıtkı su gibi, ekmek gibi değil, sudan, ekmekten daha çok özlemiştir ölümü. Bu yüzden "Bir şair çok fazla yaşamamalı" demiş, dediğine de uymuş; her gün alkol, her gün şiir.. yetmiş ona ikisi, kırk altı yaşına kadar...

Ölüm-yalnızlık-ayna-intihar-Nilgün Marmara.

Genelden özele, mantık aykırısı sıralanım... Mantıksal sırayı bozan ayna... "Lakin bakmaz bizim sorumluluğumuz, otura dura, bakmak... Ve bakakalmak...

Nilgün'e "büyükanne"den bir uyarı:

"Cinler çarpmıştı
ayna piri almıştı içeri beni
büyükannem söylerdi bakma aynaya
derdi ayna cinleri rahat bırakmaz
sonra seni, ayna piri içeri alır seni!"

Şairler aynalara bakmak, beyaz kağıtlara bakarlar. Aynalardaki görüntüler onların bir halidir, kağıtlardakiyse bin bir halleri. Aynalar ilk yüzleri hatırlamaz, kağıtlarsa hiç unutmaz.

"Kırmızı Kahverengi Defter"e bakıyorum. Arka kapakta bir çocuk. Her çocuk gibi bir çocuk. Muhtemel daha aynaya bakmamış. Ön kapak kulakçığındaki fotoğraf aynaya bakmış. Ve hep ölümü görmüş ve aynanın içinden çıkamamış.

"Her insan bir odalık ve bir, yalnızca bir aynalıktır. Ancak bu odanın ve aynanın dehlizlerini bilmek önemlidir."

Tarif edilen dehlizden giriyorum içeri, amacım bir hatıra fotoğrafı çektirmek tanımadığım Nilgün'le...

"Karşıtlığın da bir ritmi var, kanıksanması gerekli, YOKSA cinayetler, cinayetler ürkünç bir kan devinimi. Öç bitimsiz; Ece (Ayhan) bana 'Tanrı yoksa her şey mübahtır' diyorsun. Oysa ben Tanrı var olduğu için her şey mübahtır diyorum."

Nilgün öldü, yirmi dokuz yaşında. Ece hayatta 65 yaşında. "Bir deneme başlığı olabilir."

Nilgün'den bir öngörü: "Ölüm yaşarken vardır, olmuştur. Cesedi yakarak ortadan kaldırmak gerekir."

Saat, gecenin 3.20'si TRT'de bir film: HAYALİ CİNAYET.

Sahici yaşamda bir genç
genç bir kızın saçlarına düşen
kar tanelerini öpüyordu.
(o.ö.)

Kurmaca sahicilik... Bu yüzden ölüm nefret eder sanattan. Girmek istemez sanatın içine. Sanat görkemli ölümleri tercih eder. Ölümse ister ki yaşamın herhangi bir anında bozulsun ritmi şiirin...

(Bazı dinler bu yüzden mi yakar ölülerini?)

Ölüm şairlerden nefret eder.

Sivas'ta şairler diri diri yakılırken ölüm dans eder.

Şair, televizyonda seyrettiği yakılmış on bir insanın kül rengi cesedini heykele benzettiği için...

En öndeki cesetleri birbirine sarılmış kadın ve erkek heykeline benzettiği için...

Heykellerin adının "sonsuz sevişme" olabileceğini düşündüğü için...

"Önceleri ayakkabım, yoktu diye çok üzülüyordum, sonradan ayaksız birini görünce halime şükrettim" sözünü bir yerlerden hatırladığı için...

Sanattaki ölümle gerçek ölümü birbirine karıştırdığı için...

Aynaları terkettiği için...

"İnsanı yakarak ışıtılan gece en çirkinidir aydınlığın" dizesini yazdığı için...

Ölüm nefret eder şairlerden...

Partinin program taslağına 4 şiddetli itiraz (II)

Kimi kavramlar üzerine

Kenan SOMER

II

Program taslağının Giriş bölümünde ve dolayısıyla Tüzük taslağının Amaç maddesinde yer alan ve geçen sayıda yayımlanan birinci bölümün başındaki 2. noktada aktardığım paragrafta sıralanan kimi kavram ve jargonlara "şiddetli" itirazım var. Ama bu kavram ve jargonların tümünü gözden geçirelim:

1) Özgürlükçü (sosyalizm): "Babıali kapısı"nı anımsatmakla birlikte, özgürlüklerin eksiksiz biçimde yaşanmasına olanak tanıyan sosyalizme ve bunu dışavuran nitelemeye hiçbir itirazım yoktur.

2) Özyönetimci (sosyalizm): Gelişmiş sınıfsız topluma öngelen sosyalist sınıflı toplumda özyönetim olanaksızdır. Çünkü "tam" komünizme kadar bütün toplumsal örgütlenmeler kafa ve kol emekleri arasındaki ayrılıkla belirginleşen "yönetim modeli"ne dayanacak ve ancak sınıflar ve tüm devlet söndükten sonradır ki, kafa ve kol emekleri arasındaki birlikle belirginleşen "özyönetim modeli" tam olarak güncelleşecektir. Gelişmiş sınıfsız toplumun, yani kafa emeği ile kol emeği arasındaki ayrılık ve karşıtlığın kalktığı, silindiği toplumun, tüm devletin söndüğü toplumun örgütlenme modeli, "komünist özyönetim modeli" olacaktır. Gerçek anlamda özyönetim komünist özyönetimdir.

Ancak bu komünist özyönetim, gerçekte tam komünist toplumdan çok daha önceleri burjuva toplumun bağrında başlayan bir sürecin sonucunu simgeleyecektir. Ama burjuva toplumda başlayan bu süreç ile onun tam komünist toplumda güncelleşecek sonucunu karıştırmamak, burjuva ve hatta sosyalist toplumda özyönetimden söz etmek yanılgısına da düşmemek gerekiyor.

Kapitalist toplumda, daha doğrusu yönetim modeli çerçevesinde, öyleyse sosyalist toplumda da bu süreç ancak komünist özyönetimi amaçlayan katılımcılık (buna "proleter katılımcılık" diyelim) biçimine bürünebilir. Yönetim modeli çerçevesinde, ama yönetim modelini aşmayı amaçlayan bu katılımcılığı, yönetim modeli çerçevesinden çıkmayı amaçlamayan, tersine bu modelin daha da etkin bir duruma gelmesini amaçlayan katılımcılıkla (buna da "burjuva katılımcılık" diyelim) karıştırmamak gerekiyor. Sonuç: Özyönetimci sosyalizmden değil, katılımcı sosyalizmden söz etmek, sosyalist demokrasinin proleter katılımcı bir demokrasi olacağını belirtmek daha doğru olacaktır.

3) Enternasyonalist (sosyalizm): Buna hiçbir itirazım yok.

4) Demokratik Planlamacı (sosyalizm): Taslaktaki cümlenin kuruluşu her ne kadar sosyalizmin niteliklerinden söz ediliyormuş izlenimini veriyorsa da, gerçekte sayılan kimi nitelikler sosyalizm öncesini de belirliyor. Buna bir itirazım yok. Ancak bu zamansal girişikliğin belli bir kafa karışıklığına yol açma sakıncası da var.

"Şiddetli" itirazım, "demokratik planlamacı" jargonuna. Gerçi demokratik planlama, derken, ekonominin temel kararlarında şirket idarelerinden çok, halk temsilcilerinin ve emekçi örgütlerinin tavsiye ve kararlarının ağırlık taşıdığı katılımcı bir planlama uygulamasının düşünüldüğü ayrıca belirtiliyor. Ancak bir sosyalizm projesi çerçevesinde ve ilkesel düzeyde tartışılması gereken şey, merkezi planlamanın statüsüdür. Merkezi planlama ilkesi benimsenmeden de –ve hatta özellikle o zaman- bu tür bir "demokratik planlama" kabul edilebilir; özellikle o zaman demokratik planlama, merkezi planlamaya seçenek olarak önerilebilir. ("Emredici planlama"nın seçeneği "demokratik planlama" değil, "yol gösterici planlama"dır. Her ikisi de "demokratik" ya da "bürokratik" olabilir.) Program Komisyonu'nun bu konuda benimsediği ilkesel seçenek nedir? Bu seçenek "konsensüs" kaygısıyla mı saklı tutulmaktadır? Ancak konsensüs dili ile Ezop dilini de karıştırmamak gerekir. Açık ve seçik olmayan bir dil, konsensüs dili değildir.

5) Doğa-insan ilişkilerini yeniden tanımlayan (sosyalizm): Yeniden tanımlanma gereği duyulan her şeyin yeniden tanımlanmasına, bu tanımlamayı görene kadar, kimsenin itiraz etmemesi gerekir. Ancak önsel olarak bir şeyi vurgulamak istiyorum. Hümanizm, barışseverlik, feminizm ve çevrecilik gibi "sentetik", yani bir yapının zorunlu üstyapısı olmayan, bu anlamda keyfi ve rasyonel ideolojiler, bir yapının zorunlu üstyapısı niteliğini taşıyan herhangi bir "organik" ideolojiye, bu arada demokrat ve ilerlemeci özellikleri sonucu özellikle marksizme eklemlenebilirler. Ancak bu ideolojiler marksizme, ona "eşitler arasında birinci" statüsü tanınarak değil, ama onun kuramsal hegemonyası altında eklemlenebilirler.

6) Militarist ve cinsiyetçi olmayan (sosyalizm): Bu yadsımacı formüle "çok şiddetli" itirazım var. Yadsımacılığın girdiği yere, eleştirellik girmez. Yadsımacılık üzerine konsensüs kurulmaz.

Ne demektir militarist sosyalizm? Hangi sektin jargonudur bu? Demokratik olmayan sosyalizm, açıkçası sovyet sosyalizmi kastediliyorsa, Sovyet deneyiminin Program ve Tüzük'te ille de eleştirilmesine bir gerek görülüyorsa, bu iş açık ve seçik bir dille yapılmalı ve demokratizmin karşıtının militarizm değil, bürokratizm olduğu da unutulmamalıdır.

Ayrıca militer tipteki devrimci örgütlenme kategorisi ile bu ne idüğü belirsiz militarist sosyalizm ucubesi arasında bir ilişki kurma yanılgısına da düşülmemelidir. Lenin özellikle esnek olduğu ve aynı zamanda milyonlarca insana tek bir istenç vermesini bildiği için modern orduyu, "iyi bir örgütlenme örneği" olarak gösteriyordu. Lenin'i izleyen Gramsci, kendisine göre ast sınıfları temsil etmesi ve onlara yönetici sınıfın aydınlarına karşı siyasal ve ideolojik bakımdan savaşım verme ve böylece burjuva hegemonik sistemi devirme olanağı sağlaması gereken yeni siyasal partinin yapısına örnek olarak, militer örgütü ve bu örgütün entelektüel aşamalandırılmasını gösteriyor ve bu iki ayrı yapı arasındaki karşılaştırmayı birçok kez yineliyordu.

Militarist sosyalizm ucubesi Sovyet deneyiminden ve Lenin ile Gramsci'nin yukarıda değinilen düşüncelerinden çıkartılıyorsa büyük bir yanlışlık yapılıyor. Ama her yanlışlık düzeltilebilir.

Cinsiyetçi sosyalizm için söylenecek bir şey bulamıyorum ve pes diyorum.

'Üretenler yönetsin!' belgisi üzerine

Program taslağında da Tüzük taslağının Amaç maddesinde de yer alan ve Program taslağında birçok kez yinelenen bu belgi sendikalist bir belgidir. İşçi sınıfının salt "ekonomik-korporatif" (sendikal) düzeyde etkinlik göstermesi gereken bir sınıf olarak görmek isteyen "etik politik" (siyasal) düzeyde etkinlik göstermesine pek iyi bir gözle bakmayan "sendikalist"lerin gözünde değer taşıyan bir belgi.

Özyönetim konusunda gördük. Yönetim modeli yerini özyönetim modeline, ancak ezen ve ezilenlerin kalmadığı gelişmiş sınıfsız toplumda bırakacaktır. O zamana kadar üretenlerin yönetmesinden değil, ancak yönetime katılmasından söz edilebilir.

Kaldı ki Program taslağının Giriş bölümünün son paragrafında da yeni partinin, "emekçilerin deneyimlerinin, örgütlenmelerinin, karar alma, denetleme ve yürütme yeteneklerinin geliştirilmesini öngören tüm toplumsal yaşam alanlarında üretenlerin yöneteceği bir dünyanın şekillenmesine öncelik veren bir eylem planına sahip" olduğu belirtiliyor. Gerçekte deneyim, örgütlenme, karar alma, denetleme ve yürütme yeteneklerinin geliştirilmesi amaçlanan emekçi ya da üreticilerin yönetmesinin değil, yönetime katılmalarının söz konusu edilmesi gerekirdi.

Program ve Tüzük taslaklarının bu tür sendikalist çapaklardan da arındırılması iyi olacak.

Geri çağırma hakkı

Tüzük taslağının 4. maddesinde, "seçimle gelenler azledilemez" dendikten sonra, "seçenlerin seçtiklerini her zaman geri çağırma hakkı"nın varlığı kabul ediliyor. (Geri çağırmanın azletmekten başka ne anlama geldiğini bir yana bırakalım.) Bu hakkın kullanım yöntemi ilk genel kurulda belirlenecekmiş. Anlaşılan yeni partinin ilk genel kurulu da, "eski" partinin ilk kurulu gibi, daha şimdiden bir kör dövüşüne mahkum ediyor!

Geri alma hakkı, marksist hareketin geçmişinde, komünal örgütlenme modeli çerçevesinde önem verilen bir haktı. Seçmenlerin emredici vekaletini öngerektiriyordu. Her seçim bölgesinde seçmenler, seçtiklerinin neler yapmaları gerektiğini madde madde belirliyor ve seçtiklerine bunları yapmaları koşuluyla vekalet veriyorlardı. Emredici vekalet koşullarına uymayan vekillerin, kendilerine bu emredici vekaleti veren seçmenleri tarafından her an geri alınabilmeleri, yani azledilmeleri çok doğaldı. Her üst düzey, bir alt düzeyin seçim çevrelerinden seçilen vekillerden oluştuğu için, örneğin bir il örgütünü oluşturan seçilmişler, hangi ilçeden seçilmişlerse, emredici vekaletlerini uygulamakla görevli oldukları o ilçe seçmenleri tarafından, keyifleri öyle istediği için değil, ama vekalet koşullarına uymadıkları için her an geri alınabilir ve yerlerine hemen yeni vekiller seçilebilirdi.

Şimdi bu yönetimin emredici vekalete göre seçilen vekillere değil, ama temsili vekalete göre seçilen temsilcilere nasıl uygulanabileceğini düşünün! Ama canınızı da fazla sıkıntıya sokmayın, çünkü bunu düşünmek görevi Tüzük buyruğuyla ilk genel kurula bırakılıyor!

Gene de il kongrelerinde ve genel kurulda seçilen temsilcilerin hangi seçmenler tarafından ve hangi gerekçeyle geri alınabileceklerini düşünmek hayli oyalayıcı olabilir.

İlçe kongrelerini de unutmayın! Gerçi orada seçenler de, seçilenler de aynı seçim bölgesinin insanları. Ama çeşitli "bileşenler"den oluşan ve örgütlenmiş bir bütünden çok, "özel gruplar toplamı" görünümüne sahip bir partide, emredici vekalet yokluğunda ve hele geri alma yetkisinin seçmenlerin belli bir sayı ya da oranına da tanınması kaçınılmaz durumunda, ne gibi "vaziyet"lere yol açabileceğini düşünün.

Ayrıca çoğulculuk ve kadın üyeler yararına uygulanacak lehte ayırımcılık gibi ilkeler ile, geri alma hakkı arasında çıkabilecek sorunların çözümünü de artık yeni partinin ilk genel kuruluna bırakın.

Parti belgelerinin bu türlü amatörce özentilerden tümüyle arındırılması gerekiyor.

Ek

Bu kadar "şiddetli itiraz" sanırım yeter. Ancak Program taslağında, yeni partinin devrimci savaşım stratejisine ilişkin bir de "şiddetli eksiklik" olduğunu düşündüğüm için, itirazlarımın sonuna bir de öneri ekleyeceğim.

Partinin devrimci savaşım stratejisine ilişkin bir öneri

Programda devrimci savaşım stratejisi açıkça formüle edilmese bile, her programda bir devrimci savaşım stratejisinin içkin olduğu düşünülebilir. Kaldı ki, uluslararası sosyalist hareketin geçmişi, siyasal toplumda egemenliğin (ya da siyasal egemenliğin) fethine öncelik veren stratejiyi solunan hava kadar alışılmış bir duruma getirmiştir.

Ancak yukarıda belirtilen anlamda militer tipteki devrimci örgütlenme ile siyasal toplumda egemenliğin fethine öncelik veren sosyalist devrim stratejisi arasında sıkı bir karşılıklı bağlılık olduğu gibi, yeni parti ile de gerçekleştirilmesi için çaba gösterileceği anlaşılan sivil tipteki devrimci örgütlenme ile sivil toplumda hegemonyanın (toplumsal hegemonyanın) fethine öncelik veren sosyalist devrim stratejisi arasında da sıkı bir karşılıklı bağlılık olacağını unutmamak gerekiyor.

Bu ikinci strateji henüz solunan hava durumuna, sosyalistler arasında bir ortakduyu durumuna gelmediği için program metinlerinde içkin olduğu durumlarda bile açıkça formüle edilmesinde yarar var.

Siyasal toplumda egemenliğin fethine ya da devlet biçimi olarak proletarya diktatorasının kurulmasına öncelik veren strateji, gerçekte "tam" devleti "yukarıdan"; sivil toplumda hegemonyanın ya da sosyalist devlet biçimi olarak demokrasinin fethine öncelik tanıyan strateji ise "aşağıdan" ele geçirmeye çalışan iki marksist strateji oluşturuyor. Çünkü "tam" devlet=siyasal toplum+sivil toplum (ya da zorlama ile zırhlanmış hegemonya) olarak tanımlanıyor ve çünkü sivil toplumda hegemonyanın fethi, siyasal toplumun (ya da "dar anlamda devlet"in) entelektüel ve moral temelinin (ya da kısacası kültürel temelinin) ideolojik fethinden başka bir anlama gelmiyor.

Ve son olarak sivil toplumda hegemonyanın fethinin, toplumun ideolojik yönetiminin ele geçirilmesi anlamına, siyasal toplumda egemenliğin fethininse toplumun siyasal yönetiminin, yasal zorlama yetkisinin ele geçirilmesi anlamına geldiğini; ideolojik yönetimi ele geçiren sınıfın yönetici sınıf, siyasal yönetimi ele geçiren sınıfınsa egemen sınıf olarak adlandırıldığını; hegemonyanın sağlam ve kararlı bir biçimde yerleşebilmesi için egemenlikle, egemenliğin sağlam ve kararlı bir biçimde yerleşebilmesi için hegemonyayla tamamlanması zorunluluğunu da hiç unutmamak gerekiyor.

Sovyet deneyiminin başarısızlık nedenleri incelemesinin dayandırılması gereken yöntembilimsel ölçüt işte budur. Ekim devrimiyle –sivil toplumda hegemonya fethedilmeden önce– siyasal toplumda egemenlik fethedilmiş ve sivil hegemonyayı da fethetmek amacıyla devlet biçimi olarak proletarya diktatorası kurulmuş, ancak 70 yılı aşkın bir sürenin geçmesine rağmen, ilkel ve peltemsi kalmaktan kurtarılamayan sivil toplumda hegemonya fethedilememiştir.

'Aşkın ve Devrimin Partisi'nde 'bilim insanı' yerine 'bilim adamı'!

İsmail DUYGULU

Tüm emekçilerin, ezilenlerin ve onlarla aynı saflarda yer almayı ve yeni bir dünya kurmayı isteyenlerin partisi, il, ilçe ve belde örgütlerinde tartışacağı ve karar alacağı konularda gerekli gördüğü uzman, gazeteci, yazar vb. kişilerin yanı sıra "bilim adamları"nın bilgisine de başvurabileceği bir "Partili ve Partisiz Yurttaşlar Konferansları" düzenleyebilecek ve tavsiye kararları alabilecek.

Dil, düşünceleri ifade etmenin bir aracıdır. İnsanların ve toplumsal örgütlerin kim olduğunu, ne düşündüğünü açıklayan, karşı tarafa ileten de seçtiğimiz ve kullandığımız dildir. Gerçekten hem bu düzene karşıyız, hem de düzenin alışılmış dilini, genel kabul görmüş kavramlarını kullanıyoruz. Konuşurken, yazarken birilerini çıkarıyor, birilerini batırıyoruz. İnsanların kendi elleriyle kurduğu suni toplum yapısının değerlerine uygun bir şekilde, yine bu dil yoluyla insanları kodluyoruz.

Ercil toplumun bir ürünü olarak, kadın-erkek ilişkilerinde ve kendisini farklı bir cins olarak ifadelendiren eşcinsellere yaklaşımımızda da yine bu kodlamalardan yola çıkıyoruz. Düzeni değiştirmek için yola çıkan, aşkı ve devrimi birlikte tasavvur edebileceğini ileri sürenlerin, düzenin kodlamalarına göre düşünüp, davranması aslında anlaşılabilir bir durum. Çünkü onlar da, bu düzenin ürünleri ve politikaya yaklaşım biçimleri de bu düzenin verdiği bilgiler ışığında gidiyor. Örneğin Özgürlük ve Dayanışma Partisi'nin bir üyesi, aktif bir katılımcısı olmama karşın, hep farklı şeyleri, mevcudun ötesinde bakış açılarını yakalamak istiyorum. Küçücük bir kavramın yanlış kullanımı, aslında o düşüncenin gediklerinin ifadesidir.

Bugün yürütülen politika bir iktidar politikasıdır ve satranç kurallarına göre yürütülmektedir. Karşı tarafın bir taşını alabilmek için, kendi taşlarından bir kısmını feda eder, harcarsın. Bu yöntemlerle iktidar olunca da sana karşı ve aykırı olanlara aynı yöntemleri kullanırsın. Bir iktidar kavgasıdır, sürgit tarihin tekerleğini döndürüyor. İnsansal yaklaşımımızla, kendi kafalarımızda kurguladığımız hiyerarşik düzeneklerin dışında bir düzen kuramadığımız sürece, gerçek özgür bir topluma ulaşmamız mümkün olamayacak; hiyerarşisiz bir düzene olan aşkla devrimler gerçekleştiremediğimiz sürece, hayal kırıklıklarımız devam edecektir.

Satrançta, oyunun belirli kuralları vardır ve "etik" hiçbir değeri yoktur. Çünkü yenme ve yenilmenin "etik" bir değeri yoktur. Ekolojistlerin "yol bulma", "yürüme" diye tanımladıkları, "bir geminin boğazı geçmesindeki gibi, suyun derinliğini, kara parçasının uzaklığını, kayalıkların ve küçük adacıkların durumunu, suyun akıntı yönünü vb. maddi olguları gözeterek, deniz yolundan geminin yüzdürülmesi gibi... Akarsuyun kendisine akacak bir kanal bularak gitmesi ile kanal bulamadığında doğurduğu sel felaketindeki gibi..." Toplumsal devrimlerin akışının tarihsel ve toplumsal dönüm noktalarını bulmak, yürünecek yolları ve yol arkadaşlarını tespit etmek önemlidir.

Yaşamın var olabilmesi için eylem gereklidir. Eylem diyalektik bir durumdur. Diyalektik durum, maddi bir olguyu ortaya çıkarır. Maddi olgulara doğru ulaşıldığında bilgi edinilir. Bilgiler düşüncelerimizin oluşumunu sağlar. Düşüncelerimiz hareket tarzımıza ulaşmamıza yardım eder. Birey ve toplum ilişkilerimizi, örgütsel yaklaşım tarzlarımızı belirleriz. Doğru bilgilerin, oluşturacağı yaşamın akışına uygun düşüncelerle, toplumsal örgütlenmeler, toplusal birliklere ulaşılabilir. Toplumsal birliğe ulaşanlar, yaşamı dönüştürürler, işte bu devrimdir. Devrim eylemdir.

Sınırları belirlenmiş toplum yaşamımızın ulaşabileceği en yüksek tarihsel ilişki biçimi demokrasidir. Demokrasi, oligarşik olarak belirlenmiş olan şahsiyetlerin onaylanması yerine, bütün bireylerin toplum hayatına katılımıdır. Oysa bugün, sistemin merkezindekiler ve sistemin dışında olduğunu ileri süren muhaliflerin dahi, uygulayabildiği, yegane demokrasi ilişkisi, belirlenmişlerin onaylanmasıdır. Birçok muhalifin, seçimleri, "noterlik" olarak tarif etmesi de bundandır.

'Siyasal etik bakış'

Çoğulcu demokratik ilişkilerde, büyük grupların küçük grupları ya da tek tek bireyleri yok etmesi her zaman için mümkündür. Ancak bir etik yaklaşımla, bunun tersi korunabilir. Bütünün yararına bile olsa, tek tek bireyler ya da küçük gruplar, büyük grupların çıkarlarına aykırı bir görüş ileri sürdüğünde bunun uygulanabilirliği, genel yararın korunması kriteri ile mümkün olabilir. Gruplar, diğer grupların kendi çıkarları aleyhine olabilecek durumlarda onlarla işbirliği yapabileceği pazarlığı sonucu, tek tek bireyleri ya da küçük grupların ileri sürdüğü görüşleri çoğu kez bertaraf edebiliyor. Bugün ÖDP'nin önündeki ideolojik politik ortak birliğin yaratılmasının yanı sıra, kazanılması ve korunması gereken önemli diğer bir durum da "siyasal etik bakış"tır.

Efsanevi Kral Odin, krallığını daha iyi yönetebilmek için, gördüklerini daha iyi görebilmek için, doğadan istediklerine karşılık, bir gözünü ceza olarak kaybetmiştir. Odin tek gözüyle çok iyi görmüş, ancak her şeyi tek yanlı olarak görmeye başlamıştır. Bunu körün fili tarif etmesi hikayesinde de buluyoruz. Filin kuyruğunu, ayağını, burnunu, kulağını, bedenini el yordamıyla yakalayıp fili tarif etmeye çalışan beş kör, ayrı ayrı beş fil tarifi yapar. Her bir kör yakaladığı parçanın tarifini doğru yapar, ancak bütünün tarifinde yanlışa düşer.

Özgürlük ve Dayanışma Partisi, toplumun bütün muhalefet dinamiklerini kucaklamak isterken, hem bazı parçaları yanlış tarif etmekte ve hem de bütünü tam ifade edememe hatasına düşmektedir. Minerva Kadın Grubu'ndan Ayşe Akkaya, erkek egemenliğinin, ezilen tarafı olmanın dil tarafından da tescillendiği görüşünde; "Eril bir sözcük olan 'adam' sözcüğünün 'insan' karşılığında kullanılması, kadının erkek üzerinden ifade edilmesi anlamına geliyor. Türkçe'de iyi olan, insanla ilişkili olan her şey 'adam gibi' olmakla açıklanır" diyor. (Demokrasi– 12 Ocak, sy 12, Sibel Sezer, 'Kelimelerimiz masum değil')

ÖDP'nin Tüzüğü'nün 21, 27 ve 29. maddelerinde belirtilen, "Parti Üyeleri ve Partisiz Yurttaşlar Konferansı" üzerine, il, ilçe ve belde örgütlerinin danışmak ve görüşlerini almak üzere başvurabileceği kişiler arasında saydığı "bilim adamı" ercil bir kavramdır. Partinin Tüzük ve Programı'na göre; "Cinsiyetçi olmayan bir sosyalizm"den (ÖDP Programı, Giriş, 7. paragraf), "Hukukun erkek egemenliğini esas alan yapısında köklü bir değişime gidilmesi, kadınlara karşı cinsiyetçi hükümlerin yasalardan ayıklanması, eğitim kurumları müfredatının cinsiyetçi anlayışlardan arındırılmasından, erkek egemenliğinin bütün toplumsal düzeylerde ve çalışma alanlarında sona erdirilmesi amacından, lehte ayırımcılık ilkesinden, geleneksel cinsiyetçi işbölümünün ortadan kaldırılmasından" (Program, 'Kadınlara özgürlük' bölümü), "Farklı cinsel tercihler üzerindeki her türlü baskıya karşı durulması"ndan (Program, 'Arkadaşıma dokunma' bölümü), söz edilmesine karşın, ayrı ayrı bakıldığında tariflerin doğruluğu anlaşılıyor. Ancak, bütün değerlendirildiğinde ve "bilim adamı" kavramı ile birleştirildiğinde "erkek ve cinsiyetçi" bir yaklaşım olduğunu görüyoruz. "Bilim adamı" kavramı erkek ve cinsiyetçi bir kavramdır. Oysa "Bilim insanı" kavramı cinsiyetçi bir kavram olup, bütün cinsleri kapsamaktadır. "Kadınlar" ile "farklı cinsel tercihleri olanların", "Bilim uzmanı/insanı" olmayacağı gibi cinsiyetçi bir anlam çıkmaktadır.

Bu itirazımızı, Tüzük ve Program hazırlanırken, Tüzük Komisyonu'na ve ayrıca da Teknik Komite'ye çektiğimiz faksla bildirmiştik. Nedense dikkatle alınmamış olması, bir yandan İstanbul, Ankara'da yaşayanların partideki etki derecesini, diğer yandan da hala "taşra" olarak görülen, ama "bilenle bilmeyenlerin eşit olduğu parti"de bu ayırımların geçersiz olmasını bekleyenlerin "hüznü"nü açığa çıkarıyor. Denilebilir ki, -şimdi bir sözcük için yazılıp çizilecek, göç yolunda düzelir. Bunu, yetkiyi eline alan ve eşit kullanması gerekenlere havale etmek gerekir.

(Ayrıca yine bildirdiğimiz, Tüzüğün 31. maddesinde Kongre Seçim Yönetmeliği, 32. maddede de Danışma Konferansları başlığı altında düzenlenmiş olan maddelerin son cümlelerinde yer alan "GYK tarafından" sözü yerine, madde 31'e "Parti Meclisi" ve/veya "Merkez Yürütme Kurulu (MYK)" şeklinde düzeltmeler yapılmalıdır. Çünkü, Tüzüğe göre, Genel Yönetim Kurulu diye bir organ yoktur. Bunun yerine Parti Meclisi adı getirilmiştir.

Bunun esasa ilişkin olmadığı ileri sürülebilir, ancak Tüzük Komisyonu'nun dikkat ve özeninin, Tüzüğe ilişkin gösterdiği hassasiyetin ifadesi olarak algılanmalıdır.)

Bütün bu sözler, feministler ya da daha geniş bir yaklaşımla kadınlar adına değildir. Benim de içinde bulunduğum sosyal ve siyasal topluluk adınadır. Odin artık biraz daha iyi görmektedir. Aşkın ve Devrimin Partisi'nin yürüyüşünde sadece bir sınıf partisi, sadece sosyalist kadroların öncü partisi değil, emek güçlerinn, ezilenlerin, farklı kimliklerin, ezilenlerden yana olanların, yeşillerin, sosyalistlerin kitle partisidir. Ancak Odin'in ercil bakışı gibi, bütünün tasavvurundaki tek yanlı bakışını da ortadan kaldırabilmek için, diğer gözünün de açılması gerekmektedir.

Bir konsere altıncı yazı

Neşe OZAN *

Yalnızca bir konser için yazılan beş ayrı yazıya bir yenisini daha eklemek, ne kadar gerekli bilmiyorum. Doğrusu yazıp yazmamakta da epeyce tereddüt geçirdim. Birbirimize birazcık içtenlikle kulak vererek üstesinden gelebileceğimiz anlaşmazlıkları, ille de lafını esirgememiş olmak gibi, bana çok yavan gelen kaygılara uzatmayı, iyice çıkmaz hale getirmeyi, hayatım boyunca hiç anlayabilmiş biri değilim zaten.

Stella'nın eleştirilerini öncelikle BGST'ye değil, kendimize, Azınlık Hakları Komisyonu'na yönelik bir eleştiri olarak algılıyorum. Elbette bizzat benim de 'bu toprakların' kardeş türküleri diye anlayıp, çevreme böyle tanıttığım bir konserde Yahudi arkadaşlarıma Polonya Yahudilerinin türkülerini dinletmek, niyetim 'aslında' ne olursa olsun, 'benim senden haberim yok, dahası kimliğini Dünya Yahudiliği gibi bir yere ait sayıyorum' demektir. Bence ne biz, ne de BGST böyle bir mesajın kıyısına bile yaklaşmamış olmalıydık.

Sanırım gerçekte herkesi üzen de, niyet 'aslında' hiç mi hiç bu değilken, ortaya çıkan sonuçtur. Hepimizin içini acıtan eleştiri tonu, hiçbirimizi içeriğini yoksamaya götürmemelidir.

'Kardeşler'in birbirini tanımadığı, egemen gruptan olan diğerlerinden bihaberken, çeşitli azınlık grupların da birbirini bilmediği gerçeğimizdir. 'Tanışma', Türk/Müslüman/Sünni yazılmış bir tarihi reddetme ve birlikte yeniden yazma sürecinde kuşkusuz 'niyetimiz' ne olursa olsun, benzer yanlışlarımız olacaktır. Bu gerçeğin değişmesi için gösterilen her çaba değerlidir. BGST'nin müziği de, Stella'nın eleştirileri de... Komisyondaki Laz arkadaşımız konserden sonra 'Lazcayı söyleyişlerini beğenmedim, ama Laz olmayanlardan kendi ana dilimde türkü dinlemek beni çok heyecanlandırdı' demişti. Aynı duyguyu bu kez herkesin paylaşabileceği etkinlikleri BGST ile birlikte düzenleyebilmeyi diliyorum.

* İHD Azınlık Hakları İzleme Komisyonu üyesi

Partileşme sürecine öteki taraftan bir bakış;

Bütün bunlar oluyorken kadınlar neredeydi? (*)

'Fotoğraf şiddetlidir: Şiddeti gösterdiği için değil, ama her seferinde görüşü zor kullanarak doldurduğu ve içindeki hiçbir şey reddedilemediği ve dönüştürülemediği için şiddetlidir.' (R. Barthes)

Nice derd-i belaya müptelayız
Ki hem biz dertliyiz hem bi devayız
Kusura bakmasınlar ehl-i diller
Bizim nakıştır aklımız nisayız..
Maide Hanım (Öl. 1299)

Necla AKGÖKÇE

Kadınlar tarih yazmaya başladıktan sonra, geleneksel tarih yazımı farklı kavramlarla tanışmıştır. Bunlardan biri "görünülmezlik"tir. Görünülmezliğin bertaraf edilmesi amacıyla tarih içinde yapılan yolculuklar kadınları bugüne geri döndürmüş ve erkekler tarafından oluşturulmuş bir dizi kategoriyi sorgulamaya götürmüştür... Sorgulananlar arasında tarihin klasik dönemlendirme anlayışı da vardır... Kadınlar tarihsel dönemlerdeki, süreçlerdeki kendi varlıklarını açığa çıkarmak için bazı temel soruları ortaya atılması gerektiğini söylerler; nedir bu sorular?

Bu süreçte kadın yaşamı açısından neler değişmiştir? Olaylar olup bitiyorken kadınlar ne yapıyorlardı ve kadınların bu edimleri süreci ne yönde etkilemiştir? Kadınların erkeklerle olan ilişkileri ne düzeydeydi ve bu ilişki ne kadar önemliydi? Kadınların kadınlarla ilişkileri nasıldı?

Amacım tarih dersi vermek değil... Bu soruların, geride bıraktığımız, henüz tarih olamamış, ama artık bugün de olmayan süreçlerin niteliğinin açığa çıkarılmasında önemli olduğunu düşünüyorum... Tartışmak istediğim, partileşme süreci ve kadınların bunu nasıl yaşadığı, katkıları, belirleyicilikleri ve bu süreçte kendi aralarında ve erkeklerle olan ilişkileri. Geçtiğimiz haftalarda Express gazetesinde Bülent Forta ile yapılan bir röportaj yayınlandı. Forta, "kadınlar kendi kimlikleriyle bu yapı içinde yer aldılar mı" sorusuna olumlu yanıt veriyor "evet sürecin başlangıcından beri yer aldılar" diyordu. 50 yıl sonrasında olup biteni öğrenmek isteyen kişilere Bülent Forta'nın ifadesi yazılı belge olarak kalacak. Ve böylece tarih yazımının sessiz, ama derinden işleyen kuralları sayesinde, kadınlara ait bir deneyim daha örtbas edilmiş olacak. -Forta'nın iyi niyetinden şüphem yok. Üzerinde fazla düşünmemiştir büyük ihtimalle, ama neyi öğrenilmeye layık gördüğümüzün ideolojimizle epey yakın bir bağlantısı olduğu da bir gerçeklik-. Tartışma toplantılarının önemli bölümünü izleyen bir kadın olarak yaşananların bu ifadeyi doğrulamadığını itiraf etmek zorundayım... Toplantılarda kadınların tahta sandalyelerde oturup söylenenleri dinlemeleri, kürsüden atılan erkeksi nutuklara diş gıcırdatmaları, ara sıra baş sallamaları veya kulislerde yakınlarındakilere fikir beyanında bulunmaları, onların sürece katıldığı anlamına gelmez. "Kadınlar bu süreçte vardı" diyebilmek için tartışma, politika üretme, tüzük ve program vs. oluşturma aşamasında sürece onların kendi dilleriyle, tavır ve jestleriyle aktif olarak katılımı gerekirdi. Bu gerçekleşmedi...

Peki ne oldu?

Partinin iki temel bileşeni içinde yer alan kadınların süreçteki tavırlarına bakmakta belki yarar var... BSP içinde kendilerini feminist olarak tanımlayan ve bu doğrultuda politika yapan bir grup kadın var... Bu grup tartışma sürecinde kadınların genel ezilme durumu, sosyalist bir parti içinde cins kimlikleriyle var olmanın deneyleri ve koşulları hakkında tebliğler sundu. BSP'li feminist kadıpların temel sorunu "yeni yapı içinde nasıl var olabiliriz"di. Kendi açılarından haklı olabilirlerdi, ama bir de "erkek egemen toplumun" cinsiyetçi baskısını bizden çok daha acımasız bir biçimde yaşayan diğer kadınlara nasıl ulaşabiliriz? Ulaştığımızda onların deneyimini feminizmimize nasıl katabiliriz" soruları vardı. Bu soruların cevapları gerçekten önemli. Çünkü yanıt üretilmediği takdirde önümüzdeki dönemde başka Gülten Kızılkaya'lar çıkar ve bizlere; "Feministler nerede ben de kadınım" diye suçlamalarda bulunur ve biz her zaman bu kadınların laflarını ağızlarına tıkayarak kurtulma olanağına sahip olmayabiliriz . Geleceği Birlikte Kuralım'ın tarafına gelince, özdeneyimler üzerinden politika üretecek, tüm muhalefet unsurlarını kapsayacak bir parti (yapı) tanımlaması veren bu arkadaşlar, tespitleriyle Kadın Hareketi'ne eşitlerden biri olma önerisi getiriyorlardı, bu olumlu bir durumdu... Ama GBK içinde politika üretme sürecine kadınların katıldıklarını söylemek pek mümkün değil.. Çünkü kadın yoktu. Tartışma metinlerinde kadınlara ait bölümlerin erkekler tarafından kaleme alınması ise bilinen bir gerçeklik. Şimdi minik bir örnekle iyi niyetin nereye kadar yettiğini göstermek istiyorum.

Ağustos'ta yayınlanan "Geleceği Birlikte Kuralım Parti Girişimi İçin Notlar" broşüründeki Kültürel Çeşitlilik/Azınlık Hakları adlı bölümde pozitif ayırımcılık üzerine örneğin şöyle yazılıyordu: "Örgütlenme hakkının ve pozitif ayırımcılığın kabulünü, toplumda yeni ayrıcalıkların oluşturulması olarak değil, kendini yeterince ifade etme olanağı bulamamış kesimlerin, diğer kesimlerin haklarına zarar vermeden, var olabilmelerinin garanti altına alınması anlamında düşünmek gerekir. Başkalarının kültürel kimliklerini ezmeye yönelik her türlü girişim, şiddet içerse de, içermese de, kültürel çeşitlilik kavramının sınırları dışındadır ve kabul edilemez". Yani bizim tesbit ettiğimiz noktaya kadar pozitif ayırımcılık deniliyor... Sosyalist partiler de dahil olmak üzere, sol siyasi örgütlenmeler içinde çok yaygın olan bir erkek kimliği var ve bu kimliğin en önemli kültürel özelliklerinden biri şiddet. Doğrusu ben bu tür bir kültürel kimliği bozup parçalama yanlısıyım... Ne olacak şimdi? Bu metni kaleme alan komisyon içinde kadın olmadığını biliyoruz, ama bizim izin verdiğimiz yere kadar politika ve özgürlük diyen erkeklerin arasında kadınlar özgürleşeceğiz, bu sorunun cevabını bilemiyoruz. Mecidiyeköy Kültür Merkezi'nde yapılan toplantıda okundu metin ve kadınlar tek laf etmediler ya da edemediler... Evet, pozitif ayırımcılığın "işte size yüzde 30'luk kota"nın ötesinde anlamları vardır. O, kendini ifade etmeleri sürekli engellendiği için söz söyleme konusunda çekingen olan, söz söyleme biçimleri farklı olan kadınların, bu sözlerini kendi bünyelerine uygun tarzda söylemelerine olanak verecek mekansal düzenlenmeleri sağlamayı da gerektirir mesela... Biz mikrofonu kapıp, bağırıp çağırmaya pek alışık değiliz. Mekanın nispeten demokratik bir biçimde düzenlendiği Kadıköy Vakıf'taki toplantılarda daha fazla kadının konuşması tesadüf değildir.

Kadınlar ne kadar unutmalı?

Kadınların partiye başlangıçta mesafeli davranmalarının haklı nedenleri vardı elbette.. Geçmişte sol hareketler içinde yaşanan başka deneyimlerin belleklerinde hala tazeliğini koruyor olması ve sosyalist erkeklere karşı güvensizlikleri uzak durmada önemli bir etken. O dönemde toplantılarda hep şu soruyu soruyordum kendime... "Evet

geleceği birlikte kuralım" da beyler... Geçmişi ne yapacağız? Cinsiyetçilikleri konusunda hiç kuşku duymadığım birtakım erkekleri, koca dayağı uygulayıcılarını sosyalizm, işçi sınıfı, özgürlük ve dayanışma adına laf söylerken görmek "benim ne işim var burada" sorusunu sık sık sormama neden oldu. Daha sonra arkadaşlarımla konuşurken 12 Eylül kuşağı kadınlarının aynı türden tereddütler, benzer parçalanmalar yaşadığını farkettim. Kadınların tanımlanmış bir alan içinde absorbe edilmiş bir tarih üzerinden politika yapması isteniyordu... Cinsiyeti nedeniyle ciddi örselenmeler yaşamış, mutlu olmanın unutkanlıkla doğru orantılı olduğu gerçeğini bilen bir kadın olarak, böyle bir unutkanlığı kabul etmek bana ağır geliyordu, hala da öyle. Ayrıca bu tür bir amnezi kitlesel olmayı planlayan, yeni siyaset yapma tarzı şeklinde bir vurgusu bulunan "parti olmayan partinin" temel ilkeleriyle de çelişiyordu. Çünkü partinin nasıl olacağını programdan çok orada çalışacak olan insanların niteliği belirleyecekti –ahlakçılık yaptığım şeklindeki itirazları duyar gibiyim... O da yapılmalı ve ben de çok sık yaparım, ama burada sözkonusu olan bir cinsin diğeri üzerindeki iktidarı ya da daha hafif haliyle de tahakkümü ve feminizm, ister sosyalist partilerde olsun, isterse sokakta geleneksel güç ilişkilerini sorgular ve kendini güç ve iktidar olmaya koşullamış bir sosyalizm için de tehdit unsurudur-.

İkinci olarak erkekler biraz da geçmişteki grup yapılarına güvenerek muhtemelen şöyle düşündüler: "Biz yapalım da, onlar bizim kızlar nasılsa gelirler"... Düşüncelerinde haksız çıkmadıklarını üzülerek belirtmek zorundayım...

Ayrıca başlangıçtan itibaren, kendini sosyalist feminist olarak tanımlayan, belli bir grup içinde veya dergi etrafında feminist politika yapmayan kadınların bazıları da "bir araya gelelim, sürece müdahale, bugün toplanalım, yarın buluşalım" deyip durdular, hayatın akışı ile bizim yavaşlığımız denk gelmediği için kendimizi şaşkın bir biçimde Kazablanka Düğün Salonu'nda bulduk..

Kazablanka'dan sonra BSP'li feminist arkadaşların girişimi ile farklı yerlerde bulunan ve farklı feminizmleri savunun kadınlar bir araya geldiler. Ve bu geniş toplantıdan sonra kadınlar kendi grup yapıları içinde toplanıp tartışmaya başladılar... Bugüne gelindi... Program taslağındaki, Kadınlara Özgürlük Bölümü'nün biraz dikkatli okunması geç bir araya gelmemizin, aramızdaki diyalog noksanlığının bize nelere mal olabileceğini açıkça gösteriyor.

Nasıl yapmalı?

Şimdi ne yapma zamanı? Buradan sonraki bölüm kadınlar adına bir şeyler söyleme yetkisini ve hakkını kendinde görmeyen, ama söyleyecek sözü olduğuna da inanan bir kadının önerileri olarak değerlendirilse iyi olur...

Bence, Özgürlük ve Dayanışma içinde her düzeyde mümkün olduğunca fazla kadının bulunması gerekiyor, ama yerel inisiyatiflerde daha da fazla. Deney ve bilgi aktarımı açısından farklı feminist anlayışlara sahip kadınların sık sık bir araya gelmesinde yarar var. Özgürlük ve Dayanışma'da kadınlar ayrı bir grup olarak -komisyon filan değil- yer almalılar. Görevler ve temsilcilerin seçimi değişebilirlik esasına göre grubun kendi içinde belirlenmeli, bu çok önemli. Bazı kadın arkadaşlar arasında yaygın olan; "Sosyalist kimliğimle parti içinde yer almak istiyorum" biçimindeki anlayışı anlayamadığımı da belirtmeden geçemeyeceğim... Dünyayı daha kolay kavramak için oluşturulan kategorilerin, bir süre sonra üzerimizde kapsayıcı bir iktidar kurduğunu düşünüyorum... Doğru, çeşitli kimlikler var, ama insan tek. Sosyalist kimliğimizle sömürüye karşı çıkarken, kadın kimliğimizle sömürüden yana olanları destekleyemeyiz... Kimlikler banka kartı değil ki... Bir insanın düşüncesi; tarihi, yaşayamadıkları, anıları, hissettikleri, hissedemedikleridir.

Türkiye'de yaygın biçimiyle feminizm sadece bir türden kadın deneyimi üzerinde odaklaşıp onun üzerinden politika yaptı şimdiye kadar. Kimdi deneyimleri siyaset haline getirilen bu kadınlar; orta sınıf şehirli, eğitimli, laik kadınlar. Özgürlük ve Dayanışma, biz feministlere bizden farklı kadınlara açılma imkanı sunuyor bir bakıma. Farklı kadın deneyimlerine ulaşmak bu biçimiyle artık bir tekrara dönüşmeye doğru hızla ilerleyen feminist deneyimi de zenginleştirecektir. Gerçekten de farklı deneyimler yaşıyor olmak, toplumsal cinsiyetleri farklı sınıflar içinden kazanmak, Etiler'de oturmak, Gültepe'de oturmak, Kürt olmak kadınları farklılaştırıyor. Bu önemli, çünkü şimdiye kadar hep kendi sesimizi duymaya alıştık, bağırma yoluyla yalnız erkeklerin değil, "öteki" kadının sesini de bastırabileceğimizin farkına varmadık....

Ayrıca feministler arasında da düşünce farklılıkları var... Bu farklılıkların tartışılması, kesişen ve çatışan yönlerin tesbit edilmesi nerede olduğumuzu, kimle nereye kadar gideceğimizi saptamak açısından gerekli.

Cinsiyet esasına dayalı haklar

Son olarak, program taslağı hakkında bir şeyler yazmak istiyorum... Metni kaleme alan arkadaşa bağışlasın, ama hukuksal alandaki talepler bana 19. yüzyılın liberal feministlerini hatırlattı... Biraz aceleye gelmiş herhalde... Başlıkta nazire gibi "Kadınlara özgürlük". Bozdur bozdur harca yani...

Çok temel bir iki noktaya değinip, daha sonra tartışılmak üzere deyip, geçmek istiyorum... Pekin'de BM bile toplumsal cinsiyet kavramını kabul etmişken, kanunlardaki cinsiyetçi maddelerin ayıklanması gibi sınırlı bir taleple ortaya çıkılamaz. Kadınların öncelikle cinsiyet esasına dayanan bir burjuva hakları, kanunları çerçevesinde şekillenen bir anayasa ihtiyaçları var. Kadın erkek eşitliği adına ortaya atılan hakların, cinsiyet farklılığı temelinde yeniden tanımının yapılması gerekiyor. Artık kadının insan hakları, erkeğin insan hakları diye iki farklı haklar kategorisi var.. Nedir kadının insan hakları.... Örneğin kadınların bedenlerinin ve onlara ait fotoğrafların ticari amaçlarla kullanımına son verilmesi... Kadınların tüm kamusal alanlarda -bence parti içinde de- kendi tarzlarına, cinsiyetlerine özgü davranış biçimlerine, jestlerine sahip çıkarak kendilerini ifade etme özgürlüğü ya da örneğin anne olma hakkı; bu hak da kadın kimliğinin bir parçası olarak görülmelidir. Kadın bedeni hukuki olarak doğurmaya yatkın bir beden olarak tanımlanmalıdır. Bu ise annenin özgür olarak hamile kalıp kalmayacağı, ne sıklıkta hamile kalacağına kendisinin karar vereceği anlamına gelir...

Yetişkin kadınlar yalnızca kendileri için değil, burjuva haklarıyla donanmış bir kız çocuk kimliğinin oluşması için de uğraş vermelidirler.

Yine taslakta savunulan eşit ücret ilkesi. Bu ilkeyi savunmak tabii ki eşitsizler arası eşitliği istemek anlamına geliyor. Kadınların özel yaşam koşulları göz önünde bulundurulduğunda, ev işlerindeki ve ailedeki sorumluluk, hamilelik, çocuk bakımı gibi bir dizi işin onların omuzları üzerinde olduğu görülür. Bu işleri atlayıp, çalışma yasalarının eşitlik temelinde düzenlenmesi kadınların aleyhine bir durumdur. Bu nedenle cinsiyet farklılığı temelinde şekillenen yeni bir çalışma yasası olmalıdır bizim talebimiz.

Ev işlerinin toplumsallaştırılması, yerel yönetimlerin, kamu kuruluşlarının desteği ile finanse edilen yemekhaneler, çamaşırhaneler, kreşlerin açılması.. Bunlar çok merkeziyetçi bir sosyalizmin eskimiş talepleri ve kadınların büyük bir bölümüne hitap etmekten de elbette yoksun... Bazıları yemeği evinde yemeyi tercih eder, bütün kadınlar çocuklarını kreşe teslim etmek istemeyebilir. Bu noktada geleneksel erkek kimliklerinin parçalanması ve aile içi demokrasi, çalışma yaşamının işleyiş yasalarının cinsiyet temelinde yeniden gözden geçirilmesi, teknoloji eleştirisi - gibi çok genel, ama önemi programda altlanan meselelere gelinir.

Siyah feministlerin çok sevdiğim bir sloganları vardır... "Bilgi değil, bilgelik" derler... Bilgelik, ezilme deneyimi içinden kazanılan farklı bir bilgi türüdür... Tam da bizim ihtiyacımız olan... Ama önce dil ucuyla konuşmayı bir kenara bırakıp, yüreğin gözüyle bakmayı öğrenmek lazım.

(*) Bu yazı ÖDP'nin resmen kurulmasından önce kaleme alındı. Kuruluş aşamasında kadınların Ankara'da yaşadıkları deneyim çok önemli. " Dayattık kotayı kabul ettirdik"... şeklinde cümleler dolaşıyor etrafta. Bu başarı mı? Bazıları açısından belki... Ama bence biz "seçildik" arkadaşlar. Erkekler bizi seçti. Bunu bir güzel içimize sindirip, zıplaya zıplaya Ankara'ya gittik –kimimiz iyi niyetten, kimimiz iktidar hevesinden. Oysa kadın hareketinin bugün vardığı düzey, bizim Özgürlük ve Dayanışma içinde kendi temsilcilerini kendi seçebilen, bir bileşim olarak yer almamızı (var olmamızı) mümkün kılabiliyordu, olmadı, yapamadık...

İHD'deki tartışmalar üzerine notlar

Emirali TÜRKMEN

İHD'nin 24 Aralık seçimlerindeki tavrı üzerine başlayan tartışmalar geldiği yer itibariyle, İHD'nin ilkelerine ve politikalarına ilişkin bir tartışmanın başlamasına vesile oldu.

12 Eylül döneminde ağırlıklı olarak bir grup aydın ve tutuklu yakınının tutuklu haklarını korumak amacıyla kurdukları İnsan Hakları Derneği, geçen on yıllık süreçte el yordamıyla da olsa geldiği nokta itibariyle yalnızca hak ihlallerine karşı mücadele eden değil, pozitif düzlemde de yeni hak taleplerini gündeme getiren, insan hakları mücadelesinde evrenselliği yakalama çabası içerisindedir.

İnsan hakları örgütü ve aktivistlerinin seçimlerdeki tavrı tartışılmaya ve dönüştürülmeye muhtaçtır. Ancak bu tartışmaların aklıselim bir biçimde, kişiselleştirme basitliğine kapılmadan ve karşımızdakini mat etmek için değil, kendimizi ve NGO etiğini geliştirmeye yönelik olmasının anlamlı olacağını düşünüyorum.

Aslında İHD'de başlayan bu tartışmalar yeni değil, bu topraklarda elyordamıyla yürümeye çalışan insan hakları savunucuları, bu örgütün kurulduğundan beri bir taraftan hak ihlallerine karşı mücadele verirken, diğer taraftan kendi gelişim seyrinde politikalarını ve ilkelerini oluşturma tartışmaları veriyorlar. Bütün idamlara karşı çıkmak. Demokratik laisizm, ezilen bireyin hakkını savunmak, devletin hak ihlalleri yanı sıra siyasal muhalif gruplarında keyfi öldürme, işkence, rehin alma eylemleri karşısında mağdurları korumak amacıyla karşı çıkmak, vb. Bu tartışmaların tüketilmeye yüz tuttuğu noktada yeni bir tartışma filizlenmiştir. Bu tartışmayı yalnızca İHD–siyaset ilişkisi olarak adlandırmak haksızlık olur. Bu tartışma benim açımdan; İHD'de özgün politikalar üretme, enternasyonalist yaklaşım tarzı geliştirmek ve biz insan hakları aktivistlerine ait olan bir etik ve kamusal dil oluşturmak isteyenlerle, siyasal yakınlık ve uzaklığa göre tavır alan, gündelik siyasal çıkar sağlamaya yönelen, insan haklarını sosyalist mücadelede taktik bir adım olarak gören yaklaşımlar arasındadır.

İnsan hakları kurumları doğrudan iktidarı hedefleyen kurumlar değildir. Tam tersine insan hakları savunucuları mücadelelerini devletlere ve hükümetlere karşı verirler. Kendi politikalarını ve kamusal dillerini iktidar olmak için değil, iktidarsızlığın becerildiği özgürleşme mücadelesi olarak algılamalıdırlar. Bundan dolayı da devletlerden, hükümetlerden bağımsız siyasi olusumların doğrudan destekcisi olmayan, kendi özgünlüğünü ve bağımsızlık hattını sürekli güçlendiren bir politik hat tutturmalıdırlar. Seçimlerde doğrudan adres göstermek değil, yön göstermek esprisini de bu noktada algılamak gerekiyor.

İnsan hakları örgütlerinin kendi öznelliğine ait olan bu hat bugün de, yarınki sosyalist toplumda da gereklidir. Böyle bir tavrın ezilenlerden yana taraf olmadığı yaklaşımı ise "arabayı atın önüne koşmaktan" başka bir şey değildir. Tabii ki, İnsan Hakları Derneği katille kurban arasındaki mücadelede kurbanın yanındadır. Ama kendisini kurbanın yerine koyan bir üslûp geliştiremez. Yaklaşımı, kurbanın durumunu toplumun bütün katmanlarına objektiflik içinde anlatmaktır.

İnsan hakları mücadelesinde siyasi yakınlık ve uzaklığa göre tavır alan, bunu da otuz yıllık tarihimizde dilimize pelesenk ettiğimiz "Somut şartların somut tahlilinden hareketle" açılım sunmak olduğunu söyleyen arkadaşların yaklaşımlarının bugünkü politik havada yarını görmek değil, günü kurtarmak çabası olduğudur. İnsan hakları örgütlerinin ve aktivistlerinin güncel politik gelişmelere göre politika üretme çabası içerisine girmeleri, yalnızca örgütü özgün hattından uzaklaştırdığı gibi, sol söylemli, liberal insan hakları söylemi noktasına iter.

İnsan hakları örgütlerinin ve savunucularının sorgulaması gereken noktalardan bir tanesi de pragmatizmdir. "Pragmatizmde, bütün çoğulcu görüşüne karşın her şey konu ya da malzeme haline gelir. Böylece son kertede aynılaşır, araçlar ve sonuçlar zincirinde bir öğeye dönüşür" (1). Araçların amaçlar yerine geçtiği, araçların amaca uygunluğunun denetlenmediği, "politik yarar getiriyor" düşüncesiyle amacı kirletir bir duruma geldiği noktayı insan hakları savuncuları gözden ırak tutamazlar. Bundan dolayı insan hakları kurumları kendi tabanının eğilimine göre politika belirleyen bir örgüt değil, amaçlarına uygun bir mücadele hattı tutturmak zorundadırlar.

Tartışılması gereken bir başka nokta ise seçimlerde aday olan İHD yöneticisi arkadaşların tutumudur. Bu tutumun insani yönü olduğu kadar, ilkesel ahlaksal yönünün de sorgulanması gerekmektedir.

"Herkes dünyayı değiştirmek istiyor, ama hiç kimse kendisini değiştirmek istemiyor." Kendini değiştirmek isteyen, sürekli sorular soran insan hakları savunucularının bu tartışmalara katılması umuduyla.

(1) Akıl tutulması- Max Horkheimer. Metis Yayınları 1985 sayfa 35

AĞIR AKSAK ÖYKÜLER

Hazım RUHİ

Gemi ve aklımızı kaçırma

"Ne olacak abi bu memleketin hali"

Mehmet Ağar

Ülkemde gündem hızla değiştiği için ben de hop oturup, hop kalkıyorum. Basurlu olmasam bu iş kolay! Ama böyle menfur ve kökü dışarıda bir hastalığım olduğu için pek rahatsız oluyorum. Yeter artık! Gündem değişmesin. Yoksulluk, faili meçhul cinayetler, gözaltında kayıplar, kontrgerilla, korucu, özel tim, enflasyon, halk ekmek büfeleri önündeki kuyruklar, hükümet kurma turları, köy yakılması, işkence, sopa, cop, Doğu Perinçek, Engin Ardıç, Reha Muhtar, Sıcağı Sıcağına, Söz Fato'da, Ali Şen! Ne güzel alışmıştım her şeye. Gürbüz ve sağlıklıydım. Ülkenin kötülükler ve fenalıklar konusunda akıl almaz bir istikrarı vardı. Unutup gitmiştim basurumu. Acılı ezme bile yiyebiliyordum. Ama oldu mu ya? Şak diye bir gemi kaçırdılar. Yahu kanunlarımızda "nasıl olsa kimse çıkıp gemi kaçırmaz" diye düşünülerek bu suçun cezası bile yok be! Olan bana oldu vallahi! Yüreğim ağzıma geldi. Dediğim gibi hop oturup hop kalktım. Ee otur kalk buna hemoroid mi dayanır. Ağrıdan kıvranmaya başladım.

Trabzon'daki ilk görüntüleri görünce hemen şüphelendim ve MİT mensubu arkadaşımı aradım telefonla:

– Alo! Ben Hazım. Abi duydun mu gemi kaçırmışlar Trabzon'dan.

– Hastir lan! Kafa mı buluyon benle. Devletimizin eli kolu uzundur. Bizden habersiz sinek bile uçamaz.

– Abi inanmıyorsan aç televizyonu bak. Reha Muhtar abim heyecanlı heyecanlı anlatıyor.

– Dur bakiyim. Ana Tutti Frutti çıktı. Bu kanalı şimdilik geçelim. Tüh Kral TV Burhan Çaçan söylüyor: "Beni anneme götürün". Ulan Hazım, bayılıyorum şu şarkıya. Bunu dinleyip de mi geçsem Reha Muhtar'a.

- Abi sen ne diyorsun? Memleketin bütün tersanelerine girilecek neredeyse. Gaflet ve delalet içinde olma. Burhan Çaçan'ı her zaman dinlersin. Sana kasedini göndereyim.

- Tamam, tamam. Hah, buldum. Aaa, hakkaten lan. Hiç haberimiz de yok. Ne zaman kaçırdılar, kim kaçırdı yahu bu gemiyi! Ulan ne de büyük gemiymiş be! Kol gibi vallahi!

- Sakın Kürtler kaçırmış olmasın abi. Hani o bölücüler var ya!

- Olur mu lan! Onlar kaçırsa devletin sahil güvenliği, bekçisi polisi öyle aval aval seyreder mi be!

- Ne bileyim abi! Biliyorsun heriflerí. Her taşın altında onlar var. PKK'dan şüphelendim.

- Lan oğlum. İçişleri Bakanı gibi konuşup durma karşımda. Sen bir garip manyaksın, ne diye yorum yapıyon ha! Hem Kürtler olsa biz oraya çoktan botlarla, sandallarla, kontrgerilla, korucu, özel tim göndermiştik. Yakardık lan o gemiyi. Hepsinin kulağını keserdik. Bok yedirirdik. Erzak çuvallarını delerdik süngülerle. Hepsini gemiden denize göç ettirirdik. Enselerinden tutup cezaevine tıkardık.

- Eee, peki kim bunlar? Yolgeçen hanı mı burası? Yazık değil mi ülkeme? Herifler gemimizi kaçırdı, ben de merak ve endişeden neredeyse altıma kaçıracağım.

- Eline, beline, diline ve çişine sahip olmayı bil Hazım. Bu ülke senin dediğin gibi Yolçeçen hanı değil. Ay, ağzımdan kaçtı! Tamam söylüyorum artık. Bunlar Çeçenler Hazım. Terörist filan değiller. Hepsi davaları uğruna savaşıyor. Gerçi bizim bu işle ilgimiz yok, ama yine de "Yaşasın Bağımsız Kafkasya" ve "Fincanı taştan oyarlar, Rusya'ya böyle...."

- Peki boğazda gemiyi havaya uçuracaklarını filan söylüyorlar. Ne yapacaksınız, nasıl engelleyeceksiniz?

- Oğlum, boş şeyler bunlar. Her şey kontrolümüzde yavrucuğum. Hadi sen uyumana bak. Bir yandan Uğur Dündar Bey Tarzan gibi girecek gemiye. Heriflere cep telefonu dağıttık. Bütün basınla, televizyonlarla canlı bağlantı kuracaklar. Tehlike yok. Bu arkadaşlar adeta bir melek. Endişelenme.

İçim rahat bir şekilde telefonu kapattım. Allah milletimize ve devletimize zeval vermesin. Ne kadar hoşgörülüyüz be! Osmanlı'dan bu yana devlet büyüklerimizin bu tavrını çok beğeniyorum. Bu Çeçenleri de sevdim. Ne güzel! Haklı mücadeleleri için eylem yapan tatlı çocuklar! En kısa zamanda bunlara tren kaçırtmazsam şerefsizim. Hadı trene gücüm yetmedi diyelim, hiç değilse Beyoğlu'ndaki tramvayı kaçırtacam.

Niçün? Davalarında haklılar çünkü. Hatta onlara kabak çekirdeğiyle reçelli ekmek bile gönderecem. Bir çeşit erzak yardımı!

Ay, milli ve dini duygularım kabardı vallahi! Basurumun ağrısı bile dindi. Huzurlu bir şekilde koltuğa uzandım. Zırr diye telefon çalmaz mı? Arayan bir polis arkadaşımdı. Sesi ağlamaklıydı:

- Hazım. Sevgili kardeşim. Iıııh! Ahh!

- Ne oldu yahu? Hasta mısın?

- Sorma başımıza gelenleri. Kafama on dokuz dikiş atıldı. Sol tarafım felç. Kan işiyorum. Altı kaburgam kırık.

- Hayrola, kamyonun altında filan mı kaldın?

- Ne kamyonu be! Dur, dinle anlatayım. Metin Göktepe olayını biliyorsun. Olay büyüdü ya! Yukarılardan emir geldi. Yirmi üç arkadaşımızı gözaltına aldık. Usulüne uygun şekilde konuşturduk. Biri her nasılsa beyin travması geçirdi. Bir memur arkadaşımız bitkisel hayata girdi. Üç tanesi malülen emekli olmak için Bakanlığa başvurdu. İkisini Bakırköy'e kapattılar. Ama hepsi de itiraf etti suçunu. Metin'i öldürdüklerini kabul ettiler.

- Eee, sonra?

- Sonra bir emir daha geldi yukarıdan. Metin'i döven polisleri döven diğer polisleri sorguya aldılar bu kez. Ben de bu grup içindeydim. Beni de haşat ettiler.

- Allah, Allah! Enteresan vallahi! Eee, şimdi durum ne vaziyette!

- Abi, durum rezalet. Memleketin bütün karakollarında "polislere niye işkence ediyorsunuz, siz mi ettiniz, konuşun" diye bütün teşkilat birbirini dövüp sövmeye başladı. En son Orman Şaşanlar'ı filistin askısına aldıklarını gördüm. Emniyet güçleri çöktü Hazım. Huzur ve güven ortamı kalmadı.

- Vah, vah, vah! Çok üzüldüm billahi. Abi buna bir dur diyecek yok mu? Demokrasi, hukuk, insan hakları filan.

- Maalesef yok abi. Karar verdim bir polis olarak İnsan Hakları Derneği'ne başvurucam. Böyle bir dernekten haberim bile yoktu. Karşı dairede oturan bir öğrenci var. O söyledi. Seni de onun için aradım. Adresini biliyor musun?

- Bilmez olur muyum. Gün gelir herkese lazım olur diye sürekli yanımda taşıyorum. Çıkar bi kağıt kalem de yaz.

Güzelce yazdırdım adresi polis arkadaşıma. Teşekkür etti. En son "Yaşanmaz lan bu ülkede" diyerek telefonu kapattı.

Birdenbire derin bir umutsuzluğa kapıldım. Sonra aklıma "Özgürlük ve Dayanışma Partisi" geldi. Kalktım bi telefon da onlara patlattım. Eee, ne de olsa "Aşkın ve Devrimin Partisi"ydi. Biraz içim açılır diye düşündüm. Karşıma Ufuk Uras çıktı. Önce tebrik ettim. Sonra da bilinçaltım mı söyletti nedir, pat diye şunu soruverdim:

- Abi, gerçekten bütün solcular birleşti mi?

BİR GÖRÜŞ

Dünden bugüne, devletin değişmeyen tutumu

Yalçın ERGÜNDOĞAN *

"Hayali gönlümde yadigar kalan/Bir yanım deryada çalkalanır şimdi/Onbeş mürşid ile boğulup ölen/Bir yanım deryada çalkalanır şimdi...."

Türkiye Komünist Partisi'nin kurucuları Mustafa Suphi başkanlığında bir heyetle, Ulusal Kurtuluş Savaşı'nın önderi Mustafa Kemal ile görüşmek ve Ulusal Kurtuluş Savaşı'na katılmak üzere, Rusya'dan çıkarak Kars'a gelirler. Orada resmi görevlilerce karşılanırlar. Heyet, İnebolu üzerinden Ankara'ya ulaşmak üzere, Kars'tan Trabzon'a gönderilir. Trabzon'dan bir motora bindirilen ve daha sonra tarihte "onbeşler" olarak adlandırılacak olan, Mustafa Suphi ve on dört yoldaşı, arkadan yola çıkan bir başka motordaki saldırganlarca, 1921 yılının, 28 Ocak'ı 29'a bağlayan gecesinde, Karadeniz'in azgın sularına gömülürler...

Bu dramatik olayda da görüldüğü gibi, Osmanlı mirasının külleri üzerinde şekillenmeye başlayan yeni rejim, ilk sinyallerini bu yönde veriyor. Sorun yaratacak gibi görünen girişimler, baskı, sindirme ve ortadan kaldırmaya yönelik şiddetle çözülmeye çalışıyor. Şimdi, artık bu önemli olay tarihe mal oluyor, ama toplumsal bellekten izleri silinmiyor.

"Göğsümde on beş yara var/kalbimde on beş kara saplı bıçak/kalbim yine çarpıyor/kalbim yine çarpacak..."

"Her yıl, 28 Ocak'ı 29'a bağlayan gece, Trabzon'dan denize açılanlar var. Çelenk, yoldaşlarının başlattıkları savaşı sürdüreceklerine ant içerler. Ellerindeki çiçekleri denize atarlar..."

Geçmiş yıllara ait, dergi sayfalarından yaptığımız bu alıntıdaki gelenek hala sürer mi, bilinmez. Ama görünen o ki; ondan sonraki süreçte de baskı, sindirme ve şiddet uygulamaları hiç durmuyor.

İstiklal Mahkemeleri, darağaçlarında sallandırılan insanlar tarih sayfalarında yerlerini alıyorlar. Cumhuriyetin kuruluş yıllarındaki, "komünistler, islamcılar ve Kürtler" üzerinde odaklaşan sürekli gözaltı; konjonktürel duruma göre en amansız şiddeti de beraberinde getiriyor. Tek parti dönemi sona eriyor. Çok partili döneme geçiliyor. Tek parti dönemi sona eriyor. Çok partili döneme geçiliyor. Ama gelenek sürüyor. Adnan Menderesler, Deniz Gezmişler, 12 Eylül'ün idam sehpaları. İşkence, zulüm, yargısız infazlar gözaltında kaybolmalar, göçe zorlamalar sürüp gidiyor.

Sovyetler Birliği ve sosyalist sistemin dağılması ile birlikte dünyada başlayan hızlı değişim süreci, Türkiye'nin "ideoloji sahibi, totaliter kabuk devletini" çok sıkıştırmasına rağmen, devletin yapısında ve anlayışında herhangi bir değişiklik yaratamıyor.

Adına "hukuk devleti" dense de, Türkiye hala demokratik bir hukuk devleti olmanın çok uzağında yer alıyor. Yurttaşlarını

devletin görevlileri "intikamcı" duygularla davranmayı sürdürüyorlar. Türkiye İnsan Hakları Vakfı verilerine göre; 12 Eylül 1980 askeri darbesinden bu yana, 392 kişi gözaltında tutuldukları polis, askeri karakol veya cezaevlerinde ölü bulunuyor. Bu kişilerin 85'i cezaevlerinde, 307'si ise, polis ya da askeri karakollarda ölüyor. Devletin resmi makamları, bunlardan ancak '68'inin "işkencede" öldüğünü kabul ediyor. Gerisini ise şu gülünç gerekçelerle açıklıyor: "Kendini kalorifer borusuna astı, emniyet müdürlüğü üst katından atladı, kaçmaya çalışırken düşüp iç kanama geçirdi, götürülürken arabadan atladı, kendini kravatı ile astı, bileklerini jiletle kesti, takma dişiyle boğazını sıkarak intihar etti vb." Son olarak da, Evrensel gazetesi muhabiri, gazeteci Metin Göktepe; "spor salonunun önündeki duvardan atlıyor ve ölüyor..."

Hukukta ve hukuk devletinde yeri olmayan, çok ilkel davranış biçimlerinden "öç alma" ve "intikam" duyguları ile hareket etme bugün ülkede egemenliğini sürdürüyor. Devletin bu duygularla, şiddet içeren uygulamaları, toplumsal kutuplaşmaları doğuruyor, derinleştiriyor. Dünün "Kubilay Olayı"nı, bugünün "Sivas Olayları" izliyor.

Siyasi partiler, devletçi eksenden uzaklaşamıyor, popülist siyaset ülkeyi çözümsüzlüğe sürüklüyor. Enflasyon orta

yitiriyor. Rüşvet, torpil, yolsuzluk toplumu kemiriyor.

Yirminci yüzyıla yakında veda ediyoruz. Dünya artık eski dünya değil. Büyük bir değişim dalgası, yeni çağa damgasını basıyor. İletişim teknolojisi ile dünya küçülüyor, ülkeler yakınlaşıyor, sınırlar kalkma noktasına geliyor, devletler küçülüyor, bireyin ve insanın önemi düne göre, çok daha öne çıkıyor.

Kıyımlardan, kırımlardan, savaşlardan ötürü artık devletler, toplumlardan, dünyadan, tüm insanlardan özür diliyor. En olmayacak, "ebedi" kalacak sanılan, "ezeli" düşmanlıklar sona eriyor. Arap toplumları, Filistinliler, İsrail'le barışıyorlar.

Bu genel tablo içinde, Türkiye "intikamcı", "öç almaya dayalı" şiddet uygulayan, halkıyla, yurttaşlarıyla kavgalı bu devlet yapısını sürdürebilir mi?... İnatla, bu yapıyı sürdürmeye çalışmak, Türkiye'yi krizlerden bir adım öteye götürmez.

Türkiye, 28-29 Ocak 1921 cinayetinin faili bir devlet yapısından, insan haklarına saygılı, halkıyla barışık, çağdaş, demokratik bir hukuk devleti yapısına geçmedikçe, ne toplumsal yaralar sarılır, ne de iç barış sağlanabilir.

Mevcut devlet yapısını aşmaya yönelik, "toplumsal bir mutabakat" üzerine temellenen, yeni bir "toplumsal sözleşme" yaratmanın dışında, ülkemiz için, ufukta pek bir çıkış yolu da görünmüyor.

...Ve şoför İdris ve gazeteci Metin

İki genç komünist... Solmayan fotoğraf...

Nazif OFLAZ

Adı Metin Göktepe... 26 yaşında... Sosyalist bir gazeteci... Kitlelerin bulunduğu umut veren toplantıların, vazgeçilmez izleyicisi/habercisi... Bütün sosyalistlerin şahsına yönelik olarak, devlet tarafından, "gündüz gözüyle" işlenen bir cinayetin öznesi oldu. Kalemini ezilenlerden yana kullanma ve Gazi Mahallesi katliamından sağ kurtulan "O güzel kadını" sevgili seçme dışında büyük bir suçu (!) yoktu... Bir de derler ki; her düşündüğünü korkmadan söylerdi, sözü ve davranışı birdi... Her şeyleriyle malum kişiler ve kurumlar O'nu aramızdan aldılar, hepimizin şahsında, saklamaya gerek görmeden, gözümüze soka soka katlettiler.

Adı İdris Erdinç... Nam-ı diğer Şoför İdris... Ölümüne kadar komünist... İllegal TKP'nin müthiş "hücre kurucusu" ve namından anlaşılacağı üzere de "Şoförü"... TKP sonrası dönemde ilkelerine sadık kalan, yani bildiği/inandığı komünist yoldan vazgeçmeyen, yaşı hayli büyük, ama genç militan... O, bu cofrafyada pek az komüniste nasip olan bir biçimde, eceliyle öldü... Son ana kadar mücadele içinde bulunarak ve son ana kadar yola ilk çıktığı günlerdeki heyecanı duyumsayarak, aramızdan ayrıldı. Zorluklar ve güzellikler içinde geçen 80 yıllık yaşamında bükülmeyen, hep ayakta kalan bedeni ve beyni, diyalektiğin zıtlıklarla ilgili ilkesi gereğince, ölüme teslim oldu...

Metin Göktepe ve İdris Erdinç... İkisi de sınıfsız bir toplum mücadelesinin içinde iken farklı biçimlerde aramızdan ayrıldılar...

Öldürüldü ve öldü... Bu iki sözcüğün, insanı ürküten soğukluğu ve gizemi; ama bilhassa, birinci sözcüğün kahredici, isyan ettirici telaffuzu... Ancak ne çare ki, her iki sözcüğün çağrıştırdığı eylem aynıyla vaki... Ve biz hüzne garkolarak ve kimi zaman "hüzne isyan" ederek sürdürüyoruz yaşamımızı... Artık eylemlerin ve hareketimizin genç komünisti Metin ile yaşı büyük genç İdris aramızda yok... Eylemlerimiz ve hareketimiz, ikisinin boşalttığı alanı doldurmak üzere yeni metinler ve yeni İdrisler aramak üzere yola koyulmalıdır... Ve hem de bu "umut" yirmi bir ocak pazarı sonrasında artık yakınımızdadır...

Genç Metin ile yaşı büyük genç İdris, son yıllarını, farklı kolektiflerde mücadele ederek geçirdiler. Hiçbir zaman aynı kolektifte olmadılar zaten... Ama yürekleri aynı, gerçekleşebilir dünya için attı... Sömürünün, baskının, yabancılaşmanın olmadığı sosyalizm dünyası için.

İkisi birlikte, bilinçli bir şekilde, fotoğraf çektirdiler mi bilmiyorum. Ama aynı zaman diliminde kaybettiğimiz bu güzel insanların birlikte fotoğrafı var. Hem de "eylem, mücadele ve vefa vakti"nde çekilmiş. İnandığı ilkeler ve yöntemle yine sosyalizm dünyası için mücadele ederken "ayakta" eceliyle ölen M. Ali Aybar'ın cenazesinde karşılaşmış ikisi.

Fotoğrafı çektiğimde objektifin hedefi, sadece Şoför İdris'ti. O'nun son yolculuğa yakın olduğuna ilişkin kaygım, duyduğum saygıyla birleşti ve bastım deklanşöre... En azından fotoğrafı bende olacaktı... O zamanlar tanımıyordum. Meğer ki yanındaki gazeteci, "asi çocuk Metin"den başkası değilmiş... Ve ben aynı zaman diliminde son yolculuğa çıkan iki güzel insanı, yanyana fotoğraflamışım... İyi de etmişim, kimse seni övmüyorsa, sen kendini öv derler, belki farkında olmadan tarihe tanıklık yapmışım...

İdris, eski yoldaşıyla son randevusuna gelmişti. Gizli ve yalnız randevular yoktu artık... Epeydir gizlisi kalmamıştı görüşmelerin, ancak yine de belli olmazdı... İki yaşı büyük genç komünistin, yan yana geldiklerinde, ne yapacakları bilinmezdi... Bilinmedi de... İdris ve M. Ali sonradan anlaşılacağı üzre, gizli bir şekilde randevulaşmıştı ve İdris belki de randevuya geç kalmamak için, henüz erken iken, bizi bırakıp M. Ali'nin ve diğer yoldaşlarının yanına gitti.

Metin ise hem işi gereği, boynunda fotoğraf makinesi ve elinde kalemi, "hem de eski bir tüfek"e vefa borcunu ödemenin bilinciyle katılmıştı M. Ali'nin son yolculuğuna... Kimbilir belki de, birkaç "eski tüfek"e rastlar, onlarla röportaj yaparım diye düşünmüştür. Zira, bu tür toplanmaların asi çocuğu, yaptığı işi aynı zamanda, mücadelenin bir gereği de sayıyordu.

Objektife yakalandıklarında, çok konuşmakla meşhur İdris yine konuşuyor, Metin ise yazıyordu. Ama her ikisi de yürüyordu. Neler konuştuklarını bilmiyorum... Belki Metin daha sonra gazetesine yazmıştır, ben okumadım. Ama son yolculukta ne konuşulabilir ki? Mücadele yılları, eskilerden bir anı, son yolculuğa çıkanla ilgili anlatılabilecek anılar... Eminim ki İdris eski yoldaşı hakkındaki bütün düşüncelerini söylememiştir. Zira, "son yolculuğa çıkanın arkasından kötü konuşulmaz" etiği yaşı büyük genç komünistlerin de ilkesiydi ve herhalde bunu en çok İdris bilirdi.

Her ikisinin, geleceğe ilişkin umutlarının, mücadelelerinin, fotoğrafa bile yansıyan kararlı yürüyüşlerinin sürdürülmesi, hepimizin şahsında katledilen Metin ile ayakta ölen İdris'in son arzuları olurdu. Öyleyse... Niçin bir araya gelenlerin içinde, bu arzuyu gerçekleştirmeyi en çok isteyecek olan asi çocuk Metin'in, dar anlamıyla yoldaşları yok?

Şoför İdris (sağdan dördüncü) ve Metin Göktepe (sağdan beşinci) Mehmet Ali Aybar'ın cenaze töreninde yan yana...

Ümraniye Cezaevi'nde ne oldu?

Ümraniye Cezaevi'ne geleli iki buçuk ay oldu. Medyanın "5 yıldızlı cezaevi"diye tanıttığı cezaevi gerçekten her yönüyle özeldi. Askerinden gardiyanına, her şey özeldi burada. Herkes bize düşman gözüyle bakmaktaydı ve sürekli bir çatışma ortamındaydık. Hele de gardiyanlar... Askerliğini kirli savaşta yapmış olanlardan özel olarak seçilmişlerdi. Ve her şey öyle ayarlanmıştı ki, herhangi bir talebimize karşılık hemen askerleri karşımızda buluyor, sorunu onlarla çatışarak çözmeye çalışıyorduk.

Ümraniye Cezaevi'ndeki mantık ve uygulamalara bir başka yerde rastlamak olanaksız. Koğuşlararası görüşme, iletişim kesinlikle imkansız. Aynı davadan insanların bile görüşmesi yasak. Tutsaklar koğuşlarda tecrit edilmiş bir durumdaydılar. Yemekhane ve koğuş kapıları önceleri 14.00'de, sonraları ise 16.00'da kapatılarak, tutsaklar koğuşlara hapsediliyordu. Kendilerince güvenlik için 'zemin araması' yapılan havalandırmada sürekli çalışan kameralar vardı. Cezaevinin içi de kameradan geçilmiyordu zaten. Havalandırma, malta dediğimiz koridor, idari bina vs...

Görüşlerde soyadı tutmayanlar, 1. dereceden akraba olmayanlar alınmıyor, görüş 10.30'da başlatılıp 12.00'de bitiriliyordu. Normalde 9.00'da başlatılıp gün boyu sürmesi gerekiyordu. Sabah görüşe giren öğleden sonra tekrar görüş mahalline alınmıyordu. Tutsaklardan görüşü olanların dışında kimse görüş kabinlerine giremiyordu. Avukat görüşü de dahil olmak üzere, koğuşlardan her çıkışta sıkı bir aramaya tabi tutuluyorduk. Görüş günü ziyaretçiler tarafından getirilen eşyalar, bize ulaşmadan talan ediliyor, asker ve gardiyan tarafından bize ulaşanlar da kullanılamayacak durumda elimize geçiyordu. Her şey içeri alınmayarak tam bir keyfiyet yaşanıyordu. Gelen sevkler sırasında dayaktan geçirildi tutsaklar ve her türden onur kırıcı davranış revaydı 'teröristler' için... Sosyalist basının içeri girmesi kesinlikle engellenmekte, gelen kitaplarımız parçalanarak bizlere ulaşmaktaydı. Onbeş günde bir düzenli olarak yapılan aramalarda askerler içeride arama yaparken sözlü sataşma da dahil her türlü kışkırtmaya başvuruyor, koğuştaki her şeyimiz talan ediliyor, birçoğu da çalınıyordu. Mahkeme, hastane, revir gidiş-gelişlerinde hakarete uğruyor, tehdit ediliyorduk. Mektuplarımıza el konuluyor, dış dünya ile irtibatımız kesilmeye çalışılıyordu. Cezaevinin mimarisinden kaynaklanan ısınma, sıcak su, nem gibi sorunlar ise cabası...

Bu özetlemeye çalıştığım sorunların çözümüne yönelik çeşitli kereler idare ve savcıyla görüşmek istediğimizi belirttik. Her seferinde her türden talebimiz reddedildi. Günler geçtikçe baskılar daha da artıyor, cezaevi tam bir cehenneme dönüşüyordu. Cezaevleri Genel Müdürü Zeki Güngör bir defa gelmiş, sorunlarımızla ilgileneceğini söylemiş, ancak gerisi gelmemişti. İşte bu koşullarda 13 Aralık eylemi patlak verdi. Kapıları patlatıp, maltayı işgal edince askerlerle, polislerle çatışma çıkmıştı. Barikatlar arkasında yapılan görüşmeler ve pazarlıklardan sonra sorunlarımıza çözüm sözü alarak koğuşlara girmiştik.

Ancak bu sözler tutulmadı ve cezaevi yeniden gerilimli günler yaşamaya başladı. 4 Ocak günü askerler yine arama bahanesiyle koğuşlara girdi ve tutsaklara saldırdı. Bunun üzerine hemen yine barikatlar kuruldu. TV'den geçen altyazıdan üç arkadaşımızın öldüğünü öğrendik, ancak 15 dakika sonra bütün koğuşlarla birlikte bizim koğuşun da elektriği ve suyu kesildi. 2 gün boyunca da elektrik ve su verilmedi. Koridorlara mevzilenen askerler her an saldırıya hazır durumda iki gün boyunca beklediler. Biz de kendimizi savunmak üzere bekledik. Yaşam koşullarımızı daha insani kılmaya yönelik 36 maddeden oluşan taleplerimiz iki gün süren görüşmeler sonunda kabul edilince koğuş kapılarındaki barikatları kaldırdık ve nihayet hayat normale döndü. Ancak dört arkadaşımız ölmüş, birçoğu ise yaralanmış ve kendimizi savunmaya çalışırken korkunç günler geçirmiştik.

Şu sıralar ortalık sakin, yeni atanan müdür ve savcının ne yapacağını göreceğiz. Fakat, yöneticilerin kafası ve genel olarak cezaevi sistemi değişmedikçe cezaevleri kaynayan bir kazan olmayı sürdürecek...

Erdal Dalkılıç

D-3 Koğuşu Ümraniye Cezaevi

ABD 3 $

1921... 28–29 Kanunusani... (Yeni takvime göre 28–29 Ocak...) Mustafa Suphi ve Onbeşler'in Karadeniz'de öldürülüşünden bu yana nice yıllar geçti. Mete Tunçay "Birçoklarının tersine ben, M. Suphi'ler cinayetinin Atatürk'ün bilgisi dışında işlendiği kanısındayım. Konuyla ilgilenmeye başladığımdan beri böyle bir sezgim var" (Bilim ve Sanat, S. 8.1981) diyor, cinayet planının Kazım Karabekir'in de içinde bulunduğu bir grup tarafından hazırlandığını ileri sürüyor. Hasan İzzettin Dinamo ise "Musa'nın Mapusanesi" kitabında, "M. Kemal'in Yahya Kahya'ya çektiği telgraf üzerine öldürüldükleri kesinlikle anlaşılmıştır. Telgraf özel ellerdedir" yazıyor... 1989 yılında yazdığı bir yazıda Alpaslan Berktay ise, babası Halil N. Berktay'a Adnan Özdemiroğlu'nun bir içki sofrasında şöyle söylediğini nakleder: "Gelen şifreyi ben çözdüm. Emir, Ankara'dandı, BÜYÜK YER'dendi. (Adımlar. S.18.1989)

Tolga Ersoy'un "Sinop'un Hanı" inceleme kitabından, M. Suphi ile ilgili bir bülümü aktararak, "Onbeşler"i anıyoruz...

Yarım kalmış her şeyin selamını gönderiyorlar bize...

'Tek firar yolu denizdi'

"*...11 Haziran 1913 Mahmut Şevket Paşa'yı vurmuşlar/ Bahricedid vapuru dinamit taşır gibi korkuyor/ Burunu döner dönmez atmış demiri/ Boşaltıp yükünü hemen, İstanbul'a kaçacak/ Önde Paşalar, Komitacılar, Yazarlar/ Refik Halit, Refiğ Cevat, Hüseyin Hilmi, Mustafa Suphi/ Sonra cumhuriyet, af şenlikleri, Sabahattin Ali...*" (Berin Taşan. Önce-Şiirler)

"1883 yılında doğan Mustafa Suphi İttihatçı rejimin halk düşmanı niteliğini ve haksız savaş yaklaşımlarını eleştiren yazıları nedeniyle, Şevket Paşa'nın öldürülmesi bahane edilerek 1913 yılında 15 yıl mahkümiyetle Sinop'a sürgün edilir. Mustafa Suphi 1914 yılında bir kayıkla Rusya'ya kaçacaktır. (Sosyalist Kültür Ansiklopedisi. May Y.)

Türkiye sosyalizm tarihinin en çok tartışılan kişilerinden biri olan Suphi'nin Sinop günleri ve kaçışıyla ilgili bilgiler çok kısıtlıdır. Ulaşabildiğim en geniş kaynak Suphi ile beraber Sinop'a sürülen Ahmet Bedevi Kuran'ın anılarıdır. 1884–1966 yılları arasında yaşayan Kuran, 1913'te önce Bodrum'a, daha sonra da Sinop'a sürülmüş ve buradan Sivastopol'a kaçmıştır. (Meydan–Larousse: Kuran, Ahmet Bedevi)

Anılar "Meşrutiyet Zamanının Fizan'ı Sinop" başlığı ile başlıyor. Bodrum'a mahpus iken Sinop'a kalebend olan sürgünler şehirde tamamıyla serbest bir yaşantı sürüyorlardı. Tek zorunlulukları akşamları karakola uğramaktı.

"Sinop sürgünleri içtimai tip koleksiyonunu andıran bir toplama kampını vücuda getirmişti. Ortak özelliği İttihat ve Terakki hükümetinin yıkılmasını istemek olan sürgünlerin herbiri Sinop'ta değişik yaşantı sürüyordu."

Bir kısım sürgünün ise olanakları ölçüsünde çalışma yaptıkları anlaşılıyor. Nevres Bey askeri konularda, Ziver Bey jeoloji üstüne, Rıfkı Bey ise tekke yaşamı üstüne araştırmalar yapmaktaydı. Mustafa Suphi ise: "... İfham gazetesi sahiplerinden Mustafa Suphi Bey... itimat ettiği arkadaşlardan bir teşekkül vücuda getirmeye çalışıyordu. Evvela bir Türk ve İslam farmasonluğu teşkilini, İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin beynelmilel farmasonluğuna karşı 'milli bir farmasonluk' kurumunu tecrübe etmek istedi. Pek mahdut olmakla beraber birkaç arkadaş bu noktada birleştik. Bunda takip edilen gaye perde arkasında siyasi roller oynamak ve hükümetin sükutunu mümkün kılacak kuvvetli bir teşekkül vücuda getirmekti. Bu fikir bir kez ortaya atılmış ve benimsenmişti. Şimdi fikri yaymak için çalışmak, neşriyat yapmak ve bunun için de Sinop'tan kaçmak lazımdı. Tek firar yolu denizdi..." (Ahmet Bedevi Kuran. İnkilap Tarihimiz ve Jön Türkler).

Ziya Şakir, 25 Ağustos 1934 tarihli Son Posta gazetesinde "İttihat ve Terakki nasıl doğdu" başlıklı yazısında bu dönemi şöyle özetliyor:

"...Sinop kalesi Abdülhamit devrinin Trablusgarp menfasını andırıyordu... Hükümetin bütün takayyüdatına rağmen bu mahkumlar arasında İsmail Hakkı Paşa ile Ahmet Bedevi, Mustafa Suphi, Nemlizade Salim ve Nail Edip Beyler'den mürekkep bir komite teşkil edilmiş ve meşru bir şekilde muhalefeti kuvvetlendirmeye karar verilmişti. Yapılacak hareket, bittabi Sinop kalesi dahilinde hiçbir semere veremezdi. Buna binaen bu fikri tatbik edecek zevatın Avrupa'ya firar etmeleri elzemdi... (Ahmet Bedevi Kuran. İnkilap Tarihi ve İttihat ve Terakki)

Bir kısım sürgünlerin deniz kenarında menfilerden Ata Bey tarafından açılan kahvede oturup tekdüze hayat sürdükleri, bir kısmının "yerlilerle düşüp kalktığı" Sinop'tan, "kale ile deniz arasına sıkışmış gibi duran" Sinop'tan kaçmaya karar verilmiştir artık....

"....

Düşündü genç adam/ kulaklarında ezgisi dalgaların/ düşündü günler ve geceler boyunca/ –ki otuz yaşına/ yeni varmıştı daha–/ ataktı/ cesur ve inatçıydı.../ Düşündü genç adam/ Düşündü yeniden/ anlamını/ ölümün/ hayatın/ kavganın/ –ki otuz yaşına/ yeni varmıştı daha–/ ve kalbi/ belki her zamankinden çok/ büyük, güzel/ güzel ve haklı/ bir şeyler yapmak/ arzusuyla çarparken/ ömrün/ onbeş yılını/ Sinop zindanının/ surları arkasında bırakmak/..../ Kalbi tutuşurcasına/ beyni çatlarcasına düşündü/ Düşündü: Ne Yapmalı?.../ Ötede/ Büyük Asya'ydı/ geniş bağrıyla uzanan/ Orada/ bir gazete çıkarmak/ sürdürmek kavgayı/..." (Ataol Behramoğlu. Mustafa Suphi Destanı).

Tek firar yolu denizdi...

Sandal ile açılıp, denizin ortasında Rusya'ya giden bir gemiye binmeyi düşünürler. İlk firar girişimleri henüz başlangıcında başarısız kalmasına rağmen aracı kişi tarafından ele verilmezler. Daha sonra Trabzon'dan Mustafa Reis ve iki arkadaşını getirtirler. Kayıkçılarla birlikte ondört kişi kendilerini "tesadüfün lütfuna" teslim ederek denize açılırlar. Saatlerce sonra liman dışına çıkabilirler. Dalgalar kaçanlar arasında tedirginlik yaratır, tartışırlar, dönmeyi isteyenler olur. "Sinop'ta yaşamın boğulmaya mürecceh olduğuna" karar verilip devam ederler. Işıklarını gördükleri bir gemiye seslerini duyuramazlar. Salih Reis'in bir takasına nerdeyse zor kullanarak çıkarlar, taka reisi ile anlaşıp rotalarını Sivastopol'a çevirdiklerinde "harabe yığınına benzeyen çevresi ile" Sinop şehri onlara bakmaktadır.

Kısa bir süre sonra takadan, kendilerini bekleyen gemiye geçip yollarına devam ederler. Karadeniz'i ve geminin prova direğini kıracak kadar şiddetli fırtınayı aşıp Yalta'ya vardıklarında deniz sakinleşmiştir.

"... Ve bir gün/–yılı dolmadan sürgünlüğün–/ bir laz takasıyla/ ve bir hafta/ ölümle burun buruna/ Karadeniz'i aştı/ Ve dünya/ kılpayı eşiğindeyken/ kanlı bir uçurumun/ –1914/ başlarında/ Sivastopol'a ulaştı..." (Ataol Behramoğlu. Mustafa Suphi Destanı)

Sivastopol günleri siyasi mülteci gibi geçecektir. İttihat Terakki hükümetinin af çıkarması ile on kişi İstanbul'a geri döner. Mustafa Suphi ve Lütfi Bey Rusya'da kalır, Nevres Bey Mısır'a geçer, Ahmet Bedevi ise Paris'e gider. (...)

Birinci Dünya Savaşı başlamıştır. (...)

"... Kaçanlardan Mustafa Suphi Bey Bolşevik oldu ve Milli Mücadele zamanında bir heyetle Anadolu'ya geldi, fakat tekrar Rusya'ya giderken gemi içinde bastırılıp öldürüldü. Bu işlerin aslını esasını bilmem ki, bir şeyler söyleyeyim; hamdolsun aralarında değildim. Kaçsaydım acaba ben de dostum gibi Bolşevikleşir miydim? Beni de temizlerler miydi?..." (Refik Halid Karay. Bir Ömür Boyunca. İletişim Yayınları).

● **Sahibi:** Olgu Ltd. Şti. ● **Koordinatör:** Seyfi ÖNGİDER
● **Yazı İşleri:** Ayla ÖNDER, Sermet ÖZDOĞAN, Sezai SARIOĞLU, Vehbi ERSAN, Veysi SARISÖZEN,
● **İdare:** Ali KÜÇÜK, Muzaffer TUTKAN
● **Sorumlu Müdür:** Hüseyin AYIK
● **Ankara Temsilcisi:** Mustafa ERDOĞAN

Avrupa Temsilcilikleri

● **Almanya Temsilciliği**	**Tel :** 0049.69.7075714 **Fax:** 0049.69.625645
● **Fransa:** Y. Mustafa ÖZKAN	**Tel :** 0033148572114 **Fax:** 0033148571691
● **İsviçre:** Süleyman ÖZGÜR	**Tel :** 004113415213
● **İngiltere:** Ahmet SAYER	**Tel :** 00441814826280

Adres: Sıraselviler Cad. Billurcu Sk. No: 3/8 Taksim / İstanbul **Tel:** (0212) 249 99 29 **Fax:** (0212) 249 99 29 **Basıldığı Yer:** Serler Matbaacılık **Dağıtım:** BBD